

SLUŽBA SLOVA

1/2020

Obsah

Úvodné slovo

Perikopické poriadky, ktoré používame..., Prof. ThDr. Július Filo, Dr. H. c.

Kázňové prípravky na mesiac január

1. január Nový rok, Prof. Mgr. Lubomír Batka, Dr. Theol
5. január Nedeľa po Novom roku, ThDr. Marián Krivuš
6. január Zjavenie Krista Pána mudrcom, ThDr. Zuzana Poláková
12. január 1. nedeľa po Zjavení, ThDr. Branislav Dolinský
19. január 2. nedeľa po Zjavení, Mgr. Erika Valková-Krišťáková, PhD.
26. január 3. nedeľa po Zjavení, ThDr. Peter Švehla

Rozhovor, dekan EBF UK Mgr. Milan Jurík, PhD.

Z archívu

Nedeľa po Deviatniku, Ján Pavlovič

Kázňové prípravky na mesiac február

2. február 4. nedeľa po Zjavení, Mgr. Štefan Kiss
9. február Nedeľa Deviatnik, Mgr. Kristián Kostecký
16. február Nedeľa po Deviatniku, ThDr. Dávid Benka, PhD.
23. február Nedeľa predpôstna, Mgr. Samuel Sabol

Anketa

Ako si vyberáte texty ku kázni?

3 Moderné podobenstvo

Hrniec, Mgr. Štefan Kiss

44

6 Väzenský náramok, Mgr. Štefan Kiss

45

Kázňové prípravky na mesiac marec

- 9 1. marec 1. nedeľa pôstna, Mgr. Lubomír Batka st. 46
12 8. marec 2. nedeľa pôstna, Mgr. Ivan Belanji 48
14 15. marec 3. nedeľa pôstna, Mgr. Ján Velebír 51
15 22. marec 4. nedeľa pôstna, doc. ThDr. Sidonia Horňanová, PhD. 53
17 29. marec 5. nedeľa pôstna, Smrtná, Mgr. Daniel Beňuch 56

Tip na knihu

23 Vložení do Božích rúk, Kristin Vindsetmo 59

Slovo v médiách

28 ECAV s vami 63

Pozvánka

31 Kázňové prípravky Východného distriktu 65

33

35 Podporte Službu slova 66

39 Čaká na vás 68

42

Kliknite na podčiarknutý text
a dostanete sa priamo na príslušnú stranu.

Kliknutím na pätku (Služba Slova)
sa dostanete naspäť na Obsah.

Úvodné slovo

Milí čitatelia, bratia a sestry!

Prinášame vám prvé číslo nového homiletického časopisu Služba slova. Možno namietnete, že Služba slova je tu predsa už roky a my vám nebudeme oponovať. Služba slova vychádza už od roku 1952 a my ctíme tradíciu i prácu našich predkov. Musíme však otvorene priznať, že sa Služba slova v ostatných rokoch dostala do krízy a pre mnohých sa tak stala nezaujímavou. Neraz sa stretáme s názorom, že Služba slova je len zbierkou kázni pre tých, ktorým sa nechce tvoriť vlastné kázne. Preto má dnes Služba slova svojich priaznivcov, avšak i odporcov, ktorých antipatia vychádza len z principiálneho nepoužívania cudzích kázni či prípraviek.

Keď sa v roku 2019 rozpadla redakčná rada a vedenie cirkvi stálo pred otázkou čo so Službou slova, zišla sa skupinka nadšencov, ktorá bola ochotná skúsiť to so Službou slova ešte raz, no inak. Táto skupinka sa rozhodnutím Generálneho presbyterstva zo dňa 4. októbra 2019 stala novou redakčnou radou a dostala za úlohu ponúknuť cirkvi Službu slova v novom šate.

My, nová redakčná rada v zložení Simona Kapitáňová, Jana Nunvářová, Zuzana Poláková, Boris Mišina a Štefan Kiss sme sa chopili tejto úlohy a ponúkame vám dnes prvé číslo novej Služby slova.

V čom je nová Služba slova iná? Hlavne v tom, že už nie je iba zbierkou kázňových prípraviek na nedele a sviatky. Služba slova vo svojej tiráži už roky nesie označenie „homiletický časopis“. Chceme z nej teda urobiť to, za čo sa ona sama už roky označuje – homiletický časopis s odbornými článkami, rozhovormi, tipmi na užitočné knihy, pozvánkami na akcie či následnými reportážami a vôbec so všetkým, čo by ste v homiletickom časopise očakávali. Chceme tak priniesť zaujímavé čítanie aj pre tých, ktorí vo svojej praxi nevyužívajú samotné kázňové prípravky, no odborný článok či rozhovor môže byť aj pre nich zaujímavý. Aj samotné kázňové prípravky však prechádzajú prerodom. Chceme zvýšiť ich kvalitu a vám, milí čitatelia, ktorí ste zväčša sami kazateľmi, tak priniesť hlavne odborný materiál k vašim vlastným kázňam. Opustili sme doteraz zaužívanú prax, kedy prípravky do Služby slova písali všetci farári. Pokúšame sa vytvoriť stály autorský tím ľudí, ktorí sa venujú štúdiu biblických textov, pracujú s pôvodnými textami a dokážu nám poskytnúť veľmi kvalitné rozborly textu, ktoré doplnia aj svojimi návrhmi propozícií či myšlienok. Medzi autormi prípraviek tak nájdete zväčša pedagógov a doktorandov z Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK v Bratislave ako aj ďalších, starostlivo vybraných autorov. Vieme, že nie každý má k dispozícii exegetickú literatúru, či pracuje s pôvodnými textami, preto vám chcú

kázňové prípravky priniesť kvalitné informácie, na základe ktorých si môžete vypracovať vlastnú kázeň.

Ďalšou výraznou zmenou je, že Generálne presbyterstvo už v apríli 2019 rozhodlo zrušiť vydávanie Služby slova tlačou a vydávať ju len digitálne. Preto po novom už Službu slova nájdete len na internetovej stránke www.ecav.sk, v sekcii NA STIAHNUTIE.

A tretia zmena je, že Služba slova už nie je zadarmo, ako bola ostatné 4 roky. Mohlo by sa zdať, že vydávanie digitálneho časopisu nič nestojí, no ani to nie je úplne pravda. Ak chceme zvýšiť kvalitu časopisu a autorov prípraviek odmeniť aj hoci len symbolickým no predsa honorárom, potrebujeme k tomu aj finančné prostriedky, ktoré navyše pohltí aj grafické spracovanie. Preto sa uchádzame o vaše príspevky a milodary. Službu slova budú tak dostávať len finanční prispievatelia. Viac o tom sa dočítate v závere tohto čísla.

A čo vám prináša prvé číslo novej Služby slova?

Venujeme sa téme perikopických systémov. Viete načo sú, ako ich používať alebo v čom je ich prednosť? Odpovede na tieto otázky nájdete v článku Prof. ThDr. Júliusa Fila.

Tiež sme sa opýtali niektorých z vás, ako si vyberáte texty ku kázňam. Viac sa dočítate v ankete, do ktorej sa stále môžete zapojiť aj vy a to jednoduchým kliknutím na internete.

V Službe slova vám chceme prinášať aj rozhovory so zaujímavými ľuďmi na zaujímavé témy. Pre prvé číslo sme oslovili dekana EBF UK v Bratislave Mgr. Milana Juríka, PhD. Dozviete sa od neho nielen to, ako sa učí homiletika na EBF dnes, ale aj ako sa homiletika v dnešnej dobe vyvíja.

Chceme však hľadiť aj do minulosti a pripomínať si našich bratov farárov, ktorí už odišli do večnosti. Kázňová tvorba predošlej generácie je neraz veľmi podnetná. V Službe slova vám preto chceme prinášať kázne alebo kázňové prípravky našich predkov – dnes brata farára Jána Pavloviča, ktorý nás len prednedávnom opustil.

V rubrike „Moderné podobenstvo“ vám chceme prinášať obrazy a alegórie z dnešnej doby, použiteľné pre kážeň v ľubovoľnom čase. Budeme radi, ak sa stanete spolutvorcami tejto rubriky.

V závere nájdete tip na dobrú knihu, predstavíme vám mediálne kanály ECAV a pozveme vás na Kázňové prípravky Východného dištriktu.

Veríme, že vás nová Služba slova zaujme a nájdete v nej niečo, čo vás inšpiruje alebo obohatí. Budeme radi, ak sa s nami podelíte o svoje dojmy či postrehy. Kontaktovať nás môžete na novej e-mailovej adrese sluzbaslova@ecav.sk.

Štefan Kiss

Perikopické poriadky, ktoré používame...

Služba slova je homiletickou pomôckou. Venuje sa príprave kázni. Neponúka hotové kázne, ale ponúka materiály k pochopeniu, meditatívnemu spracovaniu a nakoniec systematickému spracovaniu určených biblických textov tak, aby to poslúžilo k príprave zvesti Božieho slova nás kazateľov vo forme tematickej kázne. Biblické texty, ktoré v jednotlivých rokoch spracovávame pochádzajú z perikopických poriadkov. Tieto ktosi v minulosti vybral a zoradil pre celý cirkevný rok a pri tom zohľadňoval určité kritériá.

Označenie perikopa sa dá preložiť jednoducho ako odsek, výňatok, časť biblického textu, ktorý patrí do konkrétnej kanonickej knihy Biblie. V mnohých organizovaných cirkvách je každý perikopický poriadok výberom biblických textov na definované obdobie, ktorý uskutočnil orgán cirkvi, alebo sa riadi rešpektovanou tradíciou. V niektorých prípadoch sa jedná o rozhodnutie, ktoré cirkevné zbory rešpektujú, v iných prípadoch, najmä v protestantských cirkvách má tento výber textov na jednotlivé nedele a sviatky odporúčací charakter.

Biblické texty, ktoré sa pri službách Božích čítajú bez toho, aby mali byť vykladané, sa zvyknú nazývať „Poriadok biblického čítania“. V cirkvách západnej tradície sa pre ne používa názov Lekcionár, najmä ak boli spolu vydané v jednej publikácii. Výbery textov, na ktoré sa má kázať sa zvyknú nazývať „Poriadok kázňových textov“.

Keď reformácia zaviedla čítanie textov Písma v službách Božích v domácom jazyku, a keď určila kázeň na evanjelióvu perikopu za konštitutívnu časť služieb Božích, posilnilo to pôsobenie tradovaných perikopických systémov. Tak sa tiež posilnilo chápanie obsahu cirkevného roka predovšetkým na základe evanjelií jednotlivých nediel a sviatkov.

Do polovice 20. storočia sa používali v službách Božích Starocirkevné (v literatúre sa tiež nazývajú ako „staré“) perikopy vo všetkých európskych cirkvách, ktoré sa hlásia ku kresťanstvu. Stalo sa to tým, že Evanjelici podľa Augsburgského vyznania od roku 1526 a Anglikáni od roku 1549 prevzali stredoveký perikopický poriadok.

Základný cieľ každého perikopického systému je podať Božie slovo reprezentatívne počas určeného obdobia. Má sa to stať tak, aby sme poslucháčovi ponúkli rozhodujúce časti toho najvzácnejšieho daru, ktorý máme, Božieho slova.

Agenda, ktorá nám slúžila do roku 1996, (vedúcim autorom bol prof. Ján Petrík) ponúkala pri jednotlivých nedeliach a sviatkoch v prvej časti vždy štyri perikopické rady. Vtedy platila zásada, že pri každej nedeli a sviatku zazneli v liturgickej časti služieb Božích dva kantiláciou prednesené texty a síce staro-cirkevná epištola a staro-cirkevné evanjelium.

Dnes používaná Agenda ponúka od roku 1996 pri jednotlivých nedeliach a sviatkoch 7 textov, ktoré sú vybraté z rôznych perikopických systémov a kňaz si môže vybrať podľa vlastného rozhodnutia texty pre liturgické a kázňové použitie. V zadnej časti Agendy ponúka 9 pôvodných kompletných perikopických poriadkov. V úvode tohto podrobného zoznamu (na strane 308 Agendy) sú tieto systémy tiež stručne pomenované a je z nich zrejmé, že niektoré z nich boli pripravené na viacročné až trojročné obdobie. Tieto trojročné poriadky používajú napr. v Evanjelickej luteránskej cirkvi v Amerike a vo Švédsku s odporúčaním, aby sa po troch rokoch používal celý trojročný poriadok znovu. V roku 2001 uviedla a odporučila naša cirkev rozhodnutím synody podobný spôsob, trojročný poriadok liturgických textov na nedele a sviatky cirkevného roka, opierajúc sa o starostlivú prácu liturgickej komisie našej sesterskej Evanjelicko-luteránskej cirkvi v Amerike, ktorý sa tiež nachádza v zozname perikopických poriadkov v závere agendy označený ako „US“ – poriadok.* Vtedy tiež odporučila pravidelne v liturgii využívať aj staro-zmluvný text pred epištoličným a evanjeliovým.

V jednotlivých kresťanských cirkvách dochádza často k rozhodnutiam, ktoré určujú povinnosť liturgického čítania určených textov a výberu textu kázni. Zároveň, niekedy možno aj v reakcii na tento autoritatívny prístup, dochádza (možno iba na určitý čas) zase k uvoľneniu tejto prísnosti a k ponuke formou odporúčaných textov.

Zaujímavý príklad procesu rozhodovania pre perikopické poriadky nachádzame v cirkvách Byzancie. Do siedmeho storočia mali v cirkvách Východu pri službách Božích povinnosť šiestich biblických čítaní. Od siedmeho storočia až dodnes používajú iba epištolu a evanjelium v jednoročnom cykle.

Ako si vysvetliť postupný vznik ďalších perikopických poriadkov?

Rozhodujúcou skutočnosťou, ktorá vedie k hľadaniu ďalších a lepších poriadkov je určite neotrasiteľná vážnosť a úcta, ktorú v kresťanstve požíva Božie Slovo zjavené v jednotlivých biblických knihách. Preto dochádza často opakovane k novému hľadaniu lepšieho výberu poriadku biblických textov oproti doteraz jestvujúcim. Stáva sa však nezriedka, že nakoniec dochádza k návratu k niektorému poriadku z minulosti, ktorý sa osvedčil. Takým býva práve jednoročný cyklus staro-cirkevných evanjelií a epištol (texty z ostatných NZ textov). Nakoniec však možno konštatovať, že jednotlivé perikopické poriadky predstavujú vzájomne sa doplnujúce návrhy, ktoré sú, povedzme to rečou počítačovej kultúry, vzájomne kompatibilné. Ich kompatibilita vzniká rozhodujúcim faktorom, ktorý ich spája a tým je Božie Slovo, Sväté Písmo.

Najnovší vývin, ktorý je pre najväčšie cirkvi kresťanstva kresťanského západu v posledných desaťročiach spoločný (evanjelici, anglikáni, katolíci...) je charakteristický viacerými skutočnosťami:

Pochopenie významu staro-zmluvných textov a ich zaradenie do perikopických poriadkov; Potreba troch ba až štyroch čítaní (staro-zmluvných, žalmových, epištoličných a evanjeliových textov) pri každých službách Božích; Spoločnou črtou je aj angažovanie neordinovaných pri čítaní;

Pochopenie bohatstva, ktoré Biblia obsahuje a zároveň potreba sústredenia na konkrétny výber textov počas prehľadného obdobia, viedli tiež ku vytvoreniu trojročného poriadku, ktorý sa po troch rokoch znovu používa od začiatku.

Prvou adventnou nedeľou roku 2019 začínajú tieto cirkvi a iste aj mnohí duchovní v našej cirkvi (priznám sa, že to s vďakou robím stále aj ja) znovu pri službách Božích čítať a vykladať prvý rok tohto trojročného cyklu označený ako rok „A“.

Výbery textov a ich usporiadanie do poriadkov sú určované zásadne troma faktormi: snahou ponúknuť bohatstvo Písma čím komplexnejšie v prehľadnom období; jednotlivými špecifikami cirkevného roka a jeho súčastí; a základným cieľom, aby sme čítaním a zvestou Písma pozvali do spoločenstva s Ježišom Kristom v Duchu Svätom človeka danej doby a kultúry. To všetko nakoniec, tak veríme, vedie k posilneniu lásky kresťanov k ľuďom, ku ktorým sme ako cirkev poslaní.

Prof. ThDr. Július Filo, Dr. H. c.

*** Poznámka redakcie:**

V roku 2001 pripravil Bohoslužobný výbor ECAV na Slovensku brožúrku s názvom „Trojročný poriadok čítania biblických textov na nedele a sviatky cirkevného roka (lekcionár) Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku a doplnky k Agende“ – ľudovo nazvanú „Lekcionár“. Tento bol rozoslaný do všetkých cirkevných zborov a obsahoval kolekty a starozmluvné, epištoličné i evanjeliové texty na 3 roky. Tieto vychádzali z perikopického systému Evanjelicko-luteránskej cirkvi v Amerike. Brožúrka, v ktorej bol trojročný poriadok čítania textov v ECAV, obsahuje aj návrhy poriadkov mládežníckych služieb Božích a Konfiteor s využitím Desatora. Po troch rokoch používania sa synoda ECAV uzniesla, že rozhodnutie o zavedení trojročného poriadku čítania v cirkevných zboroch ECAV ruší. V cirkevných zboroch si teda môžeme vybrať medzi poriadkami čítania, ktoré sú uvedené v Agende. Medzi nimi je ako „US“ uvedený, aj ten istý trojročný poriadok, ako jeden z odporúčaných perikopických systémov, ktorý si možno zvoliť rovnako ako niektorý iný poriadok čítania biblických textov, alebo sa rozhodnúť pre vlastný výber.

1. január

Nový rok

Text: **G 3, 23 - 29**

Exegetické poznámky

Základný kontext pre túto perikopu je rozlišovanie zákona a zaslúbenia (evanjelia), ktoré Pavel rozviedol vo veršoch G 3, 19-22. V perikope G 3, 23-29 Pavel používa dva obrazy: Zákon je prirovnaný k prísnemu vychovávateľovi (v. 23-25), spod moci ktorého niet úniku. Zaslúbenie ako evanjelium je obsahovo vyjadrené v následkoch viery a krstu v Krista.

Druhý obraz hovorí o synoch Božích ako o dedičoch (podľa zaslúbenia) vo veršoch 26-29, pričom len plnoletý syn dedí a neplnoletý syn je na úrovni otroka (por. G 4, 1) Zákon je vykreslený ako podriadený evanjeliu (má negatívny dopad, je daný len na určitý čas, je daný len sprostredkovane cez anjela (G 3, 19)).

Pre kresťana je potrebné a užitočné sprítomniť si hneď na začiatku roka, čo znamená žiť v mene Ježišom, byť „synom Božím v Kristovi“, byť „pokrstený v Krista“, byť „oblečený v Krista“.

Verš 23a: Zákon je prirovnaný k väzeniu. *Froureó* (1. pl. imp. pas. ind.) boli sme držaní vo väzení ako väzni, strážení. *Syngleío* (pres. pas. part.) – zamknutí, zavretí pod sférou vlády zákona ako trvalý stav, v ktorom sa hriešni ľudia nachádzajú.

Verš 23b: Čas viery, ktorá sa mala *apokálypto* (aor. pas. inf.) – zjaviť. „Viera“ je myslená objektívne ako kresťanstvo, zvestovanie Krista.

Verš 24: Zákon je *paidagógos* – vychovávateľ, domáci otrok, pre synov, ktorí nie sú plnoletí (vo veku 6-17 rokov). Jeho úlohou bolo dozorovať, kontrolovať (a aj fyzicky trestať) deti v každej oblasti ich života. Zákon plnil svoju úlohu do času určeného Bohom, aby sme podľa Božej vôle (*ína*) „boli ospravedlnení“ (aor. konj. pas.). Podľa Luthera je aj pozitívne pôsobenie vychovávateľa – zákona – v tom, že ženie deti (doslovne *pais - ágein*) ku Kristovi.

Verš 26: Synom Božím je človek *diá tés písteos én Christó Jesoú*.

Verš 27: *Baptídzo* (aor. pas.) byť pokrstený *eis Christón* je *éndýomai* (aor.) oblečením si Krista.

Verš 28: Žid a Grék možno chápať aj ako dva druhy spravodlivosti (spravodlivosť podľa zákona Mojžišovského, spravodlivosť podľa

zákona svetského). *Ársen* je mužský, *thélis* je ženský. Sú „jedno“ (eís) *én Christó Jesoú*. Pavel naráža na rozšírenú modlitebnú formulku pobožného Žida: „Ďakujem Ti Bože, že si ma nestvoril ako neveriaceho, ako sluhu, ako ženu.“

Verš 29: *Klerovómos* – dedícia *katá epangelían* (zasľúbenie, evanjelium). Por. G 3, 7-9.

Návrh propozície

Spravodlivosť z viery je nový začiatok

1. *Dostávam nový odev v Kristovi*
2. *Prestávam byť dieťaťom pod zákonom*
3. *Stávam sa dedičom zaslúbení*

Myšlienky ku kázni

My kresťania si pred začiatkom vážnej činnosti zvykneme povedať, že chceme začať v „mene Božom“. Pred cestou sme sa učili povedať si: „Pane Bože pomáhaj“. A dnes, ôsmy deň po narodení Ježiša, sme počúvali evanjelium o tom, ako rodičia dieťaťko nechali obrezať a dali mu „meno Ježiš“ (L 2, 21). Z toho dôvodu sa na novoročných službách Božích stretávame zo zvestou, že aj tento prvý deň roka chceme začať v „mene Ježišovom“. To je iste správne. Avšak dnešný text z Listu Galatským nás učí ešte hlbšiemu pochopeniu toho, ako máme nielen začínať nový rok, ale prežiť

každý deň roka: ako tí, ktorí si „obliekli Krista“ v krste, a žijú „v Ježišovi“, sú „v Ježišovom mene“.

Význam toho, čo znamená „byť v Kristovi“ nie je ľahko pochopiteľný. Počúvajte teda posolstvo Apoštola Pavla pozorne a prosme Ducha Svätého o dar duchovnej múdrosti a silu k prijatiu evanjelia!

Apoštol Pavel kresťanom v Galácii píše so snahou prinavrátiť ich k radosti a slobode, ktorú prežívali po prijatí evanjeliovej zvesti o tom, že spravodlivosť sa dosahuje z viery. Spravodlivosť z viery je nový a radostný začiatok, pretože vďaka Synovi Božiemu, narodenému „zo ženy v plnosti času“ (G 4, 4-5) sú všetci veriaci vykúpení z nutnosti dosiahnuť spravodlivosť podľa zákona Božieho. Zdá sa (G 1), že pre niektorých kresťanov bola táto sloboda príliš radikálna a znova sa začali prikláňať k úvahám, že pre spravodlivosť pred Bohom je stále potrebná spravodlivosť zo zákona. Zvlášť problematickým sa stal vzťah medzi kresťanmi, ktorí pochádzali zo židovstva a kresťanmi, ktorí boli pôvodne pohanovia (Gréci). Pre Pavla ale kompromisy na tomto mieste možné nie sú. Spravodlivosť z viery je novým začiatkom v dejinách spásy zaslúbený

(pohanovi) Abrahámovi (por. R 4) dávno pred príchodom zákona skrze prostredníka (židovského) Mojžiša (por. R 5, 13-14). V Ježišovi sa naplnilo to, čo bolo dávno Bohom zaslúbené a – na spôsob závetu – sa nedá už meniť.

1. Spravodlivosť z viery je nový začiatok, pretože otvára priestor na to, aby každý človek (teda bez ohľadu na pôvod a status: či je Židom, Grékom, slobodným, otrokom, mužom, ženou a výpočet protikladov by mohol ešte dlho pokračovať) dostal od Pána Ježiša Krista nový odev.

Čo sa tým myslí? Určite teraz nemyslíme na nové oblečenie, ktoré sme našli pod stromčekom „od Ježiša“. Ide o duchovný odev.

V knihe Genezis čítame, že prvý ľudský pár po tom, ako uveril viac slovám pokúšateľa ako slovám Pána Boha začal zakrývať svoju obnaženú nahotu figovými listami. Napriek hriechu Boh sa postaral o človeka trvácnejším odevom z kože (Gen 3, 21). Tento symbol ukazuje, že všetky generácie ľudí nosia na sebe „Adamov kožuch“: sú poznačení hlboko zakorenenou nedôverou voči všetkému, čo Pán Boh človeku z lásky dáva. Je to až udivujúce, ako v každej generácii ľudia vždy

a znova radšej hľadajú svoje riešenia, dôverujú všetkému inému radšej ako Slovu Božiemu, a ani si neuvedomujú, že „Adamov odev“ je poznačený smrťou a pred smrťou ich neochráni.

Z lásky Boh dáva človeku možnosť nového odevu. Toto nové a čisté rúcho života prináša druhý Adam, nový človek, vtelený mocou Ducha Svätého v tele ľudskej ženy. Tento nový Adam je Boží Syn, ale aj počiatok nového človeka. Ježiš Kristus zachoval vernosť Bohu a svojmu poslaniu – aj ako človek, aj ako Boh. Spravodlivosť zachoval, lebo on je tou jedinou pravou Spravodlivosťou. A pretože je Spravodlivosťou, môže ju dávať iným neobmedzene čo do počtu, času, priestoru, bez vymedzení, ktoré ľudia nevedia prekonať (a dokonca aj medzi kresťanmi v Galácii stále ešte zohrávajú deliacu úlohu: Žid, Grék, ...).

Prostriedkom ako môže každý potomok starého Adama získať nový odev Ježiša Krista, je krst. V krste je možné vyzliecť „kožuch starého Adama“ a obliecť si čisté rúcho nového Adama, nepoškvrnené ani hriechom, ani zlobou, ani smrťou (R 6, 4-14).

Krst je jedinečný nový začiatok v živote, ktorý vedie k životu bez konca. Životu, ktorý nezoberie nijakú moc a mocnosť, pretože patrí Božiemu

Synovi. Jeho oblečenie ma prikrýva pred všetkým zlým, útokmi, nepriateľstvami, zlobou, smrťou i súdom Božím. Kto si obliekol Krista stáva sa Mu podobným, obliekol si všetko, čo patrí Kristovi (por. „radostná výmena“ od M. Luthera). Začínať nový rok v Ježišovom mene je odhodlaním žiť zaodiaty v Kristovi, Synovi Božom.

2. Spravodlivosť z viery je nový začiatok, pretože vďaka zaslúbeniu Božiemu a skrze krst Kristov, prestávam byť dieťaťom pod zákonom. Kto bol pokrstený, zažil nový začiatok – znovu sa narodil (Tit 3, 5-6) do spravodlivosti, ktorá sa človeku dostáva skrze vieru.

Nám sa to dnes zdá také samozrejmé, niekomu možno až malicherné. Pozrime sa však, čo je opakom spravodlivosti z viery. Opakom je spravodlivosť dosiahnutá poslušnosťou zákonu Božiemu (Židia), alebo spravodlivosť dosiahnutá pred ľudským zákonom alebo v morálke (Gréci). V Pavlovej dobe boli toto tie hlavné predstavy o tom, ako sa spravodlivosť dá dosiahnuť. Mnohí verní Židia a mnohí cnostní Gréci sa snažili dosiahnuť spravodlivosť svojím spôsobom. Zvlášť pre Židov išlo o niečo vážne: spravodlivosť pred Bohom.

Túto formu života apoštol Pavel – sám pôvodom verný a zaniatený Žid – opisuje obrazom, ktorý spôsob života pod zákonom prirovnáva k životu malého dieťaťa pod dozorom prísneho vychovávateľa. Výchovou poverení otroci v Pavlovej dobe neboli pedagógmi v našom modernom podaní. Život synov pod *paidagogom* bol životom pod neustálym dozorom, životom s obmedzenou slobodou, životom v strachu ako vo väzení.

Podľa Pavla, kto je pod zákonom nemá nijaký priestor slobody – celý život je sledovaný, dozorovaný, kontrolovaný, obmedzovaný, súdený prísnosťou Božej vôle. Kto chcel dosiahnuť spravodlivosť cez zákon, ten viedol neľahký až otrocký život. Najhoršie na tom celom je, že potomok starého Adama zákon ani naplniť nedokáže a neustále je vystavený strachu z trestu a odsúdenia, že v naplňaní zákona znovu zlyhal. Vo väzení niet priestoru na lásku. Martin Luther vo svojej prednáške k Listu Galatským 1531 hovorí o tom, že zákon sa ani nedá úprimne milovať, „že hriešni ľudia milujú zákon tak intenzívne, ako zlodej miluje svoje väzenie a nenávidí svoje zločiny.“

3. Spravodlivosť z viery je nový začiatok, pretože sa stávam dedičom zaslúbenia. Obraz zákona a vychovávateľa pre Pavla znamená, že zákon má len obmedzenú moc. Pavel myslí v prvom rade na obdobie dosahovania spravodlivosti cez zákon. Tak ako vychovávateľ môže dozorovať zverenca len do času. Po dosiahnutí plnoletosti sa zo zvereneho žiaka stáva plnoprávny občan, právoplatný dedič, s nárokom na majetok svojho otca. (Por G 4, 1-5). Dospelý syn už nie je podriadený vychovávateľovi, ba dokonca vychovávateľovi môže začať vládnuť. Takáto zmena statusu je novým začiatkom. Začiatkom novej kvality života. Evanjelium je o tom, že prvým a pravým Adamom, ktorý zákon vládne, je Ježiš Kristus.

Obdobie viery pre ľudí je možné len preto, že Ježiš Kristus vstúpil do sveta a dejín a vykonal dielo vykúpenia. Obdobie spravodlivosti už nie je pod dozorom zákona, ale charakterizuje ho zaslúbenie, že krstom, oblečením si Krista, vierou v Neho, je možné získať spravodlivosť. To je neslýchaná radosť pre všetkých potomkov starého Adama!

Jedným zo znakov novej slobody je, že rozdiely medzi ľuďmi nie sú pre nebeskú spravodlivosť podstatné. Niet

skupiny, ktorá by bola z novej účasti na zaslúbení „synovstva Božieho“ vylúčená. V Kristovi Ježišovi sú všetci jedno (G 3, 28).

Aby však nedošlo k nepochopeniu. Sloboda spod zákona, neznamena, že sa nás zákon už vôbec netýka. Kristus neprišiel zákon zrušiť ale naplniť. Aj preto bol obrezaný na ôsmy deň, preto sa dal pokrstiť Jánovým krstom pokánia. Ale od Krista už obriezka nie je základom synovstva Božieho. Abrahámovu požehnanie bolo dané v jeho viere bez zákona a toto požehnanie prešlo na Krista. Kristus sám sa stal základom viery, ktorá je prostriedkom a mocou na to, aby sa hriešni ľudia mohli dostať do stavu synov Božích. Vo svojej nebeskej spravodlivosti a svojim životom plnosti lásky nás naučil, že podstatou každého prikázania zákona je láska. Synovia Boží narábajú s dedičstvom Otca ako Synovia: dôverujú Otcovi a zveľadujú všetko, čo je Otcovo ako slobodní dospelí synovia.

Na začiatku tohto nového roka chceme teda ako dospelí dedičia – synovia a dcéry – vykročiť v oblečení Kristovom a v mene Ježišovom. Aj v novom roku chceme s lútosťou vyznávať, že si v nedostatočnej dôvere v Pána Boha

radšej oblečíme náš „starý Adamov kožuch“ (por. *simul iustus et peccator*). Po každý deň nového roka sa chceme vo viere vracat' k čistému a spravodlivému Kristovmu rúchu. A každodenne chceme s ochotou milovať blížnych, aby sme naplnili podstatu každého prikázania zákona na slávu Božiu a úžitok ostatných ľudí. S touto slobodou a duchovnou mocou chceme zvelaďovať dedičstvo zverené od Pána Boha aj nám.

Použitá literatúra

Gábriš, Karol. *List apoštola Pavla Galatským*. Komentár. Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1950, s. 137-147.

Rohde, Joachim. *Der Brief des Paulus an die Galater*. ThKNT 9, Leipzig: EVA, 1989, s. 152-178.

Batka, Lubomír; Prihracki Pavel-Andrei; Kováč Martin. *Sondy do Lutherovej exegézy Listu Rimanom a Galatanom*. Bratislava: UK v Bratislave, 2019, s. 72-82.

Prof. Mgr. Lubomír Batka, Dr. theol

5. január

Nedeľa po Novom roku

Text: **Mt 2, 13 - 23**

Exegetické poznámky

Autor sa v tejto časti evanjelia snaží žido-kresťanskej komunite čitateľov zvestovať, že život Krista je naplnením starozmluvných prorociev. Preto sa aj v tejto časti odvoláva na Starú Zmluvu, respektíve cituje ju. Už v treťom verši textu (15 v.) poukazuje na text Oz 11,1, ktorý vzťahuje na Ježiša, hoci pôvodina hovorí o povolani Izraelského národa z Egypta. Rovnako je to aj s textom 18. verša, ktorý poukazuje na Jer. 31,5.

Verš 13: Rovnako ako aj u L 2,9 aj tu je použitý pojem „anjel Pánov“. V príbehoch o narodení Ježiša je tento pojem zaužívaný. Podľa L 1,11 je to Gabriel

Verš 15: Ako už bolo spomenuté, pre pisateľa evanjelia bolo dôležité upozorniť čitateľa, že Kristus je ten Vyvolený – Mesiáš zo Starej Zmluvy. A práve tento verš je jedným z tých, ktorý sa odvolávajú na prorokov. Konkrétne Oz

11,1 vo vzťahu k Izraelskému národu v čase Mojžiša. Pisateľ evanjelia vidí históriu Izraela v živote Ježiša, ktorý musí tiež opustiť „domovinu“, aby sa potom vrátil. Boh zachraňuje Jozefa – Izrael – Ježiša a potom ho navracia domov. Je tu jemne naznačená paralela strachu – tak ako sa Izrael najskôr bál návratu a bojoval, rovnako je to aj s Jozefom, ktorý má obavy ale predsa sa vracia naspäť.

Verš 16: Verš opisuje hrôzy, ktoré sa stali po radosti narodenia a oslavy príchodu Ježiša na tento svet. Vidíme tu aj časovú postupnosť, keďže proroci vnímali Ježišove narodenie v kontexte času (ich púť do Betlehema) – teda, že sa pri jaslach nemuseli a určite sa ani neobjavili v deň narodenia Ježiša. Herodes necháva vyvraždiť všetky deti od dvoch rokov – pre istotu, podľa času, ako mu povedali mudrci.

Verše 17-18: Jer 31,15 – Ráchel oplakáva svojich synov. Mala ich dvoch. Jozefa a Benjamína. Aj tu vidieť prepojenie na odchod Izraela do Egypta – exil z domoviny a samotu. Ráchel tu zastupuje matky Betlehema, ktorých deti boli Herodesom zavraždené. Po radosti narodenia prichádza bolesť straty. Tradícia hovorí o tisíckach mŕtvych detí, ale Betlehem s okolím iste nemal toľko

detí, čo však neznižuje bolesť a brutalitu činu, ktorý bol spáchaný. Svet vždy bojuje proti Bohu.

Verš 23: Mestečko Nazaret. Je to v podstate neznáme mesto. Ak budeme hľadať proroka, ktorý píše o tejto zvesti, jediným miestom, ktoré by sa dalo pripodobniť k „Nazaretu“ je miesto z Iz 11,1. Hebrejské slovo *nécer* či *nézer* v preklade znamená výhonok, respektíve ratolesť, ktorá vyrastie z koreňa rodu Jesseho, ktorý môže označovať „Mesiáša“.

Návrh propozície

Ježišova prítomnosť posväcuje svet:

1. pretože v ňom máme nádej,
2. pretože v ňom máme život.

Myšlienky ku kázni

Vianočná história je históriou radosti. V narodenom Ježišovi vidíme nádej, radosť, pokoj a istotu Božej prítomnosti v živote človeka. Boh osobne prichádza do tohto sveta, aby ho zachránil. Dieťa Ježiš leží zabalený v plienkach v betlehemskej maštali a svet sa teší. Kdesi v pozadí však číha temnota. Temnota pripravená zaútočiť, kedykoľvek to bude možné. Deje sa tak aj v našom príbehu narodenia. Jozef a Mária musia utiecť, aby zlo bolo nakoniec aj za cenu veľkých strát porazené a Boh zvíťazil.

Všade a pri všetkom treba vnímať, že musia byť aj obeť. Všetko niečo stojí. Každé naše rozhodnutie má svoj dôsledok. Rovnako je to aj v tomto prípade. Ak by Mária s Jozefom zostali v Betleheme, zomrelo by iba jediné dieťa – Ježiš. Oni však utekajú, pretože ich Anjel Pána vystríha. A následne prichádza krutá odplata. „Pre istotu“, keďže Herodes nedostal zaručené správy od mudrcov, kde je Ježiš – kráľ židovský, keďže išli domov inou cestou, dáva povraždiť všetky deti Betlehema. Kruté a bolestné. Rovnaké, ako často aj v živote človeka. Po dňoch pokoja, radosti, po dňoch zaliatych slnkom prichádzajú aj dni, kedy človek bojuje o svoju integritu. Bojuje a hľadá nádej.

Iste nebolo jednoduché opustiť s malým dieťaťom „maštal“, ktorá bola domovom. Nech tam už žili akokoľvek dlho. Ísť do Egypta a byť tam v cudzine. Nielen cesta musela byť náročná, ale aj život. Mali síce „kapitál“ z darov od mudrcov, ale byť mimo domova je vždy ťažké. Domov predstavuje istotu, pohodu, bezpečie a budúcnosť. Máme aj my svoj domov, či sme neustále na cestách života, naháňajúc sa za mäsovými, či medovými hrncami Egypta? Keď Ježiš musel opustiť domov, svet sa naplnil bolesťou a beznádziejou.

Áno, svet bez Boha je miestom bolesti a beznádije. Často ľudia vyhávajú Boha – Ježiša zo svojho života a potom sa čudujú, že svet nie je taký, aký si ho vysnívali. A potom trpia. A trpia i nevinní, tak ako Ráchel oplakávala svoje deti.

Boh však neopustil svet. Prichádza naspäť z exilu. Znova a znova klope na dvere, aby Mu boli dvere srdca otvorené. Aj v tej najospalejšej dedinke, aj v tom najmenšom meste – dokonca aj v Nazarete. Všade tam je Ježiš prítomný a dáva nádej, že po všetkých bojoch, ktoré bojujeme sami, môže prísť pokoj z víťazstva s Ježišom Kristom. Vtedy už nebude len návštevníkom v našich srdciach, rodinách, domovoch, či mestách, ale bude domácim Pánom. Boh mení životy a nenechá sa znechutiť odmietnutím, či zlobou sveta. Boh je totiž vždy Víťazom.

Bruno Ferrero; Pastierova flauta – str. 33: **Bol raz jeden vlk.** Žil v lesoch pri Betleheme. Pastieri sa ho veľmi báli a celé noci bdeli, aby pred ním strážili svoje stáda. Vždy bol niekto na stráž a vlk bol čím ďalej tým vyhladovanejší, prešibanejší a zlostnejší. V jednu čudnú noc, keď bolo naokolo plno zvukov a svetiel, nastal v obydlíach pastierov rozruch. Priestorom sa niesla nádherná

ozvena nebeských hlasov. Narodilo sa dieťa, nemluvňa, malý drobček. Vlk sa čudoval, prečo sa všetci pastieri rozbehli pozrieť na nejaké dieťa. Aké divné, toľko rozruchu pre jedno ľudské mláďa – hovoril si v duchu vlk. Ale keďže bol zvedavý, potichu sa zakrádal za pastiermi. Keď ich uvidel vojsť do maštale, zostal stáť v tme a vyčkával. Pastieri priniesli zo sebou dary, pozdravili muža i ženu, poklonili sa dieťaťu a potom odišli. Oči a tesáky vlka sa v nočnej tme zablykli. Prišla jeho chvíľa. Muž a žena unavení námahou zaspali. Výborne – pomyslel si – začnem mláďaťom. Potichu, ako vždy, sa vkradol do maštale. Nikto si jeho prítomnosť nevšimol, len malé dieťa. Otvorilo očka a pozeralo na vycerené zubiská, ktoré sa k nemu približovali. Vlk mal stiahnuté hrdlo a blčiace oči. Zdalo sa však, že dieťa sa ho nezľaklo. To je ale chutné sústo – pomyslel si vlk Jeho teplý dych oviol dieťaťu. Napol svaly a chystal sa zaútočiť. V tom okamihu sa rúčka dieťaťa ako malý jemný kvietok dotkla s láskou a nehou vlkovej papule. Prvý raz v živote niekto pohladkal jeho pichľavé a strapaté fúzy a v očiach dieťaťa prečítal – Vlk, mám ťa rád! Vtedy sa v ponurej betlehemskej maštali stalo niečo neuveriteľné. Vlkov kožuch sa roztrhol

a spadol na zem ako staré šaty. Pod nimi sa objavil človek. Skutočný muž z mäsa a kostí. Muž padol na kolená a ďakoval. Potom muž, ktorý bol vlkom, odišiel z maštale so vztyčenou hlavou a išiel do sveta, aby všetkým zvestoval: Narodilo sa dieťa, ktoré Vás dokáže zmeniť – Prišiel Mesiáš!!!

V rámci Mládežníckych Služieb Božích možnosť použiť pieseň: Víťaz ľudských srdc

Použitá literatúra

Študijná Biblia – Porta libri 2015 ISBN 978-80-8156-052-1 str.: 1583-1591

Sväté Písmo – Trnava 1998 – ISBN 80-7162-236-2 str.: 2129-2139

Exegéza Evanjelia podľa Matúša – EBF-UK

Bruno Ferrero – *Pastierova flauta* str.: 33
<https://www.supermusic.cz/skupina.php?idpiesne=806078&sid=> dňa 26.11.2019

ThDr. Marián Krivuš

6. január

Zjavenie Krista Pána mudrcom

Text: Iz 60, 1 - 6

Exegetické poznámky

Starozmluvný text hovorí o zjavení Hospodinovej spásy a zároveň uisťuje o Hospodinovej moci a Jeho zachraňujúcom konaní v prospech celého sveta, nielen Izraela. Slová tejto časti prorockej knihy prinášajú zdeptanému ľudu povzbudenie a potechu. Oslovený je Sion – Jeruzalem. Prorok Izaiáš píše o nastávajúcej sláve Jeruzalema, v ktorom sa v plnosti zjaví Božia sláva. Po rokoch babylonského exilu má dosiahnuť centrum národného a náboženského života novú existenciu (vázia znovuvybudovania Jeruzalema a jeho chrámu) a v určitom zmysle sa má stať stredobodom mnohých národov. V zajatí bolo totiž práve obnovenie Jeruzalema súhrnným pojmom nádeje Božieho ľudu. V texte ďalej nachádzame silný motív svetla. Svetlom je Hospodinova sláva, alebo sám Hospodin, pričom Jeruzalem

a jeho obyvatelia sú postavení do roly služobníka. Povstane svetlo, dôjde k obnove, na ktorej sa budú podieľať i cudzinci. Tento text býva často používaný práve pri sviatku Zjavenia Krista Pána mudrcom. Práve Ježišovi, ktorý sa stal svetlom národov, sa prichádzajú pokloniť mudrci, predstavitelia nežidovského sveta. V súvislosti so Zjavením Jána, sa slová proroka o obnovení Jeruzalema tiež omnoho viac, ako s opäť vybudovaným pozemským Jeruzalemom, spájajú s „novým, nebeským Jeruzalemom“ – mestom plným svetla, ako motívom vyvrcholenia dejín spásy.

Verš 1: Kým náš preklad tu uvádza dva odlišné imperatívy „povstaň a zaskvej sa“, LXX zdvojuje jeden imp. „rozjasni sa“. Snáď zdvojenie považuje za vhodnejšie, pod vplyvom podobne zdvojovaných imperatívov na iných miestach. Vplyv 51,17, kde je zrejme nielen zdvojenie „prebudi sa, prebudi“, ale aj rozkaz „povstaň“ tu naopak zrejme nie je. Vloženie slova „Jeruzalem“ v LXX predstavuje interpretačný dodatok, aby bolo zrejme, že povel je určený mestu.

Verše 2-3: LXX interpretuje oba verše voľne: kým vo v. 2 preformuluje paralelné vyjadrenia, vo v. 3 zamieňa

poradie „králi“ a „národy“ a vypúšťa záverečné sloveso.

Verš 4: LXX prekladá „na ramenách sú nosené“. Podobný obraz je možné nájsť - viď 66,12.

Verš 5: Obraz srdca, ktoré sa „bojí“ a zároveň „rozšíri“, je vyjadrením prekonania úzkosti, ktorá sa prejavuje ako zovretie srdca. LXX to voľne nazýva bážňou s úžasom: budeš sa báť a užasneš. LXX používa slovo „bohatstvo“ (hebr. zhuk/hukot/hučiaci dav), paralelne „silu/majetok“ potom vypúšťa.

Návrh propozície:

*Sláva Hospodinova vychádza nad tebou!
Hľadajme a objavujme skutočnú ľudskosť!*

Suspírium

*Dobrotivý Otče náš, čo slávu svetú zjavuješ,
slová vďaka vzdávame Ti,*

*že nás láskou spravuješ.
Cestu k jasliam Spasiteľa*

*osvecuješ v temnote,
slovom milosti a pravdy*

*dávaš nádej v živote.
Za dar viery, modlitby,*

*pred Tvojou tvárou klakáme,
Tvoje meno na česť, chválu,*

*zbožným spevom vzývame.
Amen.*

Myšlienky ku kázni

Povstaň zo svojej zúfalosti a biedy, ktorú prežívaš! Slová, ktorými sa Hospodin prihovárал zdeptanému ľudu v čase jeho poroby, presahujú historický rámec, a tak zaznievajú i do našich beznádejných situácií. Ide o slová, ktoré, ale v sviatočnej atmosfére dnešného dňa, možno vyznievajú priam rušivo, keďže nás vytrhávajú z našej pokojnej a radostnej vianočnej idylky. Napriek tomu nás nútia zamyslieť sa a priznať si to, čo neskryjeme za ligotavé pozlátko falošných úsmevov, a to, že naše životy sú na mnohých miestach zlomené a zničené, podobne, ako bolo mesto Jeruzalem a životy exulantov po návrate z babylonského zajatia. Tých, ktorí opustili cudzie, vrátili sa domov, no s hrôzou zisťujú, že to už domov nie je. Tých, ktorých sny a túžby tak ostali nenaplnené. Tých, ktorých po celý dlhý čas sprevádzala vidina domova, ktorá, ale ani zďaleka nezodpovedala tej trpkosti reality, ktorú po svojom návrate museli okúsiť. V rozbitých snoch a v ruinách života sa ale zrazu objavuje moment „epifánie“, chvíľa zjavenia Božej moci. Boh vychádza „nad Sion“ a je prítomný.

Starozmluvný text tak prináša posolstvo: „Prichádza tvoje svetlo a sláva Hospodinova vychádza nad

tebou.“ Prejavy Božej slávy mali možnosť Izraeliti zažiť pri obnove centra národného a náboženského života. Hospodin konal v živote spoločenstva. Pričom tieto slová dostávajú svoj hlbší význam, keď Boh poslal do sveta svojho Syna, prostredníctvom ktorého začal konať v živote mnohých jednotlivcov i celých spoločenstiev v dejinách. Narodenie Mesiáša tak dáva najavo Hospodinovu slávu, určenú celému svetu. Cez narodenie Ježiša Krista vystupuje aj na „dosky“ našich životov, do možno pre nás tiež už zúfalých situácií našich ľudských príbehov, ktoré však premieňa svojim pôsobením. Z trosiek a sutín obnovuje život a svojou prítomnosťou presvetľuje temnotu. Až pádom do prachu zeme sme si totiž skutočne vedomí svojej biedy a bezmocnosti, neschopnosti riešiť svoj život, svoje zúfalstvo a konečnosť v smrti, čo si musíme uvedomovať vo vzťahu ku Kristovi, ktorý je reprezentantom Božej slávy. Koľkokrát sme už na kolenách v tom prachu skutočne nevedeli ako ďalej? No aj do temnoty našej situácie zažiarilo svetlo nádeje, svetlo na zmenu.

Zvesť tohto posolstva je tak aktuálna zvlášť teraz, na začiatku nového kalendárneho roka, kedy si dávame nové predsavzatia a hľadáme do budúcnosti

s nádejou a očakávaním, že čas, ktorý je pred nami, môže, a aj by mal priniesť niečo pozitívne, niečo nové, čo nás dokáže meniť k lepšiemu.

Pýtajme sa preto, ako nás dokážu osloviť tieto verše proroka Izaiáša? Dokážu nás tieto slová motivovať k odvahe meniť náš život, naše myslenie a konanie? Je dobré klásť si takéto otázky. Pýtanie sa totiž vedie k hľadaniu a privádza k nájdeniu. Boh, ktorého človek vždy znovu sklamal, ten túži po obnovení vzťahu lásky, a tak nám dáva možnosť začať odznova, poučiť sa z minulých chýb. V evanjeliom príbehu o zjavení Krista, prišli mudrci za svetlom, aby videli slávu Hospodinovu, a nielen aby ju videli, ale mali tiež na nej podiel. Tak ako kedysi oni, tak aj my sme spoznali v Ježišovi Kristovi legitímneho panovníka – svetlo národov. Kým však mudrci prinášajú vzácne, ale pritom symbolické dary: zlato, kadidlo a myrhu, v našom prorockom texte je viditeľným dôsledkom reálna záplava bohatstva. Božie Slovo nám tak pripomína, že zmyslom bytia nie je „iba prežiť“, ale „žiarť“, čudovať sa, tešiť, lebo svetlo prišlo k nám, svieti na nás a my môžeme a máme jeho dopad svojím životom odrážať. My sme v Kristu svetlo, lebo On je svetlo. Doslova teda: Bol si osvietený,

tak sám ďalej sviet! A preto rozjasnime sa! Radujme sa, lebo aj do temnoty našej situácie zažiarilo svetlo nádeje, svetlo na zmenu. Príde čas, vraví prorok, keď ho uzrie každý. Čas, keď každý národ spozná, že Boh sa ujíma svojho ľudu a víťazí nad temnotou tohto sveta. Aby dnešok nebol len o sprítomnení si dávnej betlehemskej udalosti. Urobme ten krok a vykročíme z tmy do svetla. Zo strachu k odvahe.

Boh má o človeka a svet, v ktorom žijeme trvalý záujem. To nás preto má viesť k hľadaniu a objavovaniu skutočnej ľudskosti, k intenzívnemu kresťanskému životu a každodennému čerpaniu z Božieho svetla, aby sme Jeho svetlom v nás mohli zažiarit do tohto sveta.

Použitá literatúra

VLKOVÁ, Gabriela Ivana. *Izajáš. Svědectví o vítězíci důvěře*. Vyšehrad, 2014.

VLKOVÁ, Gabriela Ivana a Jana PLÁTOVÁ. *Kniha Izajáš*. Vyšehrad, 2018, s. 339-340.

ThDr. Zuzana Poláková

12. január

1. nedeľa po Zjavení

Text: **Mt 3, 13 - 17**

Exegetické poznámky

Správu o pokrstení podávajú aj evanjelisti Lukáš (3, 21-22) a Marek (1, 9-11). Novinka v Matúšovej správe je rozhovor Jána Krstiteľa a Ježiša. Zmienka o tejto udalosti je aj u Jána 3, 11- 12. Krst pokánia je ľútosťou a odvrátením sa od hriechov. Odpustenie hriechov, vykúpenie z hriechov, uskutočňuje sám Ježiš, ale On nás bude krstiť aj Duchom, a teda zmocňuje nás Duchom svätým.

Verš 13: Ježiš prišiel z Galiley k Jordánu zámerne, dať sa pokrstiť. Vôľa Ježiša nechať sa pokrstiť, je tu vyjadrená jasne.

Verš 14: Ján Krstiteľ sa ujíma slova, podobne, ako keď k nemu prišli farizeji a sadukaji (v. 7). Krstiteľova reč je vyjadrením jeho pokory. Ale aj tu zostáva prorokom, ktorý v Ježišovi spoznáva Mesiáša. On očakáva od Ježiša krst a namiesto toho, má on pokrstiť Ježiša. Krst, ktorý očakáva, je krst

Duchom. skrze Prichádzajúceho. (v. 11 a 12)

Verš 15: Ježiš sa nezbavuje požiadaviek zákona, naplniť všetku spravodlivosť. Je to vyjadrené slovami *prépon estin*, čo prekladáme: patrí sa, sluší sa, slušné je.

Aj Ježiš uznal, že sa mu patrilo: Žid 2, 10. Ale vyžaduje sa to aj od ľudí, od kresťanov. S týmto pojmom sa stretávame aj na týchto miestach: 1K 11, 13, Ef 5, 3, 1Tim 2, 10, Tit 2, 1.

Spravodlivosť je bezvýhradná a poslušná oddanosť do vôle Božej. Prejavuje sa v dodržiavaní Božích nariadení. V tomto zmysle bol aj biblický Jozef spravodlivý s citom pre slušnosť: Mt 1, 19. Ale vieme, že spravodlivý žiť bude z viery. (Ab. 2, 4) Aj v nemčine výraz *Treue* súvisí s dodržiavaním, oddanosťou, vernosťou, ale aj vierou.

Keď sa Ježiš necháva pokrstiť Jánom Krstiteľom, vyjadruje úplnú oddanosť vôli Božej, ktorá ho spája aj s jeho ľudom. V Ňom je však pravda a milosť, spravodlivosť a milosrdenstvo spojené, čo v starozmluvnom myslení navzájom chýbalo.

Podľa A. Schlattera, vôľa Božia, ktorá priviedla Ježiša ku krstu, bola najväčšou milosťou, a práve preto aj celou spravodlivosťou. Keďže Ježiš

vyžaduje spravodlivosť, musí ju aj On sám dodržiavať. Ježiš je ten, ktorý spravodlivosť Božiu dokonale naplňa.

Verš 16: Po Ježišovom krste sa otvára nebo. V Matúšovi nejde len o pohľad z neba a do neba (ako u Marka, alebo ako u Lukáša), ale je to udalosť, ktorá sa bytostne týka aj Krstiteľa, a ktorú aj on sám zažil tým, že videl zostupovať Ducha na Ježiša: Ján 1, 32-34. V tejto udalosti spoznáva Ježiša, ktorý bude krstiť Duchom Svätým. Ježiš sám videl Ducha Božieho. Duch Boží Ho vystrojuje mocou, ktorá Ho spája s Bohom a ustanovuje k Jeho pôsobeniu. – Mt 1, 18-20

Verš 17: Nebeský hlas zjavuje Ježiša ako Syna Božieho, v ktorom sa Bohu zaľúbilo, ktorý je Jeho milovaný a potvrdzuje tým, že Ježiš uskutočňuje plnú spravodlivosť: Iz 42, 1

Ježišov krst je prejavom Jeho poslušnosti a ustanovením Ježiša za Syna Božieho pod vedením Ducha. Ježiš prijal od Otca splnomocnenie, uskutočňovať plnú spravodlivosť Božiu.

Návrh propozície:

Ježiš sa v krste podriaďuje spravodlivosti Božej a uskutočňuje ju:

1. *robme aj my, čo sa sluší,*
2. *nechajme sa viesť Duchom Svätým.*

Myšlienky ku kázni

Človek sa od prirodzenosti stavia proti nejakým nariadeniam a zákonom. Berie ich ako bremeno. Vníma ich ako niečo, čo si Boh, alebo ľudia vymysleli, aby zotročili človeka. Ale Boh nám v nich podáva pomocnú ruku. Aj Božie prikázania sú zmluvou, v ktorej nás Boh najskôr oslovuje a pripomína, čo urobil pre svoj ľud: „Ja som Hospodin, Tvoj Boh, ktorý som ťa vyviedol z Egyptskej krajiny, z domu otroctva.“ (2M 20, 2) Potom nám káže zachovávať prikázania a zase zaslubuje: „aby sa nám dobre viedlo po všetky dni. ...A to bude našou spravodlivosťou, keď budeme zachovávať všetky tieto prikázania pred Hospodinom, svojim Bohom, ako nám prikázal“... (5M 6, 24-25)

Dnešné Evanjelium nám hovorí o pokrstení Ježiša. Na námietku Jána Krstiteľa, že on by sa mal dať pokrstiť Ježišovi, Ježiš odpovedá: „Nechaj to teraz, lebo tak sa nám sluší naplniť všetku spravodlivosť.“ Ježiš sa v krste podriaďuje spravodlivosti Božej, Božej vôli.

V Ježišovi sa priblížilo Kráľovstvo Božie. Pre nekajúcich platí, že sekera je už priložená na korene stromov, že plevy budú spálené v neuhasiteľnom ohni (v. 10n) Ale Ježiš neprišiel svet

odsúdiť, ale spasiť. (Ján 12, 47) Ježiš prišiel, aby uskutočnil plnú spravodlivosť Božiu, v ktorej sa spája pravda a milosť, spravodlivosť a milosrdenstvo. Krstom sa formálne začína Jeho verejné účinkovanie a vykupiteľské dielo.

1. Keďže sa Ježiš podriadil spravodlivosti Božej, aj my robme, čo sa sluší. Toto slovo -slušné- sme veľa počúvali, možno ním apelovali na adresu politikov a spoluobčanov. Slovo- slušiť sa- sa spomína aj v našom texte a vôbec v Biblii....

Neraz však máme problém robiť to, čo je slušné, možno dať pokrstiť aj naše dieťa, viesť ich k Bohu, zosobašiť sa, ako sa patrí, byť úctiví, slušní k nadriadeným i podriadeným, k predchodcom i k nástupcom, k sebe navzájom. Ale práve pri tejto snahe je príležitosť uvidieť a spoznať Boha i človeka.

2. Keď bol Ježiš pokrstený, zostúpil Duch Svätý ako holubica na Neho. Videli to aj Ján Krstiteľ a Boh tak aj jemu potvrdil, že Ježiš je Jeho opravdivým a milovaným Synom, ktorému dáva poverenie konať spravodlivosť Božiu a krstiť Duchom Svätým.

Aj nás chce Pán Ježiš Kristus viesť Duchom Svätým, aby sme konali nielen,

čo je napísané na doskách zákona, ale aj navyše....Aby sme plne spoznali Syna Božieho v Jeho obetavosti a láske. Aby sme verili a skúmali, čo On urobil, robí bude robiť aj pre mňa osobne, aby sme Mu boli ochotní slúžiť, keďže On je naším spasením.

Použitá literatúra

Grundmann Walter: *Das Evangelium nach Matthäus, Theologischer Handkommentar zum N. Testament*

ThDr. Branislav Dolinský

19. január

2. nedeľa po Zjavení

Text: **J 5, 31 - 36**

Exegetické poznámky

„Evanjelium, ktoré podnecuje myseľ, srdce i predstavivosť ľudí od počiatku celého kresťanstva,“ povedal F. Moloney vo svojom predhovore k štvrtému evanjeliu. Jeho slová sú pochopiteľné. Ten, kto toto evanjelium číta, má dojem, že vstupuje do iného sveta, že doslova, ako píše F. Porsch, dýcha iný vzduch, pretože všetko – jazyk, štýl, predstavy, obrazy i pojmy, majú svoj vlastný charakter, svoj vlastný teologický profil. Oproti synoptickým evanjeliám dokonca viaceré odlišností. Medzi tie najvýraznejšie patrí, že dej Jánovho evanjelia sa odohráva prevažne v Jeruzaleme. Ježiš po prvom zázraku v Káne odchádza do Jeruzalema a stáva sa súčasťou všetkých dôležitých sviatkov. To má podľa F. Porscha samozrejme teologické dôvody. „Ježiš sa dáva poznať celkom otvorene na verejnosti v nábožensko-politickom

centre židovstva, tam, kde sú prítomné i politicko-teologické authority.“ (F. Porsch, s. 10)

Literárny charakter evanjelia je oproti synoptickým evanjeliám iný. Nenachádzame v ňom typické stvárnenie, známe podobenstvá a obrazy, krátke spory a diskusie so znalcami Písma. Charakteristické sú naopak dlhé reči a dialógy. Obrazy sú závažné a dôležité, pojmy, predstavy, jazyk i celá koncepcia jednotná, bez ohľadu na to, či hovorí Ježiš, Ján Krstiteľ alebo iné osoby. A i keď práve na základe tohto dlhodobého prevládala názor, že evanjelium je ucelené dielo, pravdepodobne prechádzalo procesom vzniku.

Centrálnym pojmom evanjelia nie je ako u synoptikov *Božie kráľovstvo*, ale pojem *život* a jeho nová interpretácia. Tento život daruje svetu Ježiš, ktorý ako Bohom poslaný, Boha zjavuje a oslavuje. Zvláštny význam majú tiež pojmy: *pokoj, svetlo, radosť, pravda, milovať a poznať*. Okrem týchto kristologických výpovedí v Jánovom evanjeliu rezonuje téma viery, pričom Ján nepoužíva podstatné meno *viera*, ale sloveso *veriť*, čo ukazuje vieru ako živý, dynamický proces. Typický je *jánovský dualizmus* (svet je rozdelený do protikladných a navzájom si odporujúcich oblastí)

či *jánovská prítomnostná eschatológia*. (V osobnom stretnutí s Ježišom sa človek stretáva so životom samotným, a preto môže už v tomto živote získať človek vlastný, nepominuteľný život, keď sa k tomuto Ježišovi pripojí v postoji viery. Keďže sa pre každého jednotlivca súd a vzkriesenie uskutočňuje už v terajšom rozhodnutí sa pre vieru, nie je už potrebné obávať sa konečného súdu. Cf. F. Porsch s. 67n, J. Schneider s. 131) Tieto odlišnosti a špecifické dôrazy poukazujú na to, kde, kedy a v akom prostredí evanjelium vznikalo. (Šlo zrejme o oblasť, kde malo silný vplyv židovské obyvateľstvo, pravdepodobne južne od Damasku, koncom 1. storočia po Kristovi.) Poznamenané je totiž konfliktom medzi Ježišom a Židmi, ktorý charakterizuje obdobie rastúceho nepriateľstva medzi oboma rodinami sa skupinami – kresťanstvom a rabínskym judaizmom. (F. J. Moloney, s. 17) Iba na pozadí tohto súdobého konfliktu medzi kresťanmi a Židmi je v konečnom dôsledku možné pochopiť celé evanjelium a najmä jeho 5. kapitolu. Evanjelium je pritom určené skupine kresťanov pochádzajúcej z judaizmu, ktorí boli vylúčení zo synagógy a vystavení vplyvu okolitého sveta. (F. J. Moloney, s. 18)

Téme Židov ako Ježišových odporcov je potrebné v kontexte evanjelia i zvolených kázňových slov venovať špecifickú pozornosť. Vzťahy už od začiatku evanjelia nie sú bezproblémové, no postupne vstupujú strany do otvoreného konfliktu, až nakoniec Židia dospejú k rozhodnutiu, že Ježiša musia zabiť. Moloney uvádza, že od tohto momentu sú Židia predstavovaní ako nepriatelia Ježiša a všetkých tých, ktorí vyznávajú, že Ježiš je Mesiaš. Ešte aj po Ježišovej smrti, keď Pilát umiestňuje na kríž nápis označujúci Ježiša ako kráľa, Židia toto tvrdenie odmietajú. Židia teda predstavujú v štvrtom evanjeliu skupinu ľudí, ktorá voči Ježišovi zaujme určitý, konkrétny postoj. Ide však o kristologickú diskusiu medzi oboma stranami a nemožno z toho vyvodiť záver, že evanjelium odsudzuje židovský národ, pretože Židia neprijali Ježiša, či dokonca, že by sme evanjelium mali v súčasnej dobe prestať používať úplne.

Štruktúra evanjelia sa u jednotlivých odborníkov mierne líši, väčšina z nich sa však zhoduje v tom, že piatou kapitolou sa začína rozhodujúca časť Ježišovho života, jeho seba-zjavenie. Je spojená s významnými židovskými sviatkami a charakteristická ostrými spormi so Židmi. Začína sa provokatívnym

uzdravením, akýmsi „normálnym“ zázrakom (F. Porsch, s. 64), pričom problémom je, že sa zázrak odohral v sobotu, teda v čase, keď platí striktný zákaz konať akúkoľvek prácu. Táto udalosť sa stane dôvodom a podnetom pre jeden z najprudkejších konfliktov medzi Ježišom a Židmi.

Verše 1 – 18 piatej kapitoly opisujú Ježišov zázrak a nepokoj na strane Židov, pričom zlom nastáva v 16. verši, keď Židia začínajú prenasledovať Ježiša. Imperfektum slovesa stíhať, prenasledovať (gr. *diókein/ediókon*) naznačuje, že Ježišove skutky viedli k trvalému prenasledovaniu Ježiša. V tejto súvislosti sa diskusia venuje téme soboty a tomu, že ak stvorenie pokračuje, Boh nemôže vo svojej činnosti ustať ani v sobotu, inak by dejiny skončili, čo je samozrejme Božia zvrchovanosť a privilégium. Úlohou človeka je pritom túto Božiu zvrchovanosť uznať. Problém preto nie je, že Ježiš koná zázrak v sobotu, ale že si privlastňuje Božie privilégium byť činným v sobotu. A to bolo pre Židov rúhaním proti Bohu. Z tohto dôvodu sa Ježiš dostal do konfliktu so svojimi odporcami a tí Ho začali prenasledovať, súdiť, dokonca Ho chceli zabiť.

Vo veršoch 19 – 47 zaznieva Ježišov hlas a scéna pokračuje Ježišovou obhajobou. Ústrednou pritom stále ostáva téma soboty, i keď príbeh prechádza do Ježišovho monológu. V prvej časti (19 – 30) Ježiš obhajuje svoje právo pracovať v sobotu a to na pozadí dvojice slov život a súd. Podľa rabínskej tradície sú to totiž presne tieto činnosti, ktoré v sobotu robí Boh. Ježiš následne prehlasuje, že Syn koná tak ako Otec a poukazuje na jednotu medzi Otcom a Synom. Okrem tém život a súd, sa v tejto časti prelínajú aj témy život a smrť, v tomto svete i v budúcom živote (jánovský dualizmus). Je pozoruhodné, že uvedená časť síce začala nekonkrétne, keď v 19. verši hovorí Ježiš o vzťahu medzi Synom a Otcom, avšak 30. verš končí tým, že Ježiš sa identifikuje so Synom a 3. osoba singuláru sa mení na 1. osobu. Zaujímavý je tiež ďalší zvrät v situácii, a síce, že zo žalujúcich (Židov) sa na záver tejto časti stanú obžalovaní, pretože nepochopili, že Syn je rovnako ako Boh darcom života a sudcom.

Druhá časť, verše 31 – 47, z ktorej pochádza aj kázňový text, je výstižne označovaná ako právny spor. Ježišova obhajoba práce v sobotu pokračuje a Ježiš sa musí v tejto chvíli legitimovať ako pravý posol. Do procesu preto

vstupujú svedkovia a ich svedectvo sa stáva kľúčovým v celej tejto časti. Ježiš najskôr pomenuje potrebu svedkov (v. 31 – 32), následne ich predloží Židom (v. 33 – 40, pričom vo v. 33 – 35 je svedkom Ján Krstiteľ, vo v. 36 Ježišove skutky a vo veršoch 37 – 40 slovo neviditeľného Otca). Potom im predstaví rôzne pochopenie pojmu *doxa* – sláva (v. 41 – 44) a na záver svojej obhajoby Ježiš uvedie, že žalobcom Židov je sám Mojžiš (v. 45 – 47) a ich Písmo.

Vo veršoch 31 – 32 Ježiš zdôrazňuje, že svedectvo, ktoré o osebe prináša sám, nemôže byť overené a platné, doslovne pravdivé. Vo svojich slovách sa pritom nepriamo odvoláva na židovskú i helenistickú súdnu prax, podľa ktorej nestačilo, aby pravdivosť čohokoľvek bola iba dokázaná. K platnosti právneho rozhodnutia bolo potrebné aj svedectvo najmenej dvoch dôveryhodných svedkov. Túto tradíciu Ježiš prijíma, a tak sa odvoláva k svedectvu iného, ktorého svedectvo o Ňom je pravdivé, avšak tento iný, gr. *allos*, ostáva tajomný. Keďže tento svedok Židom nestačí, odvoláva sa Ježiš vo veršoch 33 – 35 na ďalšieho. Na svedka, ktorého videli, počuli a poznajú, na Jána Krstiteľa. K nemu predsa Židia poslali svojich kňazov a levítov, aby sa ho spýtali kto je (J 1, 19). A Ján svedčil

a vydal svedectvo pravde, keď nazval Ježiša Božím Baránkom (J 1, 29) a Božím Synom (J 1,34). Ježiš poukazom na túto skutočnosť vyzýva Židov k tomu, aby z Jánovej odpovede na ich otázku vyvodili dôsledky. Je pravdepodobné, že v čase, keď sa Ježiš odvolával na slová Krstiteľa, bol Ján už uväznený, možno dokonca už aj popravený. Jeho spáso-dejinnou úlohou však bolo vydať svedectvo. Kľúčovým v 33. verši je preto sloveso *memartyréken* – vydávať svedectvo. Keďže v pôvodine ide o sloveso v perfektoch, je tým povedané, že svedectvo už bolo vydané v minulosti, avšak jeho význam pretrváva.

To, kto je Ježiš, sprostredkujú ľudské svedectvá iba čiastočne. Z tohto dôvodu sa v **34. verši** Ježiš od svedectiev ľudí dištancuje, keď hovorí, že neprijíma svedectvo od človeka. Prijat', gr. *lambanó*, pritom zahŕňa obidva aspekty: aj nárokovať, vyžadovať si svedectvo, aj prijať, akceptovať svedectvo. V týchto slovách Ježiš nemyslí na svedectvo Jána Krstiteľa, ale na spôsob celého tohto dokazovania (práv. dôkazného konania). Druhá polovica verša je mimoriadne dôležitá, pretože aj keď je Ježiš od svedectiev nezávislý, predsa uvádza Jána ako svedka, „aby boli zachránení“. Z toho, ako uvádza G. Maier (cf. s. 230)

vyplýva, že Ježišovým najdôležitejším cieľom je zachrániť svojich poslucháčov z hriechov a zatratenia, a že Ježiš vo svojej Spasiteľskej láske koná veci, ktoré sám nepotrebuje, ale ktoré pomáhajú viere slabých a pochybujúcich. A poslucháči budú zachránení iba vtedy, keď Ježiša uznajú ako Božieho Syna.

V 35. verši Ježiš nazýva Jána Krstiteľa sviecou, gr. *lychnos* (preklad SSV, rovnako aj nemecké preklady používajú slovo lampa – cf. J. Schneider s. 133, G. Maier s. 230), ktorá horela (cf. rôzne preklady – ktorá horí, horiacou), gr. *ho kaiomenos*. Ján nie je svetlom sveta, ale je lampou, ktorá horí. Ide pritom o pasívne participium, ktoré vyjadruje, že pôvodcom tejto činnosti je sám Boh. Svetlo, ktoré Ján Krstiteľ prináša, je teda z Božej iniciatívy. Svieca (lampa) síce vydáva jasné svetlo, ale jej jas nie je obzvlášť silný. Horí iba krátky čas a jej svetlo dopadá iba do obmedzeného priestoru, či okruhu ľudí. Obraz sviece, lampy je staršieho dáta a je súčasťou predstáv o Mesiášovi, napr. Ž 132, 17 „A tam dám vyrásť rohu Dávidovmu, pripravím svietnik svojmu pomazanému.“ Lampa, svieca či svietnik teda uvedie dobu Mesiáša. Má slúžiacu funkciu a jej úlohou je svietiť na Krista. Ján Krstiteľ v tomto zmysle ako lampa

vrhal svetlo na Ježiša, aby Ho mohli spoznať ako Mesiáša a Božieho Syna. Ježiš týmito slovami dokonca akoby stotožnil Jána Krstiteľa s prorokom Eliášom, ktorého apokryfná Kniha Sirachova 48,1 nazýva prorokom, ktorý je ako oheň a jeho slovo páli ako fakľa. Ako ale ľudia reagovali na túto lampu? Reakcia bola negatívna, pretože sa v jej svetle chceli veseliť iba na chvíľku, hovorí Ježiš. Len malá skupina z tých, ktorí sa hrnuli k Jánovi našla cestu k Ježišovi. Slovami – veseliť sa, označuje Ježiš náboženský záujem bez konzekvencií a bez zmeny života prostredníctvom Božieho Ducha. A to je podľa Maiera iba móda, ktorá potrvá len krátko. Židia teda Jána Krstiteľa prijali a radovali sa z neho, predsa však nie sú schopní prijať Toho, o kom Ján Krstiteľ vydával svedectvo.

Od 36. verša predkladá Ježiš ešte väčšie svedectvo, ako tie, ktoré doteraz predložil. Tým svedectvom sú skutky, ku ktorých konaniu je poverený Otcom. V tejto súvislosti je potrebné rozlišovať medzi jednotným číslom (dielo) a množným číslom (skutky), pričom jednotné číslo vyjadruje celé Ježišovo poslanie dokonané na kríži (v texte „skutky, ktoré mi dal Otec, aby som ich vykonal“, gr. *teleiósó*, pričom

grécke sloveso má viacero významov: vykonať, dokončiť/dokonáť, naplniť, doviest' do konca) a množné číslo jednotlivé skutky tohto diela (v texte „skutky, ktoré konám“, gr. *poió*). Keďže Ježiš koná skutky, ktoré mu dal Otec, tak tieto skutky dokazujú, že Ho poslal Otec. Ježišove skutky vydávajú svedectvo o pravde. A tieto skutky sú väčšie ako Jánovo svedectvo, lebo Ján je človek, ale Ježiš pochádza od Boha. Keď teda Ježiš hovorí, že má svedectvo, znamená to, že Jemu je toto svedectvo k dispozícii a vyzýva svojich poslucháčov, aby otvorili svoje oči a aby videli to, čo sa práve odohráva. Lebo to, čo robí Ježiš, je v celých dejinách jedinečné.

Tretím svedectvom, ktoré Ježiš v súdnom procese predloží, je svedectvo neviditeľného Otca (v. 37 – 40), čím vlastne uzatvára myšlienku z 32. verša a odhaľuje totožnosť *iného* svedka. Kým prechádzajúcich svedkov bolo vidieť (Ján Krstiteľ, Ježišove skutky), tohto svedka vidieť nie je. Ježiš je Jeho hlasom a Jeho tvárou. Nie je Otcom, ale je od Neho poslaný. No Židia to nechcú ani počuť, ani vidieť.

Scéna na súde i predkladanie svedectiev končia a vo veršoch 41 – 44 hovorí Ježiš o sláve a jej významoch. Ježiš pritom slávu a všetko to, čo je

výsledkom ľudského úspechu odmieta. Spolieha sa na Boha, hľadá slávu od Boha a obviňuje Židov, že si zakladajú na chvále a sláve vonkajšej. Následne (verše 45 – 47) sa Ježiš v tejto žalobe odvoláva na Mojžiša. Mojžiš je pritom v židovskej tradícii považovaný za prostredníka medzi Bohom a Izraelom. Skrze Mojžiša bol Židom daný Zákon. Ak by teda Židia verili v Mojžiša, uverili by aj Jemu, Ježišovi, lebo Mojžiš písal o Ňom. Ak nie sú schopní uveriť Mojžišovi, nemôžu uveriť ani Ježišovi a teda Božiemu zjaveniu. Písmo sa tak stáva akoby ďalším svedkom Ježišovej legitimacy (cf. G. Maier s. 227).

Zhrnújúc možno povedať, že sobota a „normálny“ zázrak sú teologickým pozadím celej 5. kapitoly Jánovho evanjelia. No to, čo sa konalo v židovskom chráme v sobotu, bolo len znamením a tieňom dokonalosti Božieho daru, ktorý bol daný v osobe Ježiša Krista. (F. J. Moloney, s. 213).

Návrh propozície

Ježiš je Bohom poslaný Syn:

1. *veseliť sa na chvíľku nestačí,*
2. *veriť znamená žiť.*

Suspírium

*Kdes' Ty, Pane Kriste, a my všetci Tvoji –
tam sa starosť zmenší, radosť – tá sa zdvojí.
Keď čas stane, máš i zreteľ na nehodu,
pridáš z lásky svojej hrivnu k žitia hodu.
Ó, buď hosťom v každej našej domácnosti,
a keď život tlačí, Ty nás rozradosti.
Na duchu nás založ, nech sme verní, stáli,
by sme to, čo vážne, s Tebou začínali.
S Tebou pri práci a s Tebou v hodovaní –
s Tebou v púti, jak i žitia na rozhraní.
A keď deň sa skloní ku poslednej chvíli,
prijm nás v nebies chráme,
kde Ťa sláviť máme,
na večnosti, Spasiteľu milý!*

(Martin Rázus, Modlitba na 2. nedeľu po Zjavení, zo zbierky Pri nohách Pánových.)

Myšlienky ku kázni

Ak je Boh všemohúci, dokáže stvoriť taký balvan, ktorý sám nezdvihne? Akoby to bolo len nedávno, keď nám táto otázka zaznela na prednáškach z úst jedného z pedagógov na fakulte s cieľom naučiť nás vnikať do tajov teológie. Ako iní horlivci sme po prvotnom „áno“ alebo „nie“ hľadali aj ďalšie možnosti, i keď bez nejakej smerodajnej odpovede. Vrcholom prekvapenia bol moment, keď položil ďalšiu. Môže existovať drevené železo? Odpoveď by možno v tomto

případe znela radikálnejšie, no otázky pokračovali. Môže mať kruh hrany? A v istom momente pochopíte, že to celé akosi nedáva zmysel. Otázky sú skrátka neférové už vo svojej podstate. Nie je možné nájsť odpoveď na otázku, ktorá stavia do pozície dva protiklady. Odborne sa tomu hovorí *contradictio in adjecto*, povedal pedagóg a dodal, že ide o protiklad medzi prídavným a podstatným menom. Literatúra toto protirečenie niekedy používa zámerne. Hovorí sa tomu oxymoron a ich typické príklady sme už určite niekde počuli či čítali – *výrečné mlčanie* alebo dnes tak často používané *strašne pekné*.

Po prečítaní príbehu by sme mohli použiť ďalší príklad takéhoto protirečenia. Existuje *normálny zázrak*? Takto vcelku zvláštne nadpísal totiž jeden z biblických teológov 5. kapitolu Jánovho evanjelia, z ktorej pochádza kázňový text. Uvedená kapitola je pritom v celom evanjeliu kľúčová. Odborníci sa zhodujú v tom, že ide o časť, v ktorej sa mnoho odohráva. A podnetom k tomu všetkému je vcelku normálny zázrak. Situácia, keď Ježiš v Jeruzaleme pri jazere Betezda uzdraví istého tridsaťosem rokov chorého muža. Iste, už keď sa povie slovo zázrak, je jasné, že o nič obyčajné a normálne nejde. Práve naopak! Ide

o niečo, čo sa celkom vymyká tomu, ako prirodzene veci fungujú. Avšak v príbehu sa nikto nepozastaví nad zázrakom. Nik si nekladie otázky ako. Nezaznieva modlitba a ani žiadna oslava Boha. Akoby to bolo úplne normálne. To, prečo sú všetci vyrušení je, že sa zázrak odohral v sobotu. Muž, ktorého Ježiš uzdravil, si na Ježišov pokyn vezme lôžko a ide. A práve toto si všimnú Židia. Muža, ktorý v sobotný deň nesie lôžko. Muža, ktorý prestupuje zákon. Keď sa dozvedia, že Ježiš muža uzdravil, je ich zámer jasný. Evanjelista ho pomenoval celkom presne. „Preto Židia prenasledovali Ježiša (a chceli Ho zabiť), že to urobil v sobotu.“

– *Na tomto mieste je možné vysvetliť, že Ježiš si privlastnil Božie privilegium byť činným v sobotu.*

Ježišov zázrak však ostal v úzadí a v zornom poli ostal samotný Ježiš. Muž, ktorý si celkom bezostyšne privlastnil Božie zvrchované privilegium byť činným v sobotu. A nie len to. Ježiš „Boha menoval Otcom a tým sa rovnal Bohu.“ Konflikt preto nenechal na seba dlho čakať a Ježiš sa zrazu ocitá, aspoň pomyselne, na lavici obžalovaných, aby vydal svedectvo o tom kto je a kým je, čo robí a prečo to robí. A tak predstavuje Syna, ktorého Otec poslal do tohto sveta.

Predstavuje samého seba. A ako to pri právnych sporoch býva zvykom, vo svojej reči uvádza aj svojich svedkov.

- *Kázeň by mala v hlavnej sade následne rozvinúť myšlienky všetkých svedectiev, tak ako sú uvedené v exegetickej časti prípravky: svedectvo Jána Krstiteľa, svedectvo Ježišových skutkov, svedectvo Otca a svedectvo Písem.*

Ježiš Kristus je Otcom poslaný Syn. Mesiáš, ktorého nám posielal Boh, aby sme boli zachránení. To je tá najdôležitejšia správa prečítaného biblického textu. Ako však na túto správu, radostné evanjelium, reagovali Židia? Ježiš to vo svojej reči pomenoval, keď povedal: „a vy ste sa chceli veseliť na chvíľku v jeho svetle“. Židia síce počuli Jánovu odpoveď na svoju otázku. Počuli Jánovo prvé i druhé svedectvo, možno dokonca správu o Mesiášovi prijali. Keď Ho však zažili naživo, keď videli čo koná a ako, ba že má dokonca moc aj privilegium uzdraviť muža, či dokonca oslovuje Boha svojím Otcom, tam sa všetko čo počuli a videli menilo na hnev a úklady. Radosť z Mesiáša kamsi zmizla. Celkom podobne, ako mizne naše nadšenie po Štedrom dni. Aj my sa vtedy na chvíľu pristavíme pri jasličkách, možno dokonca aj vnímame, čo sa pred nami odohráva, no aj tak naše chrámy

v dnešnú 2. nedeľu po Zjavení ostávajú prázdnejšie. Ježiš však nie je módný výstrelok. Akýsi doplnok, ktorý sa po použití odkladá do skrine. Svetlo, ktoré je možné zhasnúť. On je Boh. Bohom poslaný Záchranca. Ak táto správa nezasiahne a nezmení náš život, sme ako Ježišovi žalobcovia. Tí, ktorí stoja tvárou v tvár Ježišovi, Jeho svetlo na nich dopadá, no oni ostávajú stáť kdesi v tme. Veriť však znamená žiť. Každý deň. S Ním. Bez výhovoriek. Bez výhrad. Bez hľadania vhodných podmienok. Veriť znamená žiť s Bohom. Nie v pasívnom očakávaní, ale v aktívnom konaní. Žiť na Jeho slávu a na prospech našim blízkym. V moci Božieho Ducha. Viera je totiž podľa Jána živý, dynamický proces. Nič statické. Takto radikálne nás má zasiahnuť Ježišova zvesť.

- *V myšlienkach vedľajšej sady 2 je možné pokračovať konkrétnymi aplikáciami.*

Jánovo evanjelium podnecuje myseľ, srdce i predstavivosť ľudí. Ten, kto ho číta, vstupuje do iného sveta, akoby dýchal úplne iný vzduch. A my v tomto svete spoznávame Ježiša Krista. Otcom poslaného Syna, ktorý prišiel do sveta, aby zjavil Boha. A to na pozadí aj celkom *normálneho zázraku.*

Použitá literatúra

Nový biblický slovník. Návrat domů: Praha, 2009.- ISBN 978-80-7255-193-4.

Študijná Biblia. Vydala Porta libri v spolupráci so Slovenskou biblickou spoločnosťou, 2015. ISBN 978-80-8156-052-1

Porsch, Felix: *Evanjeliem Sv. Jana.* Karmelitánské nakladatelství: Kostelní vydří, 1998. ISBN 80-7192-262-5.

Maier, Gerhard: *Johannes-Evanjeliem.* 1. Teil. Neuhausen-Stuttgart: Hänssler, 1995. ISBN 3-7751-0901-3.

Moloney, J. Francis: *Evanjeliem podľa Jana.* Sacra Pagina. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2009. ISBN 978-80-7192-991-8.

Schneider, Johannes: *Das Evangelium nach Johannes.* Evangelische Verlagsanstalt: Berlin, 1978.

Mgr. Erika Valková-Krištáková, PhD.

26. január

3. nedeľa po Zjavení

Text: R 12, 17 - 21

Exegetické poznámky

Určený text je z 12. kapitoly, ktorá má dve časti. Jedna je nadpísaná: *Pravá služba Bohu* – v nej na začiatku (v. 1) Pavel prosí, aby Rímski vydávali svoje telá v živú, svätú a Bohu príjemnú obeť ako bohoslužbu. Druhá časť – z ktorej sú kázňové verše, hovorí o láske a o tom, ako sa treba zriekať zlého a držať sa dobrého.

Pavel poznal situáciu v rímskom zbore sprostredkovanú. Vedel o prenasledovaní kresťanov. Iste niektorí kresťania si mysleli, že cesta z prenasledovania vedie cez použitie rovnakých „zbraní“, aké mali prenasledovatelia. Preto Pavel prízvukuje odlišnosť od sveta – ako kresťania, nasledovníci, učenici, vyznávači Pána Ježiša Krista máme premýšľať (metanoia) a konať inak ako ľudia sveta. Máme napodobňovať Ježiša. Je to veľmi ťažké, lebo použitie svetských zbraní – teda zásad, spôsobov – je jednoduché a zdá sa

byť aj účinné. Ale Pán Ježiš nás učí, aby sme neopakovali po svete, ale po Ňom.

Napodobňovať Krista Pána, to nie je len teoretická a nespĺniteľná požiadavka (akýsi etický, či dogmatický imperatív). Pre Pavla sú to konkrétne činy, kroky v živote, ktorými sa kresťan odlišuje od nekresťana. Preto v našich veršoch nachádzame súbor rád, ktoré je v rámci kázne hodno rozobrať. (Podľa aktuálnosti témy v niektorom zbore si kazateľ môže vybrať aj jednu alebo dve, ktoré pociťuje ako akútne).

Odplata zlým za zlé. To je prvotná reakcia na nejaký podnet. Pudová. Oko za oko, zub za zub. Pán Ježiš sa tohto správania dotýka aj v kázni na hore. Kresťan si má uvedomiť, že zlo nič nevyrieši, len prinesie ďalšie zlo. Zdržať sa zlého konania a odplaty je veľmi dôležité.

Mať pokoj s ostatnými. To znamená v pokoji nažívať, správať sa k druhým podľa biblických zásad. Je to ťažké, ale dá sa to. Tu sa prejavuje ovocie Ducha v podobe zdržanlivosti. Zdržiavam sa niečoho, čo by pôsobilo nepokoj, roztržku, svár, nepriateľstvo.

Nepomstite sa. Súvisí to s odplatou zlým za zlé. Pomsta ako spôsob zadostučinenia je v spoločnosti (v nás) silne zakorenená. Najspravodlivejším trestom je smrť – tak to býva

deklarované. Pavel hovorí v súlade s Ježišovou kázňou na vrchu, že kresťan nemá používať pomstu ako formu trestu alebo odplaty za spôsobenú krivdu. Takýto súd patrí do Božej kompetencie pri Jeho súde.

Záver perikopy a určeného kázňového textu hovorí o opačnom videní riešenia sporov ako ponúka svet. Ježiš v kázni na hore tiež hovorí podobné slová. Je to ťažká prax, ale nie nemožná. Najúčinnnejšie odzbrojíme protivníka tým, že urobíme niečo, na čo nie je pripravený. Kto dáva úder, očakáva, že úder dostane. Ale opačný efekt vyvoláme vtedy, ak urobíme niečo nečakané. Príkladom môže byť výchova dieťaťa. Niektoré deti sú agresívne a ubližujú iným. Bitka nemá upokojujúci účinok. Omnoho viac dosiahneme, ak takéto dieťa objímeme alebo sa k nemu posadíme a budeme sa s ním rozprávať alebo hrať. Vtedy sa často – nie vždy – aj nezvládnuteľné deti menia. Tak je to aj s dospelými. Zmena prichádza nie cez pomstu a odplatu, ale cez pozitívny príklad.

Pán Ježiš, ale aj Pavel nás vyzývajú k tomu, aby sme lásku nielen deklarovali, ale aj konali. V našom biblickom texte vidíme, ako a kedy máme k tomu príležitosť.

Návrh propozície

Ježiš nás mení svojím Slovom a príkladom:

1. *zmeňme svoje správanie,*
2. *nedajme sa premôcť zlom.*

Myšlienky ku kázni

Svet okolo nás sa správa podľa IUS TALIONIS – Oko za oko, zub za zub. Ľudia, často aj kresťania hľadajú nie spravodlivosť, ale odplatu, ktorá by mala byť zadostučinením za nejakú krivdu, ktorá by mala poskytnúť aké-také uspokojenie. Toto vedomie je v ľuďoch prítomné od nepamäti a ešte aj bude. Vychádza z pocitu, že okolo mňa sú väčší hriešnici ako ja. Ježiš to vyjadril podobenstvom o smietke a brvne v oku.

Podobne tomu bolo aj v Ríme. Pavel prízvukuje, aby sa vyznávači Ježiša Krista takto nesprávali, lebo to nebola ani Ježišova cesta a spôsob života. On nás učí, ako to zmeniť. On nás mení svojím Slovom a príkladom. Ale Ježiš nie je len náš mravný vzor, ale, ako tí, ktorí máme oblečeného Krista na sebe máme chápať to, že zmena zmýšľania je aj zmenou života a postoju v živote. Nemá za nás hovoriť pocit krivdy alebo odhodlanie k odplate, ale máme nasledovať Kristov príklad.

Máme zmeniť naše životy a naše správanie. Tu v texte máme návod – neodplácať sa, mať pokoj s ostatnými,

napodobňovať Pána Ježiša, nepomstiť sa, ale súd prenechať Bohu. A ide ešte ďalej. Nehovorí len čo nemáme robiť, ale aj čo máme robiť. Nepriateľa ťažko porazíme jeho zbraňami – na to je pripravený. Treba ho odzbrojiť inou zbraňou. Kresťanova zbraň je láska, pokora a služba. V tom je tá zmena, že my zažívame Božiu lásku v Ježišovi, preto aj my máme šíriť lásku ďalej.

Ak sme premožení zlom, je to rovnako zlé, ako spôsoby sveta okolo. Máme dobrom premáhať zlo. V Božom Slove máme mnoho príkladov (v Starej aj v Novej Zmluve), ako to dopadlo, keď sa chcelo bojovať zlom so zlom, ale aj dobrom so zlom. Víťazne vyšla len tá druhá varianta. V našich životoch šírne dobro a nie zlo. Budme nositeľmi pokoja a nie sváru a nepriateľstva. Pomsta, ani odplata nesmú mať v našom životnom štýle žiadne miesto, pretože sú čistým zlom. V našich životoch má mať miesto Ježiš a Jeho spôsob života a nie ten zlý so svojimi spôsobmi. Vtedy, ako kresťania, vydáme dobré svedectvo viery svojimi životmi.

Použitá literatúra

Gábriš, K.: *Ježišove reči na vrchu* – skriptum, Bratislava 1985

Ilustrovaná príručka k Biblii, SBS, Banská Bystrica, 2001

ThDr. Peter Švehla

Rozhovor

Pre 1. číslo Služby slova sme požiadali o rozhovor dekana EBF UK v Bratislave Mgr. Milana Juríka, PhD., ktorý okrem toho že je dekanom našej jedinej evanjelickej fakulty, vyučuje práve aplikovanú hermeneutiku a homiletiku.

Vážený pán dekan, aj keď o Vás asi všetci vedia, že ste dekanom EBF UK, mohli by ste nám na začiatok povedať o sebe niečo viac? Odkiaľ pochádzate, či kadiaľ viedla Vaša životná cesta?

Narodil som sa a vyrastal som v Pribyline (okr. Lipt. Mikuláš, LOS). Po štúdiu na Strednej lesníckej škole v Liptovskom Hrádku som pokračoval v štúdiu na EBF UK (1997 – 2002). Po štúdiu som nastúpil na Katedru praktickej teológie ako asistent a doktorand v externej forme štúdia. Za kňaza som bol ordinovaný v roku 2004 v Levoči.

V rokoch 2005 – 2014 som slúžil na fakulte ako duchovný správca Teologického domova ECAV pri EBF UK. Od roku 2011 do roku 2018 som popri práci odborného asistenta pôsobil aj ako prodekan pre vzdelávaciu činnosť. Od 1.4. 2018 zastávam na štvorročné funkčné obdobie post dekana EBF UK.

V oblasti praktickej teológie vyučujem hymnológiu, homiletiku, katechetiku, didaktiku náboženskej výchovy, diakoniku a praktické cvičenia z katechetiky, homiletiky a pastorálky.

V súčasnosti žijem v Bratislave a s manželkou Katarínou máme dvoch synov (Adam 13 a Juraj 2).

Ako sa vyvinul Váš vzťah k homiletike? Mali ste nejaký „homiletický vzor“ - nejakého kazateľa, ktorý by Vás svojim slovom ovplyvnil na ceste života či vo Vašom vzťahu k homiletike?

K záujmu o homiletiku som prišiel prostredníctvom katechetiky. Už od svojej konfirmácie som najskôr pomáhal, neskôr vyučoval v rodnom cirkevnom zbore detskú besiedku, neskôr som istý čas spolupracoval s Detskou misiou, prostredníctvom ktorej som sa dostal aj na ich celoeurópske vzdelávacie inštitúty.

Rozmanitosť prístupov k zvestovaniu evanjelia deťom a mládeži prehlbovali môj záujem o kerygmatické disciplíny. Serióznejší záujem o homiletiku u mňa vzbudil až môj učiteľ homiletiky – Dr. Jozef Benka, najmä prostredníctvom fundovaných diskusií na katedre o jednotlivých kázňach, či inovatívnych prístupoch zahraničných teoretikov kázne. Vzor kazateľa nemám. Myslím si, že každý kazateľ má svoje silné i slabšie stránky. Ale inšpirátorom a nebojím sa povedať aj vzorom učiteľa homiletiky pre mňa stále je práve pán doktor Benka. Vážim si ho ako nesmierne múdreho, pokorného, citlivého a skromného znalca evanjelickej homiletiky.

***Vedeli by ste porovnať vyučovanie homiletiky na EBF UK v minulosti a dnes?
Zmenilo sa niečo?***

Jednou z typických črt teologického vzdelávania na našej Evanjelickej bohosloveckej fakulte bolo a je výrazné zameranie skladby a obsahu kurikula na prax. Kým na niektorých teologických fakultách sa prednáša len teória homiletiky, v našom študijnom pláne (kurikule) nájdú študenti štedré penzum praktických cvičení. Konkrétne – študenti teológie absolvujú v druhom ročníku homiletiku a počas tretieho až piateho ročníka absolvujú 6 semestrov praktických cvičení z homiletiky.

Nakoľko výučba homiletiky na našej fakulte vychádzala vždy z dôrazov nemeckej homiletiky, bola počas celej histórie kvalitná. Prispievala k tomu i skutočnosť, že kurz homiletiky viedli výrazné osobnosti našej cirkvi i fakulty – profesor Jamnický, profesor Michalko, či spomínaný doktor Benka. Všetci v homiletických časopisoch, či postilách zachovali aj konkrétne plody svojej homiletickej práce.

V posledných rokoch venujeme pri vedení praktík z homiletiky zvýšenú pozornosť homiletickej rétorike. Vo štvrtom ročníku kázne študentov nahrávame a záznam následne analyzujeme v skupine. Aj samotný kazateľ vypracuje autoevaluáciu na základe vyhotoveného záznamu. Práve prostredníctvom audiovizuálneho záznamu môže kazateľ dostať jedinečnú spätnú väzbu, vidieť svoju osobu „očami poslucháčov“. Mnohí začínajúci kazatelia tak na sebe odhalia to, o čom ani netušili. Navyše, okrem obsahu si tak môžeme lepšie všímať tón reči, artikuláciu, očný kontakt s poslucháčmi, gestikuláciu, držanie tela, či celkovú dynamiku kázne...

My sme sa kedysi učili písať kázňové propozície. Učia sa to študenti aj dnes?

Tematická kázeň (niektorí ju nazývajú aj kázeň s propozíciou) je jedným z viacerých druhov kázne. Od kazateľa vyžaduje artikulovať zvesť prostredníctvom hlavnej sady (téma), ktorá je ďalej rozvídzaná prostredníctvom vedľajších sád (partitio). Osobne považujem tematickú kázeň za vhodnú na učenie sa kazateľskému umeniu z dôvodu, že od autora vyžaduje jasnú dispozíciu (utriedenie a usporiadanie myšlienok), ako i invenciu (ich nájdenie).

V dejinách kázne sa uplatnil a stále uplatňuje základný model osnovy kázne, ktorý si môžeme priblížiť na Komenského homiletike (Komenský J. A.: *Zpráva a naučení o kazatelství*. Dílo J. A. Komenského 4, Praha 1983, s. 70nn):

Exordium – úvod

Propositio a partitio – (stručný námet a rozvrh kázne vychádzajúci z kázňového textu)

Declaratio – (vysvetlenie kázňového textu)

Demonstratio – (potvrdenie pravdy textu – z textu samého, z celého biblického kánonu, z katechizmu, z rozumu, príkladov, ilustrácií...)

Applicatio – (niektorí ju nazývajú „dušou kázne“; má uistiť v pravde, odvracať od nesprávneho učenia, viesť k zamilovaniu si cností, odporu k hriechu, potešeniu v kríži)

Conclusio, epilogus – (zakončenie – vo forme opakovania, napomenutia, prania).

Aj modernejšie typy osnovy kázne vychádzajú z uvedenej klasickej osnovy kázne, preto ju možno stále považovať za vhodnú pre učenie sa kázaniu.

Určíte ste členom konkrétneho cirkevného zboru. Máte však možnosť aspoň niekedy počúvať kázne bežných farárov – absolventov EBF UK? Ako by ste zhodnotili homiletickú úroveň ECAV?

Kázne našich evanjelických farárov počúvam pravidelne - v cirkevných zboroch, na fakulte, či na službách Božích v médiách (rozhlas, televízia). Zhodnoteniu homiletickej úrovne by som sa však vyhol, nakoľko hodnotenie v štýle generalizovania mojich subjektívnych negatívnych, či pozitívnych skúseností by nebolo pre homiletické zhodnotenie kázania v našej cirkvi správnou metodikou. Tu by bolo dobré urobiť metodologicky fundovanejší prieskum, ako vnímajú kázne poslucháči v našich cirkevných zboroch.

Osobne si myslím, že dnes sa stretávame s výbornými i slabými kázňami, máme kazateľov výborných, priemerných, ale i slabých. Stretávame kazateľov, ktorí nerozumejú dogmatike. Nedokážu myšlienky z exegézy systematizovať a ukotviť dogmaticky. Ostávajú tak pri prerozprávani kázňového textu s jeho jednoduchou aplikáciou. Iní majú stále tendenciu podceňovať poslucháčov. Najmä od intelektuálov občas počúvam vzdychy, že im je ťažké poslúchať niektoré kázne... Že už museli preto prestať chodiť do kostola... Akoby sme častokrát nemysleli na to, že naši poslucháči denne využívajú médiá, z ktorých sa na nich doslova sypú množstvá informácií prezentované profesionálnymi rečníkmi, moderátormi. Navyše, žijeme v dobe neustálej zábavy. Sprevdza nás všadeprítomná hudobná kulisa, ktorá nás chce zabávať po naštartovaní auta, pri nakupovaní, cestovaní... Aj mnohé seriózne informačné formáty už preberajú zábavnú formu a tak poslucháč túžiaci po novej vlne zábavy, senzácie, či bombastickosti bude len zaťažko ľpieť na ústach kazateľa bojujúceho a zápasiaceho s disponovaním myšlienok kázne...

Ak máte možnosť počúvať kázne viacerých farárov, máte pocit, že sa v nich odráža homiletické štúdium a farári sa v kázňach pridržajú nejakých homiletických zásad, ktoré sa naučili na EBF UK, alebo je kázanie dnes skôr živelnou záležitosťou, kedy každý káže tak ako sa mu páči? Inak povedané: vidno na nás, farároch, že sme sa učili homiletiku?

Ale určite áno! Nemyslím si, že kážeme zle. Ale nemôžeme si povedať, že je to už dobré a nemusíme sa zlepšovať. Keď som bol študent, oslovil ma názov knihy českého profesora praktickej teológie Josefa Smolíka – *Současné pokusy o interpretaci evangelia* (Oikumene, Praha 1993). Myslím, že profesor Smolík trefne vystihol, že každá jedna povedaná kázeň je pokusom o interpretáciu evanjelia. Viac, alebo menej vydareným. Našou trvalou snahou má byť, aby každý nový pokus o zvest' evanjelia bol lepši, hlbši a vernejši. Tu nie je nikdy priestor pre trvalú spokojnosť!

Aká je záväznosť homiletiky pre farársku prax? Napríklad v praktickej teológii je táto záväznosť jasná, nikto by nemal krstiť či prisluhovať Večeru Pánovu po svojom, ani hlásať dogmatiku, ktorá nie je v súlade s učením ECAV. Ako je to však s homiletikou? Ak sme sa kedysi učili robiť exegézu textu, pripravovať propozície či písať kázne vopred a nerobíme to, je to v poriadku?

Nuž, úplne v poriadku to určite nie je. Tu by som však nepodceňoval dlhoročné skúsenosti a múdrosť kazateľov, od ktorých vyžadovať takpovediac školácky postup pri príprave kázne by asi nebolo namieste. Ak však podceňujeme pri príprave kázne meditáciu, exegézu textu, poctivé triedenie a disponovanie myšlienok, určite sa to v kázni odrazí na jej hĺbke, schopnosti oslovenia poslucháčov. Avšak nechcem a ani nemôžem tvrdiť, že dobrá kázeň by sa nedala pripraviť bez poznania homiletických pravidiel. Bolo by to obmedzovanie pôsobenia Ducha Svätého. Keď sa pozrieme do dejín homiletiky, môžeme vidieť, že v nich prax predchádza teóriu. Už v ranej cirkvi vidíme kazateľov, ktorí kážu, hoci homiletiku neštudovali. To nás však nemôže viesť k záveru, že homiletika je zbytočná. Nevyhnutnosť homiletiky nevyplýva z toho, že by bolo potrebné niekoho, kto má kázať iba navádzať. Nevyhnutnosť homiletiky vyplýva z jej kritickej funkcie. Homiletika je potrebná nie preto, aby sa mohlo kázať, ale preto, aby sa kázalo správne. Homiletika ako teória kázne vzniká z praxe a to tak, že chce vydať počet z toho, čo nachádza a že sa nad tým kriticky zamýšľa. Kazateľ jednoducho musí vedieť, čo robí keď káže, potom ako to robí a prečo to robí. Toto platí aj pre celú cirkev. Aj cirkev sa musí neustále zamýšľať nad tým, prečo sa má starať o pravidelnú kázeň. Akú kázeň má chcieť? Za akých podmienok sa kázeň môže uskutočňovať. Homiletika teda prináša poznatky o dôvode (prečo kážeme), obsahu (čo kážeme) a podmienkach (ako kážeme) kresťanskej kázne. Z toho vyplýva, že homiletika je dôležitá disciplína nielen pre farársku prax (ako ste sa pýtali), ale aj pre celú cirkev.

Je homiletika statickou alebo dynamickou disciplínou? Má aj nám, ktorí sme študovali pred desiatkami rokov, čo povedať?

Určite dynamická. Jednotliví autori vedú kritický dialóg, v priebehu času môžeme pozorovať, ako prichádzajú k slovu nové dôrazy. Homiletika vedie dialóg aj s ďalšími spoločenskými a sociálnymi vedami. Citlivo vníma kultúru, spoločnosť v ktorej žijeme. Musí prinášať nové reflexie, podnety, impulzy, ale aj kritické hodnotenia. Historický vývin teologických a homiletických dôrazov, ktoré sa v kázňach na Slovensku prejavovali v čase uplynulých storočí spracoval Ján Michalko v publikácii *Kázňové smery* (Tranoscius, Liptovský Mikuláš 1955). Snahu o teologické vyrovnanie sa s krízou zvestovania v 20. storočí priblížil už spomínaný prof. Josef Smolík vo vyššie citovanom diele. Medzi novšie diela reflektujúce vývin homiletiky v našom kontexte patrí *Pozvání k naději* od Pavla Filipiho (Kalich, Praha 2006), či kolektívna monografia z pražskej husitskej teologickej fakulty (Liguš, J. Butta, T. Kolář, P.: *Kazatelství v kontextu tradice a přítomnosti. Studie z homiletiky*. Nakladatelství L. Marek, Chomutov 2014). Štúdiu pohrebných kázní sa v posledných rokoch venoval Albín Masaryk z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Zvlášť by som chcel upozorniť na niekoľko podnetných homiletických štúdií, ktoré uverejnil v posledných rokoch Jozef Benka v našom fakultnom elektronickom časopise (e-zine) *Testimonia Theologica* (link: <https://www.fevth.uniba.sk/veda/testimonia-theologica/>). Vo viacerých z nich mapuje vývin homiletických dôrazov v nemeckej homiletike, či ich spätné hodnotenie. Všetky uvedené štúdie, či diela môžu byť aj pre skúseného kazateľa užitočnou pomocou pre reflexiu a prehĺbenie vlastnej homiletickej tvorby.

Téma nášho čísla Služby slova je venovaná výberu textov ku kázni. Záverom teda táto istá otázka aj pre Vás: Ako si vyberáte texty ku kázni? Riadite sa odporúčanými textami k danej príležitosti či si vyberáte iné podľa vlastného uváženia?

Je to rôzne. Spravidla si však vyberám texty podľa perikopických systémov, za najkomplexnejšie perikopické dielo považujem tzv. starocirkevné perikopy. Preto najčastejšie siaham pri výbere textov práve po nich. Sú však i situácie, keď si volím kázňový text podľa témy služieb Božích vlastným výberom.

Ďakujem Vám za rozhovor a prajem Vám od Pána Boha mnoho síl a múdrosti k ďalšej službe na našej Evanjelickej bohosloveckej fakulte UK v Bratislave a tiež mnoho požehnania pre Váš osobný život.

Štefan Kiss

Dňa 26. októbra 2019 si Pán života a smrti k sebe povolal nášho brata – evanjelického farára – Jána Pavloviča, ktorý si len pred niekoľkými mesiacmi pripomenul 60. výročie ordinácie a do večnosti odišiel vo veku takmer 89 rokov.

Narodil sa v Beckove, kde bol aj pokrstený a konfirmovaný. V roku 1959 bol v Prešove ordinovaný a o mesiac na to v Modre- Kráľovej uzavrel manželstvo. Po ordinácii bol niekoľko mesiacov kaplánom na Myjave, kde ešte 2 roky zotrval ako seniorálny kaplán. Potom odišiel do Spišskej Belej, kde bol 10 rokov, potom pôsobil 8 rokov v Mengusovciach a od roku 1980 až do roku 2003 bol farárom v Poprade. Tu v rokoch 1980-1994 zastával funkciu konseniora. V roku 2003 odišiel do dôchodku a ostal aktívnym členom cirkevného zboru Poprad, kým mu to jeho zdravotný stav dovoľoval.

Pripomeňme si osobnosť brata farára aj cez jeho kázňové myšlienky. Ponúkame vám prípravku k nedeli po Deviatniku, ktorú publikoval v januárovom čísle Služby slova v roku 1971.

Nedeľa po Deviatniku

Mat 17, 1—9

Poznámky k textu:

Udalosť Ježišovho premenenia je zameraná predovšetkým na posilnenie viery troch učeníkov. Ježiš v predchádzajúcich slovách pred našim textom hovoril o svojej potupnej smrti. Správa mohla vyvolať u učeníkov pochybnosť o pravosti ich viery. Nevedeli si totiž vysvetliť, žeby Boží Syn mal takto trpieť. Možno to vidieť i zo slov Petra keď hovorí: „Nech Ti je Boh milostivý, Pane! To sa Ti nesmie stať!“ (16, 22). Ježiš to poznal, a aby ich zbavil smútku berie ich na vysoký vrch, do samoty, a tam im zjavil kus zo svojej Božskej slávy, ktorá sa má naplno prejaviť po Jeho vzkriesení v kráľovstve Otcovom.

V. 1- 3: Od prvej predpovede utrpenia prešlo 6 dní. Učeníci boli vystavení neustálemu tlaku do ktorého sa dostali oznámením o tom, že ich Majster bude trpieť. Petra a Zebedeovcov berie Ježiš so sebou, von zo zhonu sveta, stranou, do samoty, lebo im chce niečo dôležité povedať. Tam sa premenil na žiariacu nebeskú bytosť. Pominuteľné je pohltené nepominuteľným, zemské nebeským. Okrem Ježiša videli dvoch predstaviteľov SZ ako sa s Ním zhovárali o Jeho smrti. (Lk 9,31).

V. 4 - 5: Po ľudsky chápeme Petra, ktorý by rád predĺžil túto blahoslavenú chvíľu a tak aspoň na chvíľu odvrátil Pánovu smrť. Chce budovať tri stánky. Nie je to však možné. Čas, ktorý určil Otec, sa nedá ani skrátiť ani odložiť. V tom bolo počínanie Petra nerozumné. Tu je dobre si uvedomiť, že vždy treba zostať na Božej vôli. Boh predsa najlepšie vie, čo slúži k nášmu dobru. Božia prítomnosť v oblaku (oblak- symbol Božej blízkosti, zrov: Ex 16, 10; 10,9; Ž 97,2; Sk 1,9; Zj 10,1) rozplýva všetky pochybnosti o tom, že Ježiš je Boží Syn. Toto je môj milovaný Syn. . . Boží hlas ich vedie znovu do práce.

V. 6- 9: Pre svoju hriešnosť človek cíti v Božej blízkosti strach, „...padli na tvár a náramne sa báli.“ Ale Božia blízkosť nie je k tomu, aby vyvolávala strach. Ježiš ich preto posmeľuje. Jeho posilnenie veľmi potrebovali. Uvedomili si to najmä po Pánovom vzkriesení pri svojej práci. Neskôršie sa vždy radi vracali v spomienkach na túto požehnanú chvíľu (2. Pet. 1, 16—18), ktorá bola pre nich predobrazom, že aj ich zemské telo bude raz oslávené.

Ku kázni:

Celá Nová zmluva podáva verné svedectvo o tom, že v Ježiši Kristu prišla do sveta Božia sláva. Prvýkrát sa stretávame u Neho s prejavom tejto slávy v Káni Galilejskej. Od tejto chvíle sme svedkami toho, ako na každom kroku vyžarovala z Neho Božia sláva v Jeho slovách, mocných činoch lásky, v moci odpúšťať hriechy, v smrti, ale najmä pri vzkriesení. Často sa však stávalo, že ani tá najúprimnejšia snaha pomôcť nepadla vždy iba do úrodnej pôdy. Aj dnešné starocirkevné evanjelium o tom hovorí. Pán Ježiš videl do vnútra človeka a poznal aj jeho zmýšľanie, často sa snažil vyvieť človeka z jeho omylov. Vie o tom, že človek pre hriech je lenivý veriť o čom sa na vlastné oči nepresvedčí, preto berie z učeníkov troch najschopnejších na vysoký vrch, do samoty, aby ukázal na sebe kus Božej slávy, aby na vlastné oči videli, že On je Bohom poslaný Mesiáš, Jednorodený Boží Syn. O tom hovorí náš text, v ktorom: Boh zjavením slávy svojho Syna:

1. upevňuje našu vieru,
2. volá nás k poslušnosti,
3. vedie nás do slávy.

1. Správa o tom, že Ježiš musí ísť do Jeruzalema, že musí mnoho trpieť od starších a veľkňazov i zákonníkov, že musí byť zabitý a v tretí deň vstať z mŕtvych, bola ťažkou ranou pre vieru učeníkov. Najmä Peter sa nevedel s tým zmieriť. Vidiac však slávu svojho Majstra už nemusia pochybovať ani na chvíľu o pravosti svojej viery. I pre nás je veľkým

potešením a posilnením poznať, že Ježiš sa už vo svojich zemských dňoch ukázal vo svojej sláve, ktorú bude mať po vzkriesení. Toto poznanie upevňuje našu vieru, lebo i naša viera je denne vystavovaná skúškam diabla, sveta i nášho tela. — Nepohoršujme sa nikdy na Ježišovej potupnej smrti, ale videním Jeho slávy utvrdíme sa vo viere, že cesta, po ktorej Ježiš kráčal bola jediná a správna, lebo končí oslávením.

2. Dôkazom živej viery je poslušnosť. „Toto je môj milovaný Syn, v ktorom sa mi zalúbilo; Jeho poslúchajte!“ Prítomnosť Božia dávala celému zážitku punc pravosti a vernosti. Ona rozplýva všetky pochybnosti o Ježišovom mesiášstve. Mojžiš a Eliáš odišli. „Nevideli nikoho len samého Ježiša.“ Kristus svojim poslaním prevyšuje Mojžiša a Eliáša. Oni iba prorokovali o Jeho príchode. Keď však prišiel a zomrel na kríži ako dokonalé zjavenie Božej lásky a odpustenia, vzdialili sa. Cesta k Bohu vedie už len cez Ježiša, toho Pána, ktorý je vyplnením zákona a splnením toho, čo prorokovali proroci. Ku Nemu sa Boh priznal v najhlbšom ľudskom ponížení, v utrpení a smrti. Vyhlasuje Ho za svojho milého Syna. — Boh zjavením Kristovej slávy volá i nás k poslušnosti. Volá nás k životu, ktorý v Kristu Ježiši obnovil k sláve, k životu zbavenému poníženia a prekliatia smrti.

3. Poslušnosť vedie k osláveniu. V Kristu prišla k nám pravá Božia sláva. Je to inakšia sláva než na akú sú zvyknutí ľudia! Svetská sláva poľná tráva. Obyčajne nemá dlhého trvania, rýchle mizne a zaniká. Ale sláva, ktorá vstúpila do tohoto sveta príchodom Pána a Spasiteľa Ježiša Krista tá zostáva. Neuberie z nej nič nijaké poníženie a neuškodí jej ani samotná smrť. Nebo a zem sa pominú, Ježiš Kristus však zostane. Vo viere už v tomto živote máme podiel na tejto sláve. Ako účastníci Kristovej slávy sa usilujeme aj o to, aby táto sláva nezostala v nás skrytá, ale aby sa viditeľne v nás prejavovala na každom kroku, v živote plnom služby, lásky a nádeje.

Kristus musel trpieť a skrze smrť prijal oslávenie. Kto uveril v Neho a svoju vieru dokazuje v poslušnosti, stane sa raz účastný aj Jeho slávy. Amen.

Ján Pavlovič

2. február

4. nedeľa po Zjavení

Text: Iz 43, 15 - 21

Exegetické poznámky

Kapitola 43 je súčasťou tzv. Deuteroizaiáša, čo je druhá z troch častí knihy. Je zhruba o 200 rokov mladšia než pôvodné texty Izaiáša a vovádza nás do doby, kedy je Jeruzalem zborený, Judsko pokorené a Izraelci v zajatí. Práve v tomto čase zaznievajú slová anonymného proroka, ktorý bol ešte v 2. polovici minulého storočia považovaný za osobnosť, ktorá vystupovala a hovorila najmä pri kultových zhromaždeniach, dnes je však stále viac považovaný skôr za celú teologickú školu, ktorá rozvíjala motívy pôvodného Izaiáša.

Vzhľadom na postavenie národa je Deuteroizaiáš charakteristický zaslúbeniami, ktoré majú národu vliať nádej na záchranu a obnovu Jeruzalema i chrámového kultu.

Verš 15: Podľa exegetov patrí tento verš k celku veršov 8-15, v ktorých je reč

o Hospodinovom spore s prenárodmi a ich božstvami. Pohanští bohovia dokážu iba svoju úbohosť, kým Hospodin sa dokáže ako živý a mocný Boh. Tento verš je teda záverečným zdôraznením toho, že Hospodin je mocný Boh, ktorý ako Svätý oddelí Izrael od pohanského sveta, ako Stvoriteľ znova vytvorí spoločenstvo so svojím ľudom a ako Kráľ sa ujme vlády nad ním.

Verše 16-17: Začínajú nový celok (16-21), ktorého ústrednou témou je záchrana zajatého národa. Verše 16 a 17 sú pripomienkou toho, čo Hospodin vykonal pri vyvážaní Izraela z Egypta. Hospodin vtedy rozdelil vody Červeného mora, zastavil vozy s egyptským vojskom, zachránil svoj ľud pred nepriateľom. Hospodin tak zdolal prekážky, ktorých zdolanie je zdanlivo nemožné. Hospodinu však nič nestojí v ceste a tak ako vtedy, aj teraz bude pre Neho možné zachrániť ľud zo zajatia.

Verše 18-19: Národ sa nemá obzerať späť a pripomínať si roky zajatia a utrpenia, pretože tie sú už minulosťou. Hospodin zachráni svoj ľud, no udalosti sa nebudú opakovať rovnakým spôsobom ako pri odchode z Egypta. Hospodin tvorí vždy niečo nové a tak aj formy Jeho záchrany sú a budú nové.

Verše 20-21: Pri odchode z Egypta Hospodin urobil cestu cez more, teraz pripravuje bezpečný prechod cez púšť, aby tam bola cesta i voda. V závere bude všetko uctievať Hospodina, i poľná zver, šakaly a pštrosy. Ide o zvieratá púšte, pričom ani pod „poľnou zverou“ si nemožno predstaviť neškodné živočíchy, ale život ohrozujúce zvery. Vyvrcholením Hospodinovho konania však bude chvála a veleba, vzdaná Mu všetkým živým i Jeho ľuďom.

4. nedeľa po Zjavení je poslednou nedeľou pred Deviatnikom, preto jej témou je premenenie Pána Ježiša Krista na hore Tábor. Túto evanjelióvu udalosť treba vnímať v kontexte blížiaceho sa utrpenia, ktoré príde onedlho, i v kontexte predpovede tohto utrpenia, ktoré zaznelo len nedávno z úst Pána Ježiša. Podľa evanjelistu Matúša potom ako Pán predpovedal svoje utrpenie, vzal troch učeníkov na vrch, aby sa im zjavil vo svojej nebeskej sláve. Táto udalosť mala posilniť ich vieru pred blížiacimi sa udalosťami Golgoty a utvrdiť ich vo viere, že Pán Ježiš je Boží Syn. Rovnako tak zaslúbenia Izaiáša možno vnímať ako zaslúbenie záchrany v Ježišovi Kristovi. Hospodin tvorí vždy niečo nové a tak ľud nikdy nemôže vedieť, čo pripravuje. Tak ako udalosť Červeného

mora bola pre Izraelcov dovtedy nepredstaviteľná, bola v čase zajatia v Babylone nepredstaviteľná aj obeť zmierenia v Ježišovi Kristovi, no už vtedy Hospodin pripravoval záchranu. Slová proroka pritom znejú aj nám tesne pred začiatkom pôstu, aby nám pripomenuli, že to, čo sa deje v pôste, nie je nečakané, ale už dávno starostlivo Hospodinom pripravené.

Návrh propozície

Hospodin našu záchranu:

1. *vopred pripravuje,*
2. *predivne koná,*
3. *vítazne dokonáva.*

Myšlienky ku kázni

Dnešná nedeľa sa nesie v duchu mimoriadnej udalosti. Pán Ježiš vzal troch učeníkov na vrch Tábor a tam sa im zjavil vo svojej nebeskej sláve. (Možno bližšie prerozprávať príbeh.)

Prečo sa to stalo a prečo tento príbeh znie práve dnes? Pretože má veľmi tesný súvis s udalosťami, ktoré majú prísť. Len krátko predtým Pán Ježiš predpovedal svoje utrpenie vediac, že už čoskoro sa udalosti okolo Neho zvrtnú tak, že by ich mohol nezaujatý pozorovateľ označiť za fiasko. Veď Ježiša zatknú, odsúdia a popavia. Tak skončí

Učiteľ a Dobrodinca. Hrozilo, že by takto mohli udalosti vnímať aj Jeho učeníci. Preto chcel ešte predtým ich vieru posilniť a dokázať im, že je Božím Synom a udalosti, nech by sa vyvinuli akokoľvek, má pevne v rukách. Berie ich na vrch a zjavuje sa im v nebeskej sláve. Táto udalosť by nebola dôležitá sama o sebe, no je dôležitá v nadväznosti na to, čo má prísť, totiž Jeho utrpenie. Učeníci si na túto udalosť majú spomenúť, keď bude Pán visieť na kríži. A nám znie toto svedectvo práve dnes, keď sa už blíži pôstna doba, aby sme tiež vnímali zajateho a trpiaceho Pána v kontexte dnešnej udalosti – vediac, že tam netrpí nejaký učiteľ a humanista, ale Boží Syn.

Prečo sa to deje? Deje sa to pre našu záchranu. Naš hriech nás totiž predurčuje k trestu a podľa spravodlivosti by nás mala čakať smrť. No Pán Boh nás od nej chce zachrániť. Rovnako ako chcel zachrániť svoj ľud z babylonského zajatia. Záchrana je teda ústrednou témou dnešnej nedele a o záchrane hovorí aj dnešný text. (Možno vysvetliť historické pozadie a situáciu, v ktorej sa nachádzajú Izraelci.)

1. Izraelcom je však prisľúbená záchrana. Prorok im pripomína, ako

im už Hospodin pomohol pri odchode z Egypta a sľubuje aj teraz pomoc, ktorá však nebude taká istá. Pán Boh vždy tvorí niečo nové, vždy zasahuje a zachraňuje novým spôsobom a záchranu chystá vopred. Tak ako vtedy Hospodin už skôr pripravoval oslobodenie svojho ľudu zo zajatia, pripravoval aj naše oslobodenie z moci hriechu a smrti. Už tam a vtedy myslel Boh na nás a našu záchranu, už vtedy pripravoval cestu pre svojho Syna, pretože dnešné slová zaslúbenia záchrany sú aj o Ňom.

2. Pán Boh však neostáva len pri plánoch. On aj koná a to neraz predivným spôsobom. Veď kto by v časoch odchodu z Egypta pomyslel na to, že sa rozostúpia vody Červeného mora? Kto by čakal mannu z neba či ohnivý stĺp? Tak ako boli nečakané a nepredstaviteľné tieto divy Hospodinove, bola nečakaná a nepredstaviteľná aj obeť Pána Ježiša Krista. Izraelci síce poznali zaslúbenia o Mesiášovi, no Hospodin ich aj tak dokázal zaskočiť a svoj plán záchrany uskutočniť inak, ako si to oni predstavovali, alebo ako by sme to čakali my.

3. Hospodinova cesta je však správna a Jeho plány sa vždy naplnia a privedú

do víťazného konca. Tak ako úspešne vyviedol svoj ľud z Egypta, zachránil ich aj zo zajatia v Babylone. Rovnako zvíťazil aj Boží Syn na Golgote a Boží plán našej záchrany sa tak úspešne zavřil. Ani človek, ani diabol nedokázal zvrátiť Božie dielo záchrany. A vďaka Nemu sme my dnes oslobodení a môžeme hovoriť o večnom živote a žiť v nádeji jeho dosiahnutia. To všetko však len vďaka tomu, že Pán Boh sám konal pre našu záchranu, všetko starostlivo vopred naplánoval, predivne uskutočnil a úspešne zavřil.

Nadchádzajúci pôstny čas preto vnímajme vo vedomí, že to koná sám Hospodin. Nech nie sú udalosti, odvíjajúce sa pred našimi očami, iba dojímavým príbehom. Premenenie Pána Ježiša malo učeníkov utvrdiť vo viere, že Ježiš je Boží Syn a všetko má pevne v rukách. Kiež aj nás naše dnešné slová vovedú do pôstu s poznaním, že v Ježišovi Kristovi sa pred našimi očami uskutočňuje Boží plán záchrany, tak starostlivo naplánovaný a tak predivne konaný. A keď budeme hľadiť na smrť nášho Pána, nech to ani v našich srdciach nie je fiasko jedného dobrodinca, ale víťazstvo Hospodina a Božieho Syna. A čo je na tom celom

najdôležitejšie a najkrajšie? Že to všetko Pán Boh naplánoval a vykonal pre nás.

Použitá literatúra

Starozákonní prekladateľská komise,
Výklady ke Starému Zákonu 4,
Karmelitánské nakladatelství, Kostelní
Vydří 1998.

Mgr. Štefan Kiss

9. február

Nedeľa Deviatnik

Text: **L 17, 7 – 10**

Exegetické poznámky

Kázňový text je zaradený za odsek L 17,5-6, v ktorom apoštoli prosia Krista, aby im prispornil (pridal) viery. Pán ich povzbudzuje, že aj viera malá ako horčičné zrnko dokáže vykonať veľké veci, takže im (podľa Matúšovho podania – Mt 17,20) nič nebude nemožné. Takáto moc viery, prinášajúca úspechy pri zvestovaní evanjelia však môže viesť k pokušeniu duchovnej pýchy a zabudnutia, že nepochádza od ľudí, ale od Boha. Preto v ďalšom texte Kristus ukazuje učeníkovi správny postoj voči Bohu.

Postavenie kresťana je prirovnané k situácii sluhy (DOYLOS - dosl. otrok), ktorý slúži svojmu pánovi – vlastníčkovi a nemá právo odmietnuť vykonať nariadenú prácu, ani sa rozhodovať, čo bude robiť podľa vlastnej vôle, lebo vôľa pánova je nadradená nad jeho vôľu. Slovo DOYLOS tiež označuje postavenie poddaného v orientálnej monarchii voči kráľovi, ktorý je nad ním ako absolútny panovník. Tento profánny význam sa

prenáša v Septuaginte na označenie pomeru a služby človeka voči Pánu Bohu. V LXX termín DOYLEYIN vystihuje nielen jednotlivý bohoslužobný akt, ale aj celkovú situáciu závislosti a poviazanosti človeka voči Bohu v Jeho nadradenosti a majestátnosti. Táto predstava je rozšírená v celej semitskej oblasti, čo dokazujú mená božstiev (napr. Baál, Adon, Adonaj/ Kyrios). V Novej Zmluve nachádzame pojem DOYLOS jednak v doslovnom význame v súvislosti so vzťahom kresťanských otrokov voči ich pánom (napr. Kol 3,22n) alebo s postavením otrokov v cirkevnom zbore (1K 7,21n), ale najmä v Ježišových podobenstvách, na zdôraznenie bezpodmienečnej zodpovednosti človeka pred Bohom, ktorý v postoji k človeku nie je viazaný na žiadne predpoklady a Jeho vôľa je rozhodujúca. Preto Ježiš zavrhuje predstavy ľudí, ktorí chceli slúžiť Bohu, ale nedokázali opustiť službu pozemským veciam („mamone“). Podľa NZ je človek bez poznania Krista sluhom, resp. otrokom tohto sveta a jeho síl, ktorými je ovládaný a nedokáže sa vlastnými silami vyslobodiť, čo mu napokon prináša ovocie smrti (napr. R 7,1n). Kresťan je potom človek, ktorý bol Ježišovou smrťou na kríži vyslobodený (dosl. vykúpený)

z otroctva týchto síl (napr. G 4,4n) – no nie preto, aby získal autonómiu bez vzťahu s Bohom a žil podľa vlastnej vôle. Kristus vykupuje človeka, aby namiesto poslušnosti hriechu žil v poslušnosti Bohu, aby sa stal Božím vlastníctvom. Kresťan sa vykúpením stáva Kristovým DOYLOSOM, doslovne otrokom – sluhom (1K 7,22 Ef 6,6 a i.) Tento nový stav života sa uskutočňuje v konaní spravodlivosti, svätosti a celkovej novote života (napr. R 6,1-14). Požiadavku poslušnosti Bohu Pán Ježiš vzťahoval nielen na svojich učeníkov – kresťanov, ale ju sám dokonale naplnil celým svojím životom, keď konal službu, v tej dobe patriacu otrokom (napr. umývanie nôh učeníkom – J 13,1n). Preto môže plným právom očakávať podobný postoj aj od svojich nasledovníkov (J 13,14-17).

Text formálne svojou analógiou pripomína odsek L 14,1-6 (uzdravenie vodnateľného v sobotu) s dôrazom na slovo „hneď“, čo naznačuje, že rozhodnutie, komu chceme slúžiť, nie je dobré odkladať.

Návrh propozície

Kristus nás povoláva do slobodnej služby:

1. bez zásluhy za svoje skutky,
2. s odmenou Božej milosti.

Myšlienky ku kázni

Medzi často diskutované témy dnes patrí pracovný trh, ktorý je na rozdiel od obdobia socializmu charakterizovaný možnosťou slobodného rozhodovania ako pracovníkov, tak aj zamestnávateľov. Zaujímavosťou o prácu si môžu slobodne vyberať medzi ponúkanými miestami podľa svojej predstavy o pracovných podmienkach a platovom ohodnotení. A keď po čase zistia, že im aktuálne miesto nevyhovuje, môžu ďalej pokračovať v hľadaní lepšej pozície. Podobne si môžu zamestnávatelia vybrať spomedzi uchádzačov tých, ktorí vyhovujú ich požiadavkám. Táto sloboda však má aj negatívne dôsledky - na jednej strane je určité množstvo ľudí bez práce, a na druhej strane v mnohých odvetviach je nedostatok skúsených a kvalifikovaných pracovníkov.

Dnes možno znie prekvapivo, keď Kristus prirovnáva postavenie kresťana k situácii otroka, ktorá v staroveku nebola závideniahodná a dnes si ju dokážeme iba ťažko predstaviť. Navyše v rámci vtedajšej spoločnosti boli učeníci duchovného učiteľa – akým bol Ježiš Nazaretský - slobodnými ľuďmi. Ježiš si vybral za apoštolov konkrétnych ľudí podľa vlastnej vôle – oni sa však mohli

rozhodnúť, či Jeho povolanie prijmú alebo odmietnu. Aj neskôr, počas apoštolskej služby s Pánom Ježišom, mali možnosť sa rozhodnúť, dakedy s Ním chcú chodiť. Podobne je to aj s nami – dnešnými učeníkmi Ježiša Krista. On nás v Krste Svätom povolal do svojho kráľovstva a tým aj k službe pri jeho budovaní a rozširovaní. Prečo teda Lukášovo evanjelium prirovnáva kresťanov k služobníkom – otrokom? Otrokom bol človekom, ktorý nepatrí sám sebe a nemohol rozhodovať o svojom osude, svojom čase ani svojom tele. Jeho pán mohol od neho vyžadovať službu, kedykoľvek sa rozhodol a výsledky jeho práce patrili pánovi. Meno „kresťan“ však doslovne znamená „Kristov“, teda človek patriaci Kristovi. To isté vyjadruje meno Vykupiteľ – teda ten, kto zaplatil cenu za otroka a tak ho získal do svojho vlastníctva. A práve to urobil Boží Syn pre nás ľudí. Skutočne, On nás svojím nevinným utrpením a bolestnou smrťou vykúpil z otroctva hriechu a večnej smrti. Obetoval svoje sväté telo a vylial svätú krv, aby sme nepatrili diablu a nemuseli zahynúť naveky, ale mohli mať večný život. Ak túto Kristovu obeť prijímame, stávame sa Jeho vlastníctvom. No nestávame sa pánmi svojho života, ale On sa stáva naším

Pánom. Nevölíme si cieľ nášho života ani cestu, ktorá k Nemu vedie. A tým sa zároveň stávame dokonale slobodnými – lebo existuje iba jedna sloboda – vybrať si, ktorému pánovi chceme patriť a slúžiť (Mt 6,24).

Akú odpoveď od nás očakáva Pán Ježiš za túto nezaslúženú milosť, ktorou nám ponúka dar pravej slobody? Ako sa Mu máme odvdáčiť za to, že už nemusíme žiť v strachu z odsúdenia a večného zahynutia? Kristus nás povoláva do slobodnej služby: 1) bez zásluhy za svoje skutky, 2) s odmenou Božej milosti.

1. Lukášovo podobenstvo nám pripomína, že Boh má plný nárok na všetko, čo považujeme za svoje vlastníctvo. Všetko, čím sme a čo máme, je podriadené plnej Božej moci, a tak na základe nášho úsilia pri plnení povinností sa nestáva Boh naším dlžníkom, ktorý by nám bol zaviazaný poskytnúť odmenu. Preto od nás môže Boh plným právom očakávať službu celým svojím životom, všetkými našimi možnosťami a schopnosťami, ale pritom sa nestávame voči Nemu veriteľmi, ktorým by mal niečo splatiť. Práve naopak, my sme Božími dlžníkmi, a žiadna časť nášho života nemôže

byť vyňatá spod Božej moci. Preto nestačí odovzdať službu Bohu len časť nášho života, nášho času, schopností a možností a ostatné si ponechať len pre seba. On nás stvoril pre trvalú službu Jeho kráľovstvu, nielen dočasne, ale až do poslednej chvíle života, pretože Bohu máme nielen žiť, ale aj zomierať (R 14,7-8)

2. Na druhej strane, Písmo zaslubuje odmenu za skutky podľa Božej vôle, čo vedie nezriedka k nesprávnemu pochopeniu a myšlienke, že pred Bohom si môžeme získať zásluhu. Vysvetlenie spočíva v správnom rozlíšení medzi odmenou a zásluhou. Odmena za dobré skutky v službe Bohu je síce zaslúbená, no nie ako podlžnosť za zásluhu, ale z čistej a nezaslúženej Božej milosti (hlavná myšlienka nedele Deviatnik). Hospodin sa chce bohato odmeniť každému, kto Mu verne slúži, no nie pre hodnotu skutkov človeka. Pri slove „odmena“ tak máme vždy myslieť na vrcholný skutok Božej dobroty a lásky voči nám, ktorý sme si nemohli nijako zaslúžiť /pretože „všetci zhrešili a nemajú slávy Božej“ (R 3,23)/, ktorý dokonal v živote a diele Pána Ježiša Krista.

Použitá literatúra

CALVIN, John: *Commentary on the Bible – Luke 17*. Dostupné na: <http://www.ccel.org/study>

GOODING, David: *Lukášovo evangelium*. Vyd. Návrat domů, Praha. ISBN 80-85495-04-X

Mgr. Kristián Kostecký

16. február

Nedeľa po Deviatniku

Text: **Jon 3, 1 - 10**

Exegetické poznámky

Verše 1-2: Kapitola začína „druhým začiatkom“. Je to evidentné nielen použitím slovíčka „druhýkrát“, ale aj na celkovej blízkosti znenia veršov 1, 1 – 2 a 3, 1 – 2. Upozorňuje nás to na literárne prepojenie týchto kapitol. Udalosti z prvých dvoch kapitol tejto prorockej knihy sú pozadím diania aj v kap. 3. V kap. 1 Jonášovi zaznie slovo Hospodinovo, aby vstal, išiel a kázal. Jonáš na prvý pokus vstal ... a nešiel a nekázal. V tomto je jasne rozpoznateľný subtilný svätopiscov zmysel pre humor a iróniu. Veď v tomto spise máme do činenia so „satirickou novelou“ (Bándy). Zároveň si na tomto príklade uvedomujeme, že tento prorocký spis je knihou obrátení a obrátov (cf. využívanie mnohознаčnosti významu hebrejského slovesa *šúb* a *hpk*). Poverenie Hospodinovho slova, ktoré zaznelo

prorokovi na začiatku - vstať, ísť a kázať - je v prvých dvoch kapitolách priam až parodoxné. Jonáš nielenže nejde a nekáže, ale on ide dokonca opačným smerom. Aj jeho povstanie („vstať“) je vlastne poklesom: dolu do Jafy (v hebr. texte je slovíčko *jrd* – zostúpiť), do vnútra lode, do hĺbk mora a do vnútra ryby, či slovami Jonášovej modlitby „do útroby podsvetia“ (2, 3). Napriek tomu Hospodin je vo svojom slove a so svojím slovom vytrvalý. Napriek pádu do „podsvetia“ obrat ostáva možný. Je tu vždy možnosť „druhýkrát“.

Verš 3a: V tomto verši sa Božie imperatívy („vstať, choď“) z druhého verša stávajú indikatívmi v podobe Jonášovho správania („vstal a šiel“). Aj tu je markantný rozdiel oproti prvej zmienke v. 1, 1 – 2, kde je Jonášova neposlušnosť naznačená aj gramaticky. V indikatíve sa totiž nachádza len to, že Jonáš vstal. Následne sa k tomu pripája hebrejský infinitív *libróach*, v slovenskom preklade ako „aby ušiel“. Tentokrát, v tretej kapitole však svätopisec môže konštatovať, že čo sa týka príkazu „vstať a ísť“, sa zatiaľ deje všetko „podľa rozkazu Hospodinovho“ (3, 3). V hebrejskom texte sa na tomto mieste nachádza spojenie *kidbar JHVH*, teda „podľa

slova Hospodinovho“ (cf. Ekumenický preklad). V týchto troch veršoch plní *dbi JHVH* (slovo Hospodinovo) funkciu *inclusio* – literárneho rámca. Je prvým a posledným slovom tohto mini-odseku. Tento odsek v sebe zahŕňa (zomkyna v jedno) Božie poverenie Jonášovi a začiatok plnenia tohto poverenia („vstal a išiel“). Čo nateraz ostáva vymknuté (*exclusio*) mimo rámca, je tretia súčasť Božieho poverenia „káž“ (volaj, hebr. *qr*‘, ek. preklad „zvestuj“). To bude evidentné až na ďalšom diani. Svätopisec takýmto spôsobom ponecháva otvorenú otázku, či Jonáš svoje „kazateľské“ pôsobenie v Ninive chápe naozaj v zmysle „Božieho Slova/poverenia“.

Verš 3b: V druhej časti tretieho verša je opísané miesto Jonášovho pôsobenia. Ninive je označené ako „nesmierne veľké mesto pred Bohom“. V dejinách Izraela bolo stelesnením Asýrskej ríše a útlaku Izraela Asýrčanmi. Aj v prvej kapitole sa dočítame, že nešlachetnosť tohto mesta vystúpila pred Hospodina. Na viacerých miestach v Knihe Jonáš je Ninive opísané ako veľké mesto (1, 2; 3, 2; 4, 2). Tretia kapitola však zdôrazňuje, že ide o veľké mesto „pred Bohom“ (*lelohím*). Hebrejský výraz by sa dal chápať aj ako extrémny superlatív (napr. H.W. Wolff). Svätopisec tu však rozvíja inú myšlienku.

Ninive nie je len obrovskou metropolou. Spojenie „pred Bohom“, či doslovnejšie „pre Boha“ vyjadruje, že Boh má o toto veľké mesto osobitnú starosť, ako je to potom evidentné zo záveru príbehu. Pre pôvodných čitateľov to musela byť veľmi provokujúca formulácia, pretože takáto Božia starosť o nejaké mesto je vnútrobiblicky porovnateľná len s Jeruzalemom. Už len týmto podnecuje autor spisu svojich čitateľov k hlbšiemu zamysleniu, že tu vlastne nejde o nejaké vzdialené cudzie mesto, ale vlastne aj o nich samých (Weimar, 309).

Verš 4: V štvrtom verši Jonáš začína plniť i tretiu časť poverenia, ktoré dostal od Hospodina. Po tom, čo vstal a išiel, začína teraz volať k mestu a jeho obyvateľom (hebrejský text používa na oboch miestach to isté slovíčko *qr*‘). Aspoň sa tak nateraz zdá, že dochádza k úplnej zhode medzi Božími imperatívmi a ľudskými indikatívmi (Trible, 670). Jonáš teda začne kázať proti Ninive (hebr. predložka *al* v Jon 1, 2) či skôr volať k Ninive (hebr. predložka *el*, Jon 3, 2). Jeho zvesť je veľmi krátka a úsečná, priam opak všetkých homiletických zásad. Vlastne sa ani nedozvedáme, či ide o presné znenie toho, čo mu Hospodin prikázal zvestovať, či ide o jej zhutnené zhrnutie

alebo o Jonášov vlastný výtvar. Svojou rytmickou štruktúrou sa tento výrok blíži žalospevu nad mŕtvym (Weimar, 313). Ide teda o zvesť, ktorá v zmysle svojho žánru veľmi nedáva na výber a poslucháčom neponúka druhú šancu. Takto si zrejme aj Jonáš interpretuje Božie posolstvo určené mestu. Slovíčko *hpk*, ktoré je v tomto výroku použité, znamená prevrátiť, otočiť naopak. Môže mať pozitívne aj negatívne konotácie. Pre pôvodného čitateľa je však prepojenie jednoznačné. Týmto slovíčkom je totiž opísané aj úplné zničenie, vyvrátenie Sodomy (1M 19, 25 a 29). Jonášova zvesť teda počíta s vyvrátením, ale nie so zmenou.

Verše 5-6: Prorokova úsečná zvesť sa v Ninive stane „virálnou“. Napriek tomu, že Jonáš zašiel len jeden deň cesty, posolstvo zasiahne veľkých i malých, ba dostane sa dokonca i k ninivskému kráľovi. Navyše, zvesť má aj neočakávaný účinok. „Ninive sa vskutku začína ‚prevracať‘“. Reakcia Ninivčanov je v prudkom kontraste s Jonášovou vlastnou reakciou v 4. kapitole (Trible, 671-2). Vyhlásia pôst a oblečú sa do vrecoviny. Kráľova reakcia je aj vizuálnym vyjadrením obratu a pokánia. Kráľ vstane z trónu (A), zloží zo seba plášť (B), odeje sa vrecovinou

(B’) a sadne si do popola (A’). „Kráľ sa prevrátil, čo sa týka jeho miesta, oblečenia a dôstojnosti“ (Trible, 672).

Verše 7-9: Až potom ako sa kráľ sám poníži, vydá svoje rozhodnutie. Toto rozhodnutie sa týka všetkých, teda ľudí i zvierat. Je zložené zo šiestich pokynov, troch formulovaných negatívne (nič neokúsiť, nepásť sa, nepiť) a troch formulovaných pozitívne (odieť sa vrecovinou, volať k Bohu a odvrátiť sa od zlej cesty). Záver kráľovského dekrétu uvádza dôvod týchto pokynov. Je to nádej – možnosť, že Boh oľutuje svoje rozhodnutie a zachráni Ninivčanov zo záhuby (Trible, 672). V tomto zdôvodnení nádeje zaznie z úst asýrskeho kráľa citát z Písma: „Kto vie, či sa opäť nezlutuje ...“ (Joel 2, 14). Kniha Jonáš tak ukazuje, že bohabojnosť možno nájsť i tam, kde by ju človek ani nečakal. Svätopisec tu majstrovským spôsobom vyslovuje kritiku do vlastných radov. Postoj asýrskeho kráľa (a jeho družiny) je zrkadlovým obrazom reakcie ľudského kráľa Jojakíma, ktorý spáli zvitok od proroka Jeremiáša (pozri Jer 36; podrobne Weimar, 325 – 328). Slovo Hospodinovo skrze Jeremiáša má byť varovaním pre obyvateľov Judska: „Keď sa dom Júdov dopyčuje o všetkom nešťastí, ktoré mu zamýšľam spôsobiť,

azda sa každý navráti zo svojej zlej cesty a ja im odpustím ich viny a hriechy (Jer 36, 3). Toto „azda“ ako vyjadrenie nádeje, že sa dom Júdov obráti, sa nenaplnilo.

O to kritickejšie vyznieva toto vykreslenie podobnej situácie na príklade cudzieho kráľa a jeho poddaných. To, čo sa deje na cudzincoch, je nastavenie zrkadla sebe samým.

Vetička nádeje „Kto vie?“ oddeľuje dve obrátenia. Najskôr je to ľudské „odvrátenie od zlej cesty a násilia“ (hebr. *šúb*) a nádej v Božie obrátenie (hebr. tu tiež *šúb*), teda že Hospodin zmení rozhodnutie a zľutuje sa. O Božom obrátení sa v hebrejskom texte dokonca hovorí dvakrát (v slovenskom preklade skryté v slovíčku znova). Asýřčania sa nádejajú, že Boh sa obráti vo svojom rozhodnutí zničiť Ninive (*šúb*), oľutuje ho (*nchm*) a odvráti sa (*šúb*) od svojho blčiaceho hnevu. Medzi ľudským pokáním a obrátením a Božím oľutovaním a odpustením však nie je kauzálny vzťah. Pokáním a pôstom si nemožno zaslužiť Božie odpustenie a milosť. Nie je to tak ani na tomto mieste. Zľutovanie je suverénnym Božím rozhodnutím, ktoré je nepodmienené ľudským konaním. Preto tu zaznieva „Kto vie“ a „azda“. Toto Božie zľutovanie je úzko prepojené s „teológiou obrátenia“

knihy Jeremiáš, ako je vyjadrené v podobenstve o hrnčiarovi v Jer 18, 7 – 10, ktorý sa hodnotiac pozerá na svoje dielo (Deeg/ Schüle, 314n).

Verš 10: Nádej Ninivčanov sa naplní. Boh nedopustí nešťastie. Boh vidí ich skutky, ktoré sú však aj prejavom hlbšej zmeny, totiž odvrátenia sa od zlej cesty. Hospodin oľutuje svoje pôvodné rozhodnutie a nedopustí nešťastie. Pri všetkých prevratoch (*hpk*), obratoch a obráteniach (*šúb*), s ktorými svätopisec v hebrejskom texte majstrovsky narába, obratu v Božom zmýšľaní – zľutovaniu, venuje osobitné slovo (*nchm*). Božie zľutovanie je tak v konečnom dôsledku vykreslené ako niečo jedinečné, nepodmienené, neočakávané (čo ukazuje Jonášovo nepochopenie v 4 kap.), ako predmet nádeje kajúceho hriešnika.

Návrh propozície

Božie zľutovanie je väčšie ako Ninive:

1. *prinavracia nás k svojmu slovu,*
2. *odvracia nás od zlej cesty,*
3. *obracia nás k nádeji.*

Božie slovo vytrvalým a neočakávaným spôsobom:

1. *oslovuje,*
2. *zasahuje,*
3. *navracia k Bohu.*

Myšlienky ku kázni

Nedeľa po Deviatniku sa venuje téme „Dar Božieho Slova“. Je teda vhodnou príležitosťou zamyslieť sa nad mnohotvárnosťou a bohatosťou, ktorou Boh oslovuje človeka. Základnú dynamiku tejto nedele by bolo možné zhrnúť v slovách: Boh hovorí a otázkou je, či a ako počúvame toto Božie Slovo (Deeg/ Schüle, 180). Starocirkevné evanjelium o rozsievачovi a štvorakej pôde hovorí o rôznych spôsoboch, akými sa s týmto slovom nakladá. Podobenstvo vrcholí v 8. verši vo výzve: „Kto má uši na počúvanie, nech počuje! Starozmluvný text spojený s touto nedeľou z Iz 55, 8 – 11 vyjadruje veľkú dôveru v účinnosť a pôsobenie Božieho Slova. Hospodin oznamuje, že Jeho Slovo sa k Nemu nenavráti prázdne, ale úspešne spraví, na čo ho posielal (v. 11). Aj tento prorocký text z knihy Izaiáš nám pomáha lepšie pochopiť ukotvenie kázňovej perikopy v kontexte tejto nedele. Navyše začína konštatovaním, že Božie myšlienky nie sú ľudskými myšlienkami, čo vystihuje aj Jonášovu situáciu. Starý introit tejto nedele (Ž 44, 24 – 26) je akoby vykreslením situácie a volania Ninivčanov, ktorých duša sa zohla do prachu a volajú k Bohu o pomoc, aby k nim obrátil svoju milostivú tvár.

Príbeh o Jonášovi je z literárneho hľadiska majstrovsky zvládnutý. Vytvára mnohé prepojenia do vnútra knihy i navonok k iným starozmluvným spisom (napr. Kniha Jeremiáš). Už v tom, že v tretej kapitole zaznieva Jonášovi Božie slovo o poverení „druhýkrát“, sa sprítomňuje Jonášova predchádzajúca situácia. Aj Jonáš je ten, kto dostáva druhú šancu, aj on dostal možnosť obrátiť sa (geograficky, vertikálne, mentálne) a zmeniť svoje zmýšľanie a konanie. Božie Slovo sa tým tiež ukazuje ako vytrvalé, priam neodbytné. Je dynamické, nevráti sa naspäť prázdne. Je neustále oslovujúce, aj keď to tak spočiatku nevyzerá a poslucháči akoby pred ním unikali, či akoby Slovo padalo aj na neúrodnú pôdu. Predsa však ide ďalej. Príde aj druhýkrát. Jeho sila sa ukazuje aj na Jonášovej zvesti. Tomu stačí prejsť jeden deň cesty, hoci Ninive je „nesmierne veľkým mestom, na tri dni chôdze“ (3, 3). Jonášovi teda postačuje prejsť so zvestou len jednu tretinu, a predsa tieto slová zasiahnu malých i veľkých.

Božie Slová spôsobujú obrat (*šúb*), prevrat (*hpk*), obracajú situáciu na hlavu (či z hlavy späť na nohy?), i keď tento obrat a účinok zvesti je iný, ako to čaká sám Jonáš. Božie Slovo mení

situáciu neočakávaným spôsobom. Božie myšlienky nie sú ľudské myšlienky. Boh i Jeho Slovo sú suverénne, presadzujú sa vlastnou silou. Zasahujú hlboko do vnútra človeka. Príkladom toho je konanie Ninivčanov a ich kráľa (na rozdiel od postoja kráľa v Jer 36.). Asýrsky kráľ je názorným stelesnením tohto zasiahnutia Božím Slovom, vizuálnym obrátením všetkého naruby. Namiesto na tróne sedí teraz na zemi v prachu. Pokánie je tou skutočnou reakciou na oslovenie Božím hlasom, uvedomenie si hriechov. Uvedomenie si vlastných slabostí a bied, odvrátenie sa od zlej cesty.

Zároveň však toto pokánie nie je záslužný čin. Nie je nevyhnutným dôvodom a príčinou toho, aby Boh automaticky zmenil svoje rozhodnutie. Boží súd je spravodlivý. Zlo Ninive a Ninivčanov, zlé zmýšľanie a konanie ľudí je bolestivou skutočnosťou. Trest by mal byť oprávneným dôsledkom. Ľudské obrátenie a odvrátenie sa od zlého nie je zárukou. Dokladom je i sám Jonáš. Jeho návrat k poslušnosti Božieho slova neznamenal, že by už od teraz bezchybne chápal Božie zámery. Stále v ňom ostáva zahľadenosť do seba samého, ako to ukáže kapitola 4.

V konaní Ninivčanov je však zároveň vyjadrená nádej. Aj táto má svoj základ v Božom Slove, keď ninivský kráľ de facto cituje ďalšieho starozmluvného proroka: „Kto vie, či sa opäť nezľutuje ...“ (Joel 2, 14). Boha nemožno magickými úkonmi zmanipulovať k činom. „Kto vie“, je však vyjadrením dúfania v milostivého Boha zo strany kajúceho človeka, dúfania v nezaslúženú milosť, nádeje, že sa Boh odvráti od svojho hnevu a k hriešnikom obráti svoj milosrdný obličaj.

Božie myšlienky (našťastie) nie sú ľudskými myšlienkami. Hospodinove cesty sú úplne iné ako ľudské cesty (Iz 55, 8). Ako ukazuje neskôr príklad nespokojného Jonáša, pre ľudskú myseľ je Božie konanie neraz nepochopiteľné. Svätopisec z nášho kázňového textu to vyjadruje aj tým, že pre zmenu Božieho rozhodnutia používa iné hebrejské slovíčko ako pre ľudské zmeny zmýšľania a odklony od starých ciest. Pán Boh vidí všetky životné obraty ľudí, vidí aj ich dúfanie. Hospodin dá nad Ninivčanmi zavládnuť svojmu milosrdenstvu, nie svojmu spravodlivému hnevu.

Ninivčania sa nakoniec stávajú vzorom pokáania a Jonášovo poslanstvo sa namiesto zvesti o skaze stáva správou o Božom milosrdenstve. Je

to znamenie Jonášovo. Nová zmluva nám však hovorí o tom, ktorý je väčší ako Jonáš – o Synovi človeka (L 11, 29 – 32). Ježiš Kristus prichádza k nám, ľuďom z veľkých i malých cudzích miest, k veľkým i malým a oznamuje zvesť evanjelia kajúcim hriešnikom. Kristus sám je tým Božím Slovom, ktoré preniká našim svetom a našimi ušami. Bude toto znamenie Syna človeka aj pre nás správou o Božom zľutovaní a milosrdenstve?

Použitá literatúra

BÁNDY, J. *Exegéza Knihy proroka Jonáša*. 2014.

DEEG, A./SCHÜLE, A. *Die neuen alttestamentlichen Perikopentexte*. 2. vyd. 2018.

LOADER, J. *Jonášovo poverenie*. In: Chokma: zborník pri príležitosti 60. narodenín prof. ThDr. Juraja Bándyho. 2010. s. 11 – 22.

ŠTEFAN, J. *Pane, ku komu bychom šli?* – 21 kázaní. 2018.

TRIBLE, Ph. *The Book of Jonah*. The New Interpreter's Bible Commentary. zv. 5. 2015, s. 631 – 686.

VARŠO, M. *Abdiáš, Jonáš, Micheáš*. Komentáre k Starému zákonu 2. 2010.

WEIMAR, P. Jona. *Herders Theologischer Kommentar zum Alten Testament*. 2017.

ThDr. Dávid Benka, PhD.

23. február

Nedeľa predpôstna

Text: **1K 13, 1 – 13**

Exegetické poznámky

Vybraný text patrí medzi tie najznámejšie texty, ktoré sú známe aj sekulárnemu nečitateľovi Písma. O to viac je známy a blízky tým, ktorí Písmo čítajú a majú k nemu vzťah. Mnohé výroky o láske by sotva protirečili ponímaniu pravidelného, ale aj sporadického čitateľa Písma (vychádzajúc z premisy prirodzeného zákona v R 2, 14). Aj keď ide o jazykovo výnimočne pestro vyskladaný text, ktorý je schopný emocionálne zasiahnuť a dotknúť sa vnútra človeka, nemožno prehliadnuť jeho edukatívny rozmer týkajúci sa súčasných problémov zboru v Korinte. S týmto zámerom vkladá ap. Pavol toto poetické dielo do rámca tém v 12. a 14. kapitole: duchovné dary a ich úloha v Kristovom tele medzi údmí. Tie sprevádza v každej dobe aj nebezpečenstvo emocionálneho precenenia a túžby po vlastnej

pozornosti a sebastrednosti. Správnym regulátorom takeého vnútorného nastavenia, voči ktorému nikto nie je úplne imúnny, je láska. Vložením tejto „ódy o láske“ medzi tieto kapitoly nás ap. Pavol vyučuje o nevyhnutnosti lásky v praktickej službe života viery jednotlivca i celého tela Kristovho. Ako to robí si chceme všimnúť v nasledujúcich riadkoch tejto exegézy, pričom text rozčleníme na tri časti: v. 1 – 3 opisujúce ničotnosť a bezvýznamnosť všetkých chariziem bez lásky; v. 4 – 7 hovoriace o podstate lásky prejavujúcej sa skutkami; v. 8 – 13 konštatujúce nepominuteľnosť lásky.

Verše 1-3: V tejto stati textu podobne ako v stati v. 8 – 13 sú charizmy konfrontované s láskou, čím sa zároveň vytvára zámerné premostenie s okolitými kapitolami. Výrazne nápadnými v našom zvolenom texte sú formulácie v 1. os. sg. Táto voľba má svoj zámer v tom, aby sa čitateľ sám stotožnil s tým, čo je v texte vyslovené. Pozornému čitateľovi neujde gradácia textu v týchto prvých troch veršoch. Zakaždým však poznámka „lásky by som nemal“ vracia čitateľa nohami pevne k zemi. Je zaujímavé, že Pavol používa pre vyjadrenie lásky gr. slovo ἀγάπη, ktoré bolo len sotva používané v profánnej literatúre. Tým

zdôrazňuje jej dôležitosť z Božieho pohľadu pre život viery človeka. V texte menované charizmy mali veľkú obľubu v zbore Korint. Nie pre ich potenciálny úžitok pre spoločenstvo, ale pre emócie a sklon k sebastrednosti, ku ktorým dochádza, ak absentuje motív lásky. Keď prirovnáva glosoláliu k anjelským rečiam, poukazuje na jej emočný aspekt a sklon k sebastrednosti, ku ktorému dochádza bez motívu lásky: krásne reči, ale nik im nerozumie. Túto absurdnosť chariziem bez motívu lásky vykresľuje aj v prirovnaní ku cvendžiacim kovom a zvučiacim zvonom, ktoré boli využívané v orgiastických mystériových kultoch bežných v Kybelinom kulte, ale aj pri pozývaní k obetiam v pohanských chrámoch. To isté platí aj o iných charizmách – vymenovaných aj nevymenovaných: bez motívu lásky strácajú svoj potenciál k budovaniu. Variácie slovesa μεθιστημι infinitívnom tvare v rukopisoch A C ψ nám zamieňajú vo v. 2 významovo len dokonavý a nedokonavý vid, čím je vyjadrená skutočnosť, že je jedno, či ide o trvalé alebo jednorazové konanie. Bez lásky je absolútne bezvýznamné.

Verše 4-7: Táto stať textu predstavuje na rozdiel od ostatných lásku ako subjekt. Čitateľ v nej vidí túžbu vyjadriť a uchopiť

lásku slovami. Pisateľ sa o to snaží celkom konkrétnymi a jednoduchými konštatovaniami. Napokon je zjavné, že láska je tak jednoduchá a pestrá zároveň, až je ju nemožné pevne uchopiť, pretože pochádza od Boha, ktorý sám tou láskou je. Je pritom zaujímavé, že Božie meno sa v celej tejto hymne o láske nevyskytuje ani raz. Aj v tom možno badať Pavlov edukatívny zámer, ktorý nás učí, že láska nekoná ostatívne a deklaratívne, ale v tichosti a predsa ju nemožno nezbadáť v skutkoch človeka. Pavel nám predostiera Boží vzor lásky, ktorý bol zjavný v osobe Ježiša Krista, predsa však priamo Boha v texte nespomína. Nie je pritom pochyb o tom, že Pavol má na mysli Boží vzor lásky, pretože gr. výraz ἀγάπη, ktorý používa, označuje Božiu lásku zjavnú už v SZ pri Božom vyvolení Izraela (5M 7, 6 – 11). Napokon aj mnoho z toho, čo o láske apoštol Pavel v tejto stati hovorí, spomína sa o Bohu už v SZ: je trpezlivý, dobrotivý, nepripomína zlé veci, zachováva ľuďom nezlomnú vernosť. Apoštol Pavel sa snaží stručne vystihnúť podstatu lásky, no používa až 15 slovesných tvarov, z čoho možno dedukovať nevyčerpatelnosť lásky. Zároveň možno v tejto stati vnímať problémy trápiace zbor v Korinte: problém zmýšľať o druhom dobre;

hádky v dôsledku závesty; túžba stať sa dôležitým na úkor druhého; nečestnosť; vyhľadávanie benefitov pre seba; škodoradosť.

Verše 8-13: Ak v prvej časti nášho textu Pavol dával dôraz na nezmyselnosť chariziem bez motívu lásky, teraz poukazuje na ich pomínutosť a na nepomínutosť lásky zároveň. Pavol dvakrát zdôrazňuje slovo "čiasťočne", čím chce zdôrazniť, že Boha v Jeho láske poznávame len fragmentárne, ale paradoxne touto láskou nás privádza k sebe, až ju raz budeme poznať v úplnosti a dokonalosti. K tomu používa obraz porovnania medzi svetom dieťaťa a svetom dospelých, ktorý bol rozšírený (por. Ef 4, 13). Trikrát zdôrazňuje ako veľmi sa od seba líši svet detí a dospelých. Dieťa myslí a usudzuje podľa obmedzenej skúsenosti. S pribúdajúcou skúsenosťou sa mení aj myslenie a otvára sa nový obzor. Podobne je to vo viere so skúsenosťou lásky. Čím viac jej okúšame, tým viac sa nám otvára nový obzor v pohľade na Boha a Jeho lásku, ktorá nikdy nepominie. Podobný zámer má aj následný obraz o zrkadle, ktoré bolo vyrábané z kovu, a teda väčšinou zobrazovalo skutočnosť skreslene (por. 4M 12, 8). Týmto však naráža aj na

situáciu v zbore a falošnú sebaistotu jeho členov, že už teraz žijú v naplnení a stave absolútneho poznania. Záverom zboru odkazuje, že viera, nádej, láska sú základnými postojmi, ktoré charakterizujú kresťanský život v provizóriu tohto času. Sú trvalé na rozdiel od akýchkoľvek chariziem, no najväčšia z nich je láska, ktorá má svoj pôvod v Bohu. Snaha o kresťanskú lásku je teda snahou o napodobňovanie Boha.

Návrh propozície

Boží program lásky do pôstneho obdobia:

1. *nie je populistický* (v. 1 – 3),
2. *je konkrétny* (v. 4 – 7),
3. *je trvácny* (v. 8 – 13).

Myšlienky ku kázni

Ak sa v krajine blížila parlamentné alebo iné voľby, je pre politické strany najdôležitejšie zachytiť pozornosť svojich potenciálnych voličov v predvolebnom období dobre marketingovo pripraveným programom. S blížiacim sa pôstnym obdobím prichádza do života človeka obdobie opätovného skúmania sa a voľby. Hymna lásky je ideálnym nástrojom k upútaniu našej pozornosti v tomto období s ideálnym programom pre našu voľbu a zároveň pomôckou

k správne a požehnané prežitému pôstnemu času. Ten Boží program lásky do pôstneho obdobia:

1. Nie je populistický (v. 1 – 3)

Nielen z našej, ale aj z celosvetovej, politickej scény pozorujeme, že politici a politické strany zväčša deklarujú to, čo chce ľud počuť a má rád. Dôležité je vzbudiť pozitívne emócie. Vzniká tak populizmus a stráca sa autenticita. Neraz to má aj neblahé dôsledky na život spoločnosti. O to neblahšie sú dôsledky, ak sa podobné konanie objavuje v rámci cirkvi. Podobné problémy mali veriaci v Korinte. Z vlastnej skúsenosti vieme, že nie sme voči tomu imúnni ani my dnes. Radi hovoríme a konáme to, čo je ľuďom ľúbe. Dokonca dokážeme na to zneužívať aj nám zverenú službu pod rúškom lásky k Bohu a k ľuďom s motívom lásky k vlastnému egu. Dôležité je vyvolávať tak u ľudí len pozitívne emócie k vlastnej osobe a nie sprostredkovať im spásanosnú lásku vychádzajúcu od Boha. Sami si to pritom neuvedomujeme cítiac sa slobodnými, že sa stávame otrokmi vlastného ega. Strácame vlastnú duchovnú autenticitu tým, že všetko svoje konanie prispôsobujeme náladám, pocitom

a názorom iných. Z textu vnímame, že akékoľvek konanie bez skutočného motívu lásky neprináša žiaden osôh. Keďže takéto nebezpečenstvo pretrváva vo všetkých ľuďoch každej doby, je každoročne prichádzajúca pôstna doba ideálnym časom k tomu, aby sme sa pri zvesti Božieho Slova zamýšľali, kde sa duchovne nachádzame a tiež pozvaním k autentickému životu viery v lásku.

2. Je konkrétny (v. 4 – 7)

Pravá láska si nedáva servítku pred ústa. Je priama a konkrétna. Kráča ruka v ruke s pravdou, inak je to podvod. Láska, ktorá sa riadi len emóciami a nevníma realitu, nemá dlhé trvanie. Množstvo vzťahov a manželstiev stroskotalo na tom, že neboli schopní vnímať realitu a slepo vyhľadávali na druhom len to, čo by vyvolávalo pozitívnu emóciu. Neboli schopní vnímať a viac sa zaujímať o toho druhého človeka v momente, keď emócie zmizli a nedostatky sa stali zjavnými. V nadväznosti na tematiku volieb by sme povedali, že je absolútne jedno, čo si politické strany vycapia na predvolebné billboardy. Je jedno, či je tam pravda, poloklamstvo alebo absolútna lož a čistý populizmus. Dôležité je vzbudiť takú emóciu, aby sa volič dokázal stotožniť práve s tou ktorou stranou. V našej

spoločnosti dochádza k deformácii lásky. Láska je len to, čo vzbudzuje pozitívne emócie. Láska je len pohladenie. Láska je len pochopenie. Láska je len pochválenie. Láska je len schválenie. Láska je len tolerancia. Akoby sme zabúdali, že aj láskavá konfrontácia, kritika, prísnosť a napomenutie sú prejavom tej istej lásky. Pravá láska je hodnota, ktorá, samozrejme, vzbudzuje aj pozitívne emócie, ale zároveň nás chce aj udržiavať v kráčaní po ceste, ktorá sa volá pravda. Preto nás tento Boží program lásky v tomto texte, v prichádzajúcom období pôstu, v snahe o autentický život viery, pozýva skúmať a konfrontovať vlastný život, či splňa tento program 15. znakov charakteristických pre pravú kresťanskú lásku: Nakolko sme trpezlivými a dobrotivými nezávidiac iným?; Či v nás neprevláda vystatovanie a nadutosť, neslušnosť v dôsledku sebeckosti?; Či v nás neprevláda hnev, zlosť a radosť z nepravosti?; Nakolko sme tešiacimi sa s pravdou, všetko znášajúci, veriaci, nádejajúci sa?; Čo dokážeme pre takúto lásku pretrpieť?

3. Je trvácný

Keď sledujeme predvolebné billboardy, všetkým sa nám vyjaví veľká tvár kampane s nejakou ponukou, ktorá chce

získať náš hlas vo voľbách. Tento text od Pavla nám ukazuje iný obraz do pôstneho času voľby, inú Božiu tvár. Resp., mohli by sme povedať: žiadnu. Aj keď celý tento text vyjadruje pravú lásku Božiu, ktorá nás pozýva k jej voľbe a napodobňovaniu v prichádzajúcom čase pôstu, predsa však Pavel ani raz nespomenie Božie meno. Pritom je zjavné, že láska, o ktorej hovorí, je pravá láska Božia (viď exegéza v. 4 – 7). Aj v tom vidieť veľkosť Božej lásky, že nepotrebuje svoju veľkosť sebastredne prezentovať, ale dáva na nej podiel tým, na ktorých nie je závislá, bez ktorej by však ľud putoval do zatratenia (J 3, 16). Nevyhľadáva u ľudí zisk, ale vyhľadáva ľudí pre zisk večného života. Nezaujíma sa o jeho hlas, ale súhlas (1J 4, 19). Boh síce nezjavuje ľudu svoju tvár v úplnosti, preto je viera ako dôvera zásadne dôležitá pre duchovný život, ale dáva sa pre túto vieru poznávať vo svojich láskavých skutkoch. Ak by Pán Boh pre nás chcel vystaviť nejaký billboard do blížiaceho sa pôstneho obdobia, obdobia prehodnocovania a voľby, nepotreboval by tam vyjavovať prázdne reči a heslá vzbudzujúce zbytočné emócie, ale na rozdiel od všetkých našich ľudských možností už uskutočnený čin lásky v podobe golgotského kríža. Tento skutok sa stal. Jeho ponuka pre nás nikdy

neprestane byť platná. Všetko sa pominie, ale Božia láska nestratí trvácnosť nikdy.

Mnohí pri očakávaní príchodu Mesiáša, ako to je z biblických správ známe, očakávali práve politického Mesiáša, ktorého tvár bude zjavná. Pomstiteľ voči Rímskej ríši, z rúk ktorej vytrhne svoj vyvolený Boží ľud prichádzajúc v sláve deklarujúc a manifestujúc svoju moc. Takýto politický Mesiáš, ktorého moc a sláva bola obmedzená len na našu pozemskosť, by veru potreboval veľmi dobrý marketing, dobre prepracované billboardy so silnými heslami, aby si na tejto zemi, ktorá je miestom neutíchajúcich pochybností, udržiaval vládu a vplyv. Čin Jeho lásky na golgotskom kríži však prekračuje hranice tohto sveta. Skúsenosť tejto lásky v našom živote viery, ktorá vychádza od Boha samotného, nás v nej uisťuje a vedie nás za hranice tohto časného sveta. Božia ponuka lásky nie je obmedzená na určité volebné obdobia, ale prichádza neustále a platí na dobu neurčitú, t. j. navždy.

V prichádzajúcom pôstnom období máme príležitosť koncentrovať svoju pozornosť a srdcia na túto pravú Božiu lásku presahujúcu hranice tohto sveta, ktorej dotyk s ľudským srdcom nenecháva

ľudské srdce nezmenené. Ba naopak, premieňa ho, transformuje, dodáva pravú duchovnú emóciu, ale aj usmerňuje vo viere. Apoštol Pavel tento priebeh duchovného rastu vďaka nepominuteľnej Božej láske prirovnáva v texte k obrazu dieťaťa a muža (a k hmlistému videniu v zrkadle v. 12). V prichádzajúcom pôstnom období nastáva ideálna príležitosť takéhoto rastu a vnútorného sebakúmania sa pri pohľade na golgotský kríž, ktorý je skutočnosťou a manifestáciou Božej lásky k nám. Budme preto duchovne bdeli v tomto období skúmania a voľby, pretože všetko z tejto zeme pominie, ale láska, tá nikdy nepominie.

Použitá literatúra

LANG, F. *Die Briefe an die Korinther*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1986. 382 s. ISBN 3-525-51368-2.

ORTKEMPER, F. J. *První list Korintánům*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. 170 s. ISBN 80-7192-385-0.

SCHRAGE, W. *Der erste Brief an die Korinther – 3. Teilband*. Ostfildern: Neukirchen-Vluyn, 2012. 501 s. ISBN 978-3-7887-1679-0.

Mgr. Samuel Sabol

Anketa

Kedže v tomto čísle Služby slova sme sa venovali otázke perikopických systémov, zaujímalo nás, ako si texty ku kázňam vyberajú kňazi v ECAV. Oslovili sme niekoľkých z vás a prinášame vám ich odpovede.

Ľubica Sobanská – námestná farárka v CZ Slovenská Ves, v službe 38 rokov

Texty ku kázňam si vyberám k príslušnej nedeli alebo sviatku z rôznych perikopických možností alebo ľubovoľne k téme nedele a sviatku. V bezslávnostnej polovici cirkevného roka v niektorý rok kážem postupne na čiastky Malého katechizmu Dr. Martina Luthera, na texty z prorockých kníh, žalmov, listov apoštolov. Niekedy zameriam kázeň obsahovo na niektorú z myšlienok podľa výkladov Písma od Luthera / za preklady ktorých som vďačná br. farárovi Júliusovi Madarásovi a českým vydavateľstvám/. Používam aj témy a myšlienky z knižne vydaných kázní starších i súčasných farárov, prípadne i podľa Služby Slova, Kostnických jisker. Pri sobášoch, pohreboch, krstoch a konfirmácii, i pri prisluhovaní Večere Pánovej a iných zborových a cirkevných príležitostiach si volím texty kázní samostatne, primerane situácii a ľuďom, ku ktorým hovorím.

Roman Sarvaš – zborový farár v CZ Babiná, v službe 18 rokov

Biblické texty pre kázne si vyberám jednak podľa perikopálnych systémov Agendy, pričom beriem do úvahy aj tematické zameranie jednotlivých nediel a sviatkov. Volím si tiež texty podľa vlastného výberu hlavne pre také príležitosti, ako Cyrila a Metoda + Jána Husa, Pamiatka reformácie, Pamiatka posvätenia chrámu, Poďakovanie za úrody, Začiatok a koniec školského roku, Pamiatka zosnulých, Deň matiek - kresťanskej rodiny. Tie totiž nie sú zahrnuté medzi nedele a sviatky cirkevného roka na str. 308 až 341 v Agende a na stranách 90 až 101 je pod kolektami k zmieneným príležitostiam uvedených najviac sedem biblických textov (pre Deň matiek - kresťanskej rodiny len tri), ktoré som už za 18 rokov kazateľskej služby väčšinou použil.

Michal Meliško – námestný farár v CZ Veľký Krtíš, v službe 5 rokov

Zväčša postupujem podľa nejakého perikopálneho systému uvedeného v Agende (či už ide o hlavný systém, alebo tie, ktoré sú uvedené ku koncu Agendy). Takže pomerne s pravidelnosťou používam a vyberám texty takýmto spôsobom. Tiež sa snažím urobiť si výber textov popredu na nejaké časové obdobie (napr. na jeden mesiac alebo na 4 adventné nedele atp., aby som vedel aj nadväzovať na predchádzajúce kázne). Samozrejme, keď pocítim nutnosť

reagovať kázňou na nejaký aktuálny problém (či už taký, ktorý vyplýva zo života zboru v ktorom kážem, alebo nejaký problém spoločenský), tak tak urobím a vyberiem si text, ktorý by odpovedal na danú problematiku. Taktiež raz za čas, najmä v období bezslávnostnej časti cirkevného roku zaraďujem aj série kázní na nejakú tému (napr. niekoľko kázní za sebou, ktoré sa venujú životu Dávida atp.)

Ak by ste sa do ankety chceli zapojiť aj vy, kliknite na odkaz <https://row.sk/anketa1> a odpovedzte na anketové otázky a to najneskôr do 29. februára 2020. S výsledkom ankety vás oboznámime v budúcom čísle Služby slova.

Moderné podobenstvo

Pán Ježiš často hovoril v podobenstvách. To, čo si ľudia nevedeli celkom dobre predstaviť, pripodobňoval k veciam a javom, ktoré dobre poznali. A pomáhalo to. Podobenstvá sú aj dnes obľúbené a často si ich deti na náboženstve či poslucháči Slova Božieho zapamätajú skôr ako výroky Pána Ježiša, apoštolov či prorokov.

Moderná doba a moderná homiletika si tiež žiada využívanie podobenstiev. Hoci sme my dnes inteligenčne na úplne inej úrovni ako ľudia pred 2000 rokmi, predsa sú často slová o Božej láske, večnom kráľovstve či spasení pre mnohých abstraktné a nezrozumiteľné. Kazateľ preto musí aj dnes siahať po podobenstvách, alebo si tvoriť vlastné.

V rubrike „moderné podobenstvo“ vám chceme prinášať obrazy, alegórie, prirovnania či podobenstvá, ktoré výstižne vyjadrujú biblickú myšlienku či morálnu hodnotu. Nie sú viazané na časť cirkevného roka a tak ich môžete použiť kedykoľvek.

Ak ste tiež vytvorili takéto podobenstvo, budeme radi, ak sa s nami podelíte. Vaše príspevky do rubriky „Moderné podobenstvo“ nám môžete zaslať e-mailom na adresu sluzbaslova@ecav.sk. Ďakujeme.

Hrniec

Radosť je veľmi zvláštna a jedinečná emócia.

Predstavte si, že by ste prišli na návštevu k susede. Voviedie vás do kuchyne, posadí sa k stolu a mimovoľne zrakom blúdite po kuchyni, až zbadáte na sporáku postavený hrniec. Čo z neho môžete vyčítať? Dokážete z jedného pohľadu zistiť, či je plný alebo prázdny, prípadne čo v ňom je? Možno ho tam gazdina položila, pretože sa ešte len chystá variť. Možno tam stojí už odvčera, je prázdny, no ešte špinavý. Možno sú v ňom zvyšky jedla, možno je plný, no ak aj áno, nedá sa zistiť čo ukrýva.

A predstavte si, že pridete k tej istej susede, ona vás voviedie do tej istej kuchyne, vy sa posadíte k tomu istému stolu a zrak vám padne na ten istý sporák, na ktorom stojí ten istý hrniec. Ak však pokrievka nadskakuje, hneď viete, že sa v hrnci čosi varí, vidíte vystupujúcu paru a cítite vôňu, ktorá vám prezradí aj čo gazdina chystá pre svoju rodinu.

Aj ľudské srdce sa podobá takémuto hrncu. Nevidíme doň, nevieme či je pokojné alebo nie, či je prázdne alebo plné, nevieme či je plné viery alebo pochybovania. Myšlienky, pocity i nálady môže človek ukryť hlboko vo svojom srdci, takže nikto zvonka nemá možnosť nahliadnuť dnu. Ak je však v srdci radosť, začína sa ľudské srdce podobáť

hrncu, plnému pary, ktorá sa derie von, nadvihuje pokrievku a nesie so sebou vôňu. Radosť je emócia, ktorá azda ako jediná nedokáže byť utajená a v menšej či väčšej miere sa prezradí. Človek, majúci v srdci radosť, sa správa natešene, možno si aj pospevuje, poskočí od radosti, alebo sa aspoň usmieva. Obzrime sa okolo seba a hľadáme v našich spoločenstvách radosť.

Väzenský náramok

Prečo sa dnes ľudia – ba dokonca aj kresťania – tak málo radujú zo spasenia?

Bol jeden väzeň, ktorý trávil celé roky vo väzenskej cele. Nemohol vyjsť na svetlo, nemohol sa stretnúť so svojimi blízkymi, nemal žiadny kontakt so svetom, žil v úplnej izolácii a samote, čakajúc túžobne na deň, keď sa jeho väzenie skončí. Keď konečne ten deň nastal, prišiel strážca, otvoril dvere cely a pustil tohto človeka von. Vtedy sa jeho život úplne zmenil. Zrazu stál na čerstvom vzduchu, videl slnko, kvety aj ruch ulice, zrazu smel byť súčasťou diania v meste i vo svete, mohol ísť kam chcel, stretnúť koho chcel, robiť čo chcel. Bola to obrovská zmena a on bol šťastný.

Bol však iný väzeň, ktorého sudca pre menší zločin odsúdil na domáce väzenie. Dostal väzenský náramok a nesmel opustiť svoj byt. Najprv to bolo pre neho zvláštne, pretože nemohol sadnúť do auta a odviezť sa kam chcel, no rýchlo si zvykol. Žil naďalej so svojou rodinou a tak s ňou mohol prežívať ich radosti i starosti. Mal doma internet a to mu umožňovalo spojiť sa so známymi aj neznámymi na celom svete. Nepotreboval ani vyjsť von. Rodina, knihy, televízia a internet jeho čas úplne vyplnili, ba ho pohltili. Celé dni hral počítačové hry, skypoval so známymi, diskutoval na fórach. Keď jedného dňa prišiel k nemu strážnik a sňal mu väzenský náramok, ani si to nevšimol. Nič sa v jeho živote nezmenilo. Surfoval, skypoval a hral sa aj ďalej tak ako predtým. V jeho živote vlastne nenastala žiadna zmena, preto sa svojmu oslobodeniu ani nepotešil.

Aj nás Pán Ježiš oslobodil z moci hriechu a smrti. Všimli sme si to vôbec vo svojom zaujatí sebou a radosťami či starosťami nášho života? To závisí od toho, či je náš hriech pre nás väzenskou celou, ktorá nás obmedzuje, alebo iba náramkom, ktorý si časom už ani neuvedomujeme. A od toho závisí aj to, či sa z Jeho oslobodenia dokážeme tešiť.

Štefan Kiss

1. marec

1. nedeľa pôstna

Text: **1M 3, 1 - 7**

Exegetické poznámky

Prvé dve kapitoly Genezis sú svedectvom viery o láskavom a milostivom Bohu, Stvoriteľovi a Otcovi a odpovedajú na otázku: Odkiaľ je život. Z hľadiska viery je darom Stvoriteľa a to je pre nás dobrá správa, čiže evanjelium. Svedectvá viery ukazujú na to, aký je zmysel sveta, poslanie celého tvorstva a osobitne aký je cieľ života človeka.

V pozadí tretej kapitoly je odpoveď na otázku: odkiaľ pochádza zlo, hriech a smrť, ktoré prenikli do Božieho diela a ohrozili jeho pôvodnú hodnotu i samotný život. Hovorí aj o tom, aký je Boží zámer nad neverným a neposlušným človekom po Božom súde a výroku, ktorý Pán Boh vyslovil o hadovi, žene a jej mužovi. Text nie je reportážou zo záhrady Éden ako ju chápeme dnes a už vôbec ho nemáme považovať za rozprávku o múdrom a hovoriacom hadovi a naivnej žene. Je svedectvom viery v hodnotu Božieho Slova a vážne ukazuje na možnosť

zneužitia Božej lásky i “slávnej slobody Božích detí”. Text ukazuje deštruktívnu moc hriechu ako nedôvery k Bohu, ktorá vedie k smrti. Keďže nie je v moci človeka následky zneužitia slobody a lásky odstrániť, je v tretej kapitole obsiahnuté aj evanjelium o vykúpení, prostredníctvom “potomstva narodeného zo ženy” (v. 15 b). To ukazuje na Ježiša Krista a Jeho dielo dokonané na kríži. Preto aj samotné pokušenie a pád možno správne pochopiť iba zo svedectva Novej Zmluvy.

Verš 1: Zdanlivo sa had zjavuje pri žene nečakane, ale v hebrejskom texte je uvedený s členom, ako starý známy, takže by sme mohli napísať Had. Hada stvoril Pán Boh, ako aj ostatné tvorstvo. Preto nie je roveň ani Stvoriteľovi, ale ani človeku, keďže je zaradený medzi “poľné zvieratá”. Preto je človeku poddaný, ako všetko ostatné stvorenstvo a človek sa ho nemusel báť. Predsa sa však ukazuje, že je v ňom niečo diabolské a preto smrteľne nebezpečné. “Veľký drak, starý had, nazývaný diablom a satanom, zvodca celého sveta, zvrhnutý bol na zem a jeho anjeli s ním” (Zj 12, 9, podobne Zj 20, 10). To znamená, že nie je tým, za koho sa vydáva a hadia podoba mu slúži len ako “maska” pre skryté nepriateľstvo

voči Bohu a človeku. Predstiera záujem o človeka, avšak otriasa dôverou človeka v Pána Boha a to je rys diabolský. “Stelesňuje osobné nebezpečenstvo, odeté do slov, otázok a odpovedí, do veľkých slov a veľkých sľubov”.

Oslovuje ženu a v týchto slovách je skrytý skutočný jed. „Či naozaj riekol Boh: nesmiete jesť zo žiadneho rajskeho stromu?“ Za nimi nie je spochybnenie viery v Boha. Had vie, že Boh je a vie to aj človek v záhrade Éden (v raji). On však spochybňuje dôveru človeka v Božiu lásku a dobrý zmysel Jeho prikázania. Podsúva človeku, že Boh človeku niečo dôležité odopiera a zakazuje a preto ho v skutočnosti nemiluje. Má zmysel poslúchať Boha, ktorý človeka nemiluje? V slovách hada je už umenšená aj bázeň pred “Hospodinom Bohom” (Jahve elohím), ktorý všetko múdro a dobre stvoril pre človeka a neprestajne sa o neho stará, keď hovorí o ňom len ako o “Bohu” (elohím), či “božstve”.

Verše 2-3: Žena síce správne pochopila Boží príkaz ako taký, ktorý nebol určený len mužovi a preto hovorí v množnom čísle (“...nesmieme jesť, aby sme nezomreli”). K týmto Božím slovám však svojvoľne pridáva svoje vlastné slová: „ani sa ho nedotknite“,

čím príkaz zostruje a strom v strede raja robí nedotknuteľným (tabu) a tým príťažlivejším. O láskavom Stvoriteľovi hovorí tiež len ako o “Bohu”.

Nie je nutné riešiť otázku, ktorý z dvoch výnimočných stromov stál viac, či menej „v strede raja“. Nejde o údaj miestny, ale hodnotiaci. Hospodin tu dal vyrásť dvom rôznym stromom. Jeden (resp. jeho ovocie) slúžiaci k životu a ovocie druhého (strom poznania dobra a zla) spôsobuje smrť. V prístupe k nim ide predovšetkým o otázku poslušnosti Božiemu príkazu a o dôveru v Jeho zasľúbenie. Podobne aj v 5 M 30, 15: “Predložil som ti život i smrť, požehnanie i kľatbu. Vyvol si teda život aby si zostal nažive ty i tvoje potomstvo...”

Verše 4-5: Hadova interpretácia (výklad) prvej časti Božieho výroku je jednak obvinením Hospodina z klamstva, pretože hovorí presný opak toho, čo Boh: “Vôbec nezomriete”. Klamstvom je aj lákavý výhľad a sľub: “Budete ako Boh”. Hovorí aj o “otvorení očí”, ako by on bol Pomazaný Hospodinov (Iz 35, 5; 42,7; 61,1). Vyslovuje tak polopravdu, ktorá sa ukazuje horšia ako čistá lož a klamstvo: “budete vedieť, čo je dobro a čo zlo”. Nasadil tak prvým ľuďom do hlavy túžbu

a žiadosť po bohorovnosti, po možnosti rozhodovať o tom, čo je dobro a čo zlo a rozhodovať tak o živote a smrti. V konečnom dôsledku by to znamenalo aj možnosť rozhodovať o Bohu samotnom ako o Pánovi, ktorého by už človek nemusel poslúchať ani potrebovať a postavil by sa na Jeho miesto.

Verš 6: Jedovaté semeno zapustilo korene a otráвило ľudské srdce. Žena síce najskôr len pozrela na strom (“žena videla...”), ale v jej pohľade je skrytá žiadosť (žiadostivosť). Od hrišnej túžby nie je ďaleko k činu. Apoštol Pavel preto hovorí o tomto páde do hriechu a jeho následku (panovanie smrti) ako páde prvého Adama, a súčasne ako o páde “jedného človeka” a preto aj jeho dôsledok sa týka rovnako muža i ženy i všetkých ľudí. (Porovnaj R 5 12, -21) „Skrze jedného človeka hriech prišiel na svet a skrze hriech smrť, - a tak smrť prišla na všetkých ľudí, pretože všetci zhrešili“ (R 5,12). Ľudia tým stratili prístup „k stromu života“ (v. 24). Pre nich i ich potomstvo je nádej iba v „druhom Adamovi“, ktorým je Kristus.

Verš 7: Splnilo sa síce to, čo povedal had, oči sa im otvorili a dostavilo sa aj nové poznanie: spoznali predovšetkým to, že sú pred Bohom odhalení ako hriešnici a že prepadli smrti. Ochranu

hľadajú v liečivej sile prírody (figové listy). Figovník považovali židovskí rabíni za strom, v ktorom sídlia démoni. Avšak ani sila prírody, ani spojenie so zlým(i) duchom(mi) neprináša človeku pomoc. Tá je jedine v kríži a krvi Ježišovej (L 10,19 a Mk 16, 18, Zj 22, 14).

K pochopeniu tohto textu nám slúži aj svedectvo Novej Zmluvy o pokúšaní Ježiša (Mt 4, 1-11, evanjelium 1. pôstnej nedele). Taktika a stratégia diabla, satana sa príliš nemení. Začína rozhovor pokúšaním k jedeniu (chleba) a svojou interpretáciou Božieho Slova. Potom útočí na Božie zasľúbenie o Synovi a napokon otvorene žiada odmietnutie poslušnosti Bohu a poklonu sebe ako najvyššiemu pánovi. Ježiš však všetky pokúšenia odmietol. Napokon bola Jeho poslušnosť, ale aj Božia láska k svetu a k človeku vyskúšaná do krajnosti: „Boh tak miloval svet, že svojho syna dal (na smrť kríža)“ (J 3, 16).

Návrhy propozícií

V kríži Kristovom máme pomoc:

1. v každom pokušení,
2. v obnove vzťahov lásky,
3. v časnej smrti.

Pôstny čas využime k sejbě Božieho slova:

1. *nič k nemu nepridávajme,*
2. *nič z neho neuberajme,*
3. *od Ježiša Krista všetko prijímajme.*

Pán Boh dokázal svoju lásku k nám:

1. *v slove zákona,*
2. *v slove evanjelia,*
3. *v kríži svojho Syna.*

K úvodu kázne sú vhodné myšlienky z piesne ESP č.112, z veršov: 1, 2, a 7.

Použitá literatúra

Starý zákon, Preklad s výkladom, zv. I, Praha, Kalich, 1982

Žák, Vladislav: *Na počátku - výklad knihy Genesis*, Praha 1990

Westermann, Claus: *Tisíc let a jeden den*, Kalich Praha 1972

Mgr. Lubomír Batka st.

8. marec

2. nedeľa pôstna

Text: 1Tes 4, 1 – 7

Exegetické poznámky

Vybrané Pavlove slová sú napísané v tvare parenézy, ktorá predstavovala spôsob etického napomínania, ktoré bolo bežné u Grékov a tiež u Židov. Parenéza sa uplatňovala u poslucháčov/čitateľov, ktorí zdieľali spoločný hodnotový/náboženský/filozofický systém ako autor, a jej cieľom bolo pripomenúť etické ideály a hodnoty a tým utvrdiť a posilniť oslovených v morálnom konaní.

V tejto krátkej časti Pavel až trikrát používa slovo posvätenie, čím potvrdzuje jeho dôležitosť v živote kresťana. Pavel stotožňuje posvätenie so sexuálnou čistotou a (pravdepodobne) poctivosťou v zaobchádzaní s peniazmi. V 6. verši nie je jasné, či Pavel pokračuje v písaní o sexuálnej čistote alebo k nej pripája aj poctivé a spravodlivé zaobchádzanie s inými. Grécke slovo πράγμα, ktoré Pavel používa, sa môže prekladať ako *vec* a tým nadväzovať na napomínanie v sexuálnej oblasti, alebo sa môže prekladať aj ako *obchod, podnik*.

Pavlove slová potom treba vnímať ako napomenutie zotrvať v medziach toho, čo je spravodlivé a poctivé v obchode s bratom (a sestrou) a tým ich neoklamávať. V šiestom verši sa namiesto slova „neoklamáva“ z kontextu lepšie hodí použiť slovo „nepodvádza“, ako ho prekladá ekumenický a katolícky slovenský preklad, ale aj „nekoristil vo veci svojho brata“, ako ho používa Roháčkov preklad.

Je pravdepodobné, že Pavel pripojil poctivé zaobchádzanie s blíznymi k svojmu napomenutiu, ktoré sa týkalo sexuálneho života veriaceho práve preto, že v židovskom uvažovaní bolo bežnou praxou obviňovať pohanov, ako tých, ktorí nepoznajú Boha (v. 5), práve zo sexuálnej nemorálnosti (pozri R 1,18-32) a ekonomického vykorisťovania. Chamtivosť a cudzoložstvo boli teda základnými prejavmi modloslužby. Pavel varuje pred smilstvom, pre ktoré používa grécke slovo πορνεία a ktoré v sebe nezahrňa len cudzoložstvo, ale celú škálu skutkov, ktoré dehonestujú aktérov.

Keď Pavel hovorí o spasení milosťou skrze vieru bez skutkov, nehovorí o nepodstatnosti dobrých skutkov, ale práve naopak – samotný fakt, že veriaci je spasený, by ho mal viesť k túžbe páčiť sa Bohu. Pre Židov, ktorí uznali Ježiša

ako Mesiáša, bol etický kódex, ktorý Hospodin vyžadoval, celkom známy a potreboval byť len doplnený Ježišovou radikálnou interpretáciou. Pohanovia, ktorí uznali Ježiša ako Mesiáša, sa museli naučiť úplne novému svetonázoru a etickým požiadavkám, ktoré si novoprijatá viera vyžadovala. Vo svete, v ktorom boli nielen tolerované, ale často aj schvaľované rôzne sexuálne praktiky (vrátane chrámovej prostitúcie), nebolo ľahké vysvetliť, prečo určitý typ správania nie je v Božích očiach akceptovateľný, a práve preto Pavel vo svojich listoch pohanom-kresťanom kladie silný dôraz na sexuálnu etiku ako na charakteristickú črtu Božích vyvolených. Pre posvätenie kresťanov je preto veľmi dôležité privlastnenie si Božích štandardov v sexuálnej a ekonomickej oblasti.

Návrh propozície

Boh nás nepovolal k nečistote, ale k posväteniu:

1. *zdržiavajme sa smilstva,*
2. *nepodvádzajme bratov.*

Myšlienky ku kázni

Peniaze a sex predstavujú pre ľudí asi tie najsilnejšie modly. Židovskí myslitelia (vrátane Pavla) ich správne pokladajú

za základné znaky rozlišovania medzi životom s Bohom a životom bez Neho. Náš vzťah s Bohom sa musí radikálne odzrkadľovať v našom vzťahu k peniazom a sexualite. Práve tieto následky opustenia viery v Boha môžeme do veľkej miery vidieť aj dnes – dobrým ukazovateľom je silný materializmus a až chorobná posadnutosť sexualitou. N. T. Wright vo svojej knihe *Prekvapení nádejou* správne poznamenáva: „Keď ľudské bytosti začnú uctievať niečo, čo nie je Boh, strácajú schopnosť reflektovať Boží obraz. Medzi základné zákony ľudského života patrí to, že sa začínam podobáť na to, čo uctievam. Ba čo viac, *odrážam* to, čo uctievam, a to nielen smerom k predmetu uctievania, ale aj všade okolo seba. Tí, ktorí uctievali peniaze, postupne čoraz viac definujú samých seba výlučne cez peniaze a čoraz viac považujú ostatných ľudí predovšetkým za dlžníkov, veriteľov, dodávateľov alebo odberateľov, a nie za ľudské bytosti. Tí, ktorí uctievali sex, definujú samých seba v tomto kontexte (svojich preferencií, praktík a skúseností) a čoraz viac zaobchádzajú s inými ľuďmi ako s aktuálnymi alebo potencionalnými sexuálnymi objektmi. Tí, ktorí uctievali moc,

definujú samých seba cez prizmu moci a druhých ľudí považujú len za svojich spojencov, nepriateľov či pešiakov na šachovnici. Tieto a mnohé ďalšie formy modloslužby, skombinované na tisíce spôsobov, ničia Boží obraz v tých, ktorí ju vykonávajú, ale aj vo všetkých ľuďoch, ktorí s nimi žijú.“

Môžeme povedať, že dnešná spoločnosť sa v mnohom podobá na spoločnosť, v ktorej žil a písal apoštol Pavel. Rozšírenosť a ľahká dostupnosť tvrdej pornografie, ľahkovážne uvažovanie o neviazanom sexe či aj nadmerná nahota v bežných filmoch môže vážne otupiť svedomie. Bez správnej katechézy môže kresťanovi uniknúť podstata a význam etického štandardu, ktorý Boh vyžaduje od svojich detí. Podobný problém môžeme vidieť aj pri uvažovaní o peniazoch, ktorý je ovplyvnený už spomenutým materializmom doby, ktorý si vyžaduje zakladanie si vlastnej hodnoty a identity na statuse a peniazoch. Preto tento text predstavuje výbornú príležitosť na vyučovanie o správnom prístupe k sexu a peniazom v živote kresťana.

Sex a peniaze predstavujú tiež silnú zbraň na kontrolu a manipulovanie s ľuďmi – čo je opakom služby blížnemu, a teda toho, čo Boh očakáva

od svojich vyvolených. Ich zneužitie vedie k dehumanizácii blížnych - na využívanie druhého ako vlastnej koristi a pre vlastné uspokojenie. Služba sexu a peniazom síce prisľubuje uspokojenie a naplnenie, skutočnosťou však je, že túto ľudskú túžbu nemôže naplniť a v konečnom dôsledku vedie k duchovnej otupenosti, nepokoju, dehumanizácii a smrti. Niežeby sex a peniaze boli samé o sebe zlými (autor 1. listu Timotejovi napr. nepíše, že peniaze sú koreňom všetkého zla – ako sa to často prezentuje – ale *láska* k peniazom), lebo aj skrze ne nás Boh môže požehnať. Predstavujú ale veľmi silný (a potencionalne aj nebezpečný) nástroj a je dôležité vedieť s nimi správne narábať.

V hlavnej sade môže kazateľ vysvetliť, čo znamená posvätenie, prečo má veľký význam v živote kresťana a aký má vzťah k spásu a ospravedlneniu. Kazateľ môže priamo citovať aj Symbolické knihy alebo ich parafrázovať pre tento účel. Formula svornosti hovorí nasledovne: „Veď dobré skutky nepredchádzajú vieru, ani posvätenie nepredchádza ospravedlnenie, ale pri obrátení sa najprv Duch Svätý zažne v nás vieru počúvaním evanjelia; táto uchopí Božiu milosť v Kristu, ktorá človeka ospravedľňuje;

potom, keď je človek ospravedlnený, je tiež Duchom Svätým obnovený a posvätený, a z tohto obnovenia a posvätenia potom ako ovocie nasledujú dobré skutky. [...] Luther správne povedal: „Viera a dobré skutky sa znesú a zhodnú, ale jedine viera bez skutkov uchopí požehnanie; no nikdy a v nijakej dobe nie je samotná, ako sme to vyššie vysvetlili.“ Posvätenie je teda určitým spôsobom aktualizáciou spasenia v živote veriaceho – je to pôsobenie Ducha Svätého v nás, ktoré mení naše srdce a naše úmysly a uspôsobuje nás, aby sme mohli milovať svojich blížnych, vystríhali sa hriechov a konali dobré skutky. Kým ospravedlnenie je chvilkové, posvätenie je proces, ktorý trvá celý život.

Prvá vedľajšia sada predstavuje vynikajúcu príležitosť pre katechézu zboru v otázke kresťanskej sexuálnej etiky a ako ju argumentačne obhájiť. Keďže slovo *πορνεία*, ktoré Pavel v liste používa, predstavuje celú škálu sexuálnej nemorálnosti, kazateľ si môže vybrať tému, ktorú považuje za dôležitú vo svojom spoločenstve. Jednou z takých tém môže byť samotná pornografia, ktorá je rozšírená aj v kresťanských kruhoch. Kazateľ môže poukázať nielen na to, ako pornografia skresľuje názor

na sex a opačné pohlavie a vytvára závislosť, ale tiež na skutočnosť, že pozeranie pornografie finančne a morálne podporuje priemysel, ktorý je nerozlučne spojený s obchodovaním s ľuďmi a vykorisťovaním sociálne a ekonomicky marginalizovaných žien a mužov. Alternatívne môže kazateľ hovoriť o tom, prečo kresťanská viera vyžaduje prepojenie sexuálneho života s manželstvom a o zodpovednosti, ktorá zo sexu vyplýva.

Pri vyučovaní/kázaní o sexe je však dôležité dávať si pozor na dve veci. Po prvé – je dôležité vytvoriť pozitívny argument pre kresťanské chápanie sexu a zodpovednosti a neprezentovať ho iba v kontexte zákazov a príkazov. Samozrejme, že sexuálna etika si vyžaduje jasné hranice a zákazy, ale tieto môžeme pochopiť a prijať jedine vtedy, ak máme jasné pochopenie pre to, čo sex je, prečo nám ho Boh daroval, a aké zodpovednosti z neho vyplývajú. Samé zákazy a príkazy môžu viesť k nepochopeniu Božieho ideálu a odmietnutiu cirkevného kázania ako moralistického a legalistického.

Po druhé – pri vyučovaní/kázaní o sexe je potrebná opatrnosť pri používaní slova „nečistota“, ktorú Pavel používa v 7. verši. Metafory,

ktoré používame, majú veľký vplyv na formovanie názorov poslucháčov. Kým vo väčšine iných hriechov používame metafory, ako sú „padnutie do hriechu“, „chyba“ a podobne, keď hovoríme o sexe, často používame metafory „čistý-nečistý.“ Problém je, že kým, metaforicky povedané, po „páde do hriechu“ môžeme jednoducho „vstať“ a „chybu“ môžeme „napraviť“, keď používame metaforu „nečistý“ pre sexuálne hriechy, vytvárame dojem „raz znečistený – navždy znečistený.“ Dôležité je neumenšovať Božie etické požiadavky, ale zároveň je dôležité uistiť poslucháčov, že Božia milosť a odpustenie sú vždy dostupné a ponúkajú šancu na nový začiatok pre každého, bez ohľadu na jeho minulosť alebo prítomnosť.

V druhej vedľajšej sade je možné hovoriť o peniazoch a o ich spravovaní. Pavel hovorí o „nepodvádzaní brata [a sestry]“, a preto si mnohí poslucháči môžu myslieť, že sa táto Pavlova výstraha netýka ich, ale iba bohatých/zamestnávateľov/majiteľov podnikov a pod. Keď sa však pozrieme na to, ako raní cirkevní otcovia interpretovali príkazy týkajúce sa peňazí, môžeme vidieť, že ich výklad je širší. Ján Zlatoustý hovorí: „Nepodeliť sa s chudobnými znamená okrádať ich a pripravovať ich

o život;... nevlastníme svoje, ale ich veci.“ Tomáš Akvinský podobne píše: „Nie je o nič menší zločin zobrať od toho čo má, než odmietnuť pomôcť núdznemu keď môžeš a si zabezpečený.“ Ambróz zase píše: „Keď niekto ukradne košelu iného, správne ho nazývame zlodejom. Nemali by sme rovnako nazvať toho, kto môže zaodiť nahého a neurobí tak? Chlieb v tvojom kredenci patrí hladnému; nepoužitý kabát v tvojej skrini patrí tomu, kto ho potrebuje; topánky v tvojej skrini patria tomu, kto nemá topánky; peniaze, ktoré si zhromažďuješ, patria chudobnému.“ Kazateľ napr. môže vyzvať, inšpirovať a motivovať veriacich, aby nemysleli iba na svoje potreby, ale podporili nejaké organizácie, ktoré pracujú s núdznymi.

Cirkev často čelí kritike, že je posadnutá sexom a peniazmi, a preto mnohí kazatelia majú strach hovoriť o týchto témach. Je však nevyhnutné pre cirkev upozorňovať na tieto aspekty života, lebo si uvedomujeme ich silu a možné nebezpečenstvo. Sex a peniaze majú veľký potenciál dehonestovať Boží obraz v našom blízkom, ale zároveň majú schopnosť byť zdrojmi Božieho požehnania, ak vieme s nimi správne narábať. Cirkev je (právom) často kritizovaná zo strany sveta pre

jej pokrytecký postoj v týchto dvoch oblastiach (vodu káže – víno pije), a to oslabuje jej misiu. Veď ak sa postoj k sexu a peniazom Božích vyvolených nelíši od postoja sveta, tak načo je dobrá naša viera?

Použitá literatúra

BECK, R. *Unclean: Meditations on Purity, Hospitality, and Mortality*. Eugene: Wipf and Stock Publishers, 2011. ISBN 978-1608992423.

BEST, E. *A Commentary on the First and Second Epistles to the Thessalonians*. New York City: Harper & Row Publishers, 1972. ISBN 0-7136-1307-6.

RYŠKOVÁ, M. *První list Tesalonickým*. Praha: Česká biblická společnost, 2015. ISBN 978-80-85810-46-2.

VÍZNER, O. *Symbolické knihy evanjelickej cirkvi augsburského vyznania*. Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1992. 377 s. ISBN 80-7140-002-5.

WRIGHT, N. T. *Paul for everyone: Galatians and Thessalonians*. Louisville: Westminster John Knox Press, 2004. ISBN 978-0-281-05304-9.

WRIGHT, N. T. *Prekvapení nádejou: Naše poslanie, tu a teraz, vo svetle nádeje vzkriesenia*. Bratislava: Porta Libri, 2016. ISBN 978-80-8156-025-5.

Mgr. Ivan Belanji

15. marec

3. nedeľa pôstna

Text: L 4, 31 – 37

Exegetické poznámky

Uzdravenie posadnutého v Kafarnaume patrí k prvým divom, v ktorých Ježiš prejavil svoju Božskú moc. V rámci pôstnych nediel nadväzuje na predchádzajúce príbehy z evanjelií: Pokúšanie Ježiša na púšti a uzdravenie dcéry syrofeničanky. Vo všetkých troch úvodných pôstnych nedeliach je teda opisovaný Ježišov zápas s démonickými silami.

Verš 31: Kafarnaum sa v úvode Ježišovho verejného vystupovania stal na dlhší čas jeho domovom. Stal sa svedkom viacerých divov. Odozva nebola adekvátna prejavenej moci. Preto Ježiš oprávnenne vyslovil karhavé slová proti tomuto mestu, dokonca ho prirovnáva k pohanským mestám. Vyučovanie v dni sobotné – išlo o obvyklý spôsob ústneho vykladania Starej zmluvy učiteľmi zákona. Tí odvodzovali autoritu svojho učenia odkazmi na citáty z Písma, resp. odvolávkami na svojho slávnejšieho učiteľa.

Verš 32: Ježiš vzbudil u poslucháčov úžas, lebo Jeho spôsob učenia bol iný, ako boli zvyknutí. Necitoval starších rabínov. V perikope je úžas, údiv spomínaný dvakrát. Tu sa na prvom mieste dotýka už samotného zvestovaného Slova. Druhýkrát vykonaného skutku moci. Príbeh predstavuje Ježiša ako toho, ktorý má moc uzdravovať práve vďaka tomu, že Jeho slovo a Jeho učenie je silné a plné autority. Ježišova autorita nie je podobná autorite rabínov, odvodzovanej od iných rabínov. Je skôr podobná priamej autorite prorokov. Pochádza z toho, že nositeľ zvesti je povolaný do služby zvestovania samým Hospodinom.

Verš 33: Duch nečistého démona – vo svete židovských ľudových predstáv boli démoni bytosti, ktoré podliehali satanovi. Prebývali vo vode, ovzduší a na pustých miestach. Pre človeka dnešnej doby vyznie spájanie choroby s prítomnosťou démona z vedeckého pohľadu naivne. Z pohľadu staroveku však nemoc nebola iba záležitosťou fyziologicko-patologického charakteru, ale bol to stav človeka v sociálnom a náboženskom ohrození. Nemoc bola stavom krízy a ohrozenia, čo platilo pre všetky choroby, dvojnásobne pre tie, ktoré sa spájali s ľudskou psychikou.

Z tohto pohľadu hovoriť o prítomnosti démonov v živote chorého už vôbec nie je naivné ani z pohľadu súčasného človeka. Ježiš žil vo svete svojej doby, hovoril jazykom svojej doby a reagoval na podnety svojho okolia adekvátne svojej dobe. Pritom jednal úplne autonómne, suverénne, ako ten, kto nie je ovládaný predstavami, ale prináša nadčasové riešenia našich starostí.

Verš 34: Vyháňanie démona začína útokom zo strany nečistého ducha proti Ježišovi. Duch stavia posadnutého človeka do radu Ježišových oponentov. Z vyjadrenia však vyplýva, že nehovorí sám človek, ale zlý duch, hovoriaci v mene viacerých démonov. Z hľadiska stratégie tu môžeme vidieť výpad, ktorého zámerom je udržať si silného protivníka na dištanc. Vyjadrenie démona: „prišiel si nás zahubiť“, už v sebe nesie cirkevný, christologický charakter. Je tu v skratke načrtnutá schéma: Ježiš z neba zostupuje na zem, aby tu urobil poriadok so silami zla. Tie vopred vedia, že ich údelom z ruky Krista je záhuba, zničenie moci diabla. V zmysle magických predstáv poznať meno nejakej duchovnej autority dáva druhej strane nástroj na manipuláciu s mocou tejto autority. Preto démon drzo deklaruje: Ty, Ježiš

Nazaretský si ten svätý, Boží. Démon dokonca jasne definuje dvojité podstatu Krista: si zároveň človek, Ježiš z Nazareta a zároveň Boh, resp. svätý Boží. Tieto okolnosti jasne ukazujú, že nie každé vyhlásenie pravdy o Ježišovi je vyznaním viery v Neho. Deklarovanie pravdy je možné aj zo zlého úmyslu.

Verš 35: Práve preto, že vyslovená pravda nie je vyznaním viery, Ježiš odmieta takéto zneužívanie pravdy. Ježiš odhaľuje, že v tomto prípade ide o rúhanie. Zároveň dáva najavo, že naňho neplatia žiadne magické rituály, úkony ani predstavy. Možno sa dajú uplatniť na úrovni démonov, duchov, stvorených bytostí, v žiadnom prípade však nie na ovládnutie moci Stvoriteľa prítomnej v Ježišovi. On je nad démonmi, nad satanom. Dokazuje to jasným a jednoznačným spôsobom, SLOVOM. Ježiš tu dokazuje to, čo o Ňom hovoril Ján Krstiteľ: „Za mnou ide mocnejší, ako ja.“ Ján Krstiteľ, všetkým známy, ako prorok Boží hovorí, že Ježiš je väčší, mocnejší, je viac ako prorok. Ježiš podľa toho aj jedná. Démon ešte deklaruje svoj podiel sily, keď hádže posadnutého medzi ľudí, ale zároveň deklaruje svoju podriadenosť Ježišovej moci tým, že človeku nedokáže uškodiť, len ho deklaratívne hodí medzi ľudí,

akoby chcel povedať: vraciam vám ho, do vášho spoločenstva normálnych spoluobčanov. Ježiš svojim činom zjavil zámer svojej prítomnosti na svete – oddeliť zlo od človeka, človeka zachrániť, zlo premôcť.

Verš 36: Znovu je spomínaný údiv, tentokrát nad vykonaným divom. Evanjelista však chcel sústrediť pozornosť čitateľov na to, že hodné údivu je samotné slovo Ježiša Krista, slovo, ktoré má moc.

Verš 37: Ježišova moc je taká veľká, že je nezadržateľná a povest' o Ňom sa napriek príkazu mlčať, povedanému démonovi, šírila podaním ľudí. V tom čase však podstata Ježišovho mesiášstva zostávala Jeho poslucháčom tajomná.

Návrh propozície

Ježiš k nám prichádza so svojou mocou:

1. *Priznajme si, že Ho potrebujeme (uznajme svoje zlyhania, odkryme sami pred sebou svoje slabosti, nezatvárajme si oči pred skúsenosťami zjavných duchovných zápasov s mocou zla).*
2. *Uznajme, že na Jeho strane je víťazstvo (dovoľme svedectvu Písma, aby nám zvestovalo príklady Ježišovej moci. Dovoľme Kristovi, aby cez svoje telo a cirkvi, nám ponúkol svedectvá o tom,*

ako dodnes zápasí v náš prospech a víťazí v životoch ľudí okolo nás).

3. *S dôverou sa skryme za Krista, štít našej viery. (Doprajme si zážitok záchrany, majme odvahu vyskúšať silu Slova Pána Ježiša a radosť uzdravenia, ktoré nám ponúka.)*

Myšlienky ku kázni

Hovoriť v dnešnom svete o démonoch a vyhánaní zlých duchov (exorcizme), hrozí nebezpečenstvom, že budeme istou skupinou poslucháčov označení za stredovekých tmárov. Na druhej strane v dnešnom svete sa bežne hovorí o rôznych duchovných energiách, či priamo duchoch. V duchu terajšieho nazerania na svet ľudia neriešia, či existencia a pôsobenie duchovných bytostí je alebo nie je pravda, ale či majú alebo nemajú náladu rozmyšľať aj v týchto intenciách. Ani jeden, ani druhý extrém nezodpovedá tomu, čo je v evanjeliu opísané a nie je cestou, akou máme veci vykladať.

Ak berieme vážne zvesť Písma, tak o existencii sveta zlých duchov pochybovať nemôžeme. Nie je na mieste ich interpretovať postfaktuálnym spôsobom. Ide o reálnu existenciu duchovných bytostí, s ktorými Pán Ježiš reálne vstupoval do komunikácie

a vyjadroval nad nimi svoju autoritu. Aj v súčasnom svete sa v prostredí našej cirkvi stretávame so skúsenosťami, ktoré nevieme interpretovať inak, ako stretnutie s duchovnou mocnosťou. K takýmto prípadom treba pristupovať s rešpektom, ale zároveň bez zbytočnej mystifikácie. Príbeh, aký je v uvedenej časti evanjelia, dáva k takému prístupu výborné možnosti.

Pôstna doba od prvej pôstnej nedele poukazuje na pravdivosť slov listu Efezským 6,12: *náš boj nie je proti krvi a telu, ale proti kniežatstvám a mocnostiam, proti pánom sveta tejto temnosti, proti zlým duchom v nebesiach.*

Ak sa proti sebe idú postaviť v našom svete dve strany v zápase, zvyknú si najprv deklaratívne predvádzať rozsah svojej moci. Vidíme to zreteľne v rôznych formách zvieracích súbojov. Vidíme to medzi ľuďmi, vo vyzývavých gestách, siláckej mimike, rétorike, ktorá zvykne predchádzať fyzickému útoku. Vidíme to vo vojenských prehliadkach, vojenských cvičeniach, a testoch zbraňových systémov, ktorými si navzájom brnkajú na nervy politické mocnosti. V niektorých prípadoch našich pozemských stretnutí stačí takéto deklaratívne vyjadrenie nadradenosti a sok, súper, protivník sa pokorne

alebo s hanbou stiahne, lebo uzná svoju slabosť.

Diabol sa pokúšal o čosi podobné v naivite svojej domnелеj moci. Voči moci Pána Ježiša Krista nemal od začiatku šancu. Ale skúsil to, možno už pre „radosť zo zápasu“. Pozor, tu by sme sa mali poučiť aj my ľudia. Niekedy vstupujeme do svojich zápasov s diablom v podobnej naivnej predstave, ako diabol voči Kristovi. Občas sa aj medzi nami kresťanmi stretneme s veľmi odhodlaným a odvážnym postojom: *poď sem, diabol, ja ti ukážem, kto ja som, aký som veriaci, aký som silný.* Naivná a klamlivá predstava, ktorá poteší a pobaví nášho protivníka. K triezvosti v tomto ohľade by nás mala priviesť hymna našej cirkvi, kde v prvom verši Luther jasne upozorňuje: diabol nemá vo svete rovného protivníka. A v druhom pokračuje – Čo je naša ľudská sila? Sama nás nezachráni. My sa nemôžeme púšťať ani do slovných, ani do duchovných súbojov s diablom. Čo však môžeme, je urobiť to, čo opäť radí Luther – vziať si štít, ktorým je Ježiš, Boží Syn. Jedine On zvíťazí.

Vykladaný príbeh z evanjelia nás učí brať vážne naše polozenie v živote a vo svete. Potrebujeme rátať s tým, že okrem našej konfrontácie s ľuďmi sa

ocitáme v situáciách, v ktorých sme vystavení vplyvom, pokúšeniam či priamym útokom púšiteľa- diabla. Netreba to v týchto predstavách preháňať spôsobom, ktorý je vlastný niektorým charizmatickým skupinám. Netreba vidieť démonov vo všetkom a v každom. Veľmi veľa zla si stačíme urobiť sami, z našej vlastnej hriechnej prirodzenosti. Ale sú situácie, v ktorých je prítomnosť toho zlého očividná.

Poučenie tohto príbehu je veľmi dôležité a pre nás oslobodzujúce. Príbeh nám jasne ukazuje, že v spomínaných zápasoch je rozhodujúce, na ktorú stranu sa postavíme. Kým stojíme na strane Ježiša Krista, sme na strane víťaza. Na túto stranu sme boli Pánom Bohom pozvaní a postavení v okamihu svätého krstu. Pán Boh nás v tomto postavení utvrdzuje každou jednou skúsenosťou viery, každým zaslúbením Božieho Slova, každou blahodarnou skúsenosťou sily spoločenstva veriacich. Napriek všetkým týmto Božím aktivitám sa my sami môžeme, a často sa aj rozhodujeme, opustiť túto jedinu pre nás bezpečnú zónu a vystavujeme sa vplyvom zlých duchov. Deje sa tak vždy vtedy, keď vedome, alebo z nebanlivosti otvárame svoj život pôsobeniu zlého, keď sa začneme venovať študovaniu

horoskopov, magických účinkov rôznych predmetov, rituálov, červených šnúrok, uzdravujúcich kameňov, kryštálov, pyramíd atď. atď.

Príbeh nám tiež pripomína, aká veľká je sila Ježišovho Slova. Čítať toto Slovo v evanjeliu, počúvať ho vo výkladoch evanjelia, alebo dokonca aj zažiť toto Slovo v praxi, pri jeho realizovaní v podobe diakonickej služby, nám ponúka zážitok Ježišovej prítomnosti, Jeho blízkosti v našom živote. Kto sa odváži vydať sa touto cestou dôvery v Ježiša a Jeho Slovo, ten pomerne rýchlo zažije zážitok úžasu. Zažili sme to mnohí, keď sme sa po prvýkrát začítali do evanjelia so zámerom pokúsiť sa mu porozumieť. A zrazu nás nielen oslovili, ale doslova ohúrili niektoré Ježišove citáty, či prejavy moci. Nedávno mi spolužiak z gymnaziálnych čias vyznal svoje rozčarovanie nad sebou samým. Hovoril mi: *Začal som len nedávno, pred pár rokmi čítať Bibliu. A som prekvapený, ako dobre tomu rozumiem. Sám sebe sa čudujem, prečo som toto nechcel pochopiť už skôr. Veď to, čo tam čítam mi celkom zjavne dáva zmysel. Je to zrozumiteľné a jasné. Aj to, čo hovorí Biblia o mojom hriechu, aj o tom, čo pre mňa robí Ježiš. Ani neviem pochopiť, ako som toľké dlhé roky toto Slovo odmietal.* Takto vyznával

svoje zahanbenie pred sebou samým, keď spoznal moc Ježišovho slova.

Pôstna doba pred náš zrak s osobitnou naliehavosťou stavia Pána Ježiša Krista. Toho, ktorý tu žil ako pravý človek. Blízky našim starostiam a čeliaci problémom a útokom, akým čelíme aj my. Evanjelium nám však stále pripomína, že On, Ježiš, je ten, ktorý v tomto zápase obstál.

Pri výklade evanjelia sa nesústredíme na osobu démona, diabla samotného, sústredíme sa na Pána Ježiša Krista. Kristus nech je v nominatívne našich myšlienok, diabol a jeho sluhovia v genitíve a akuzatívne – vzťahovo podriadení Ježišovi. Nech sa táto pozícia stane aj pozíciou, v ktorej sa poslucháči rozídu po skončení Služieb Božích z kostolov. Kristus je prítomný v mojom srdci, ja zostávam pri Kristovi. Podporiť to môžeme citátom R 8,31nn (Kto nás odlúči, od lásky Kristovej...)

Použitá literatúra

P. Pokorný Výklad evanjelia podľa Marka Kalich 1981, F. Rienecker: WŠB, Evanjelium podľa Marka.

Mgr. Ján Velebír

22. marec

4. nedeľa pôstna

Text: Am 8, 11 - 12

Exegetické poznámky

Verš 11: Prorok predpovedá dni (jamím ba'ím), keď v dôsledku sucha nastane hlad a smäd. Nie však v telesnom zmysle, ale v zmysle duchovnej núdze – bude chýbať Božie slovo. Niektorí exegeti venujú pozornosť plurálovej forme výrazu „Hospodinove slová“ (dbrj JHVH), ktorá je v Starej zmluve (ďalej len SZ) neobvyklá; bežnejší je výraz v singulári „Hospodinove slovo“. Plurál „Hospodinove slová“ v SZ označuje prorocké poslanstvo v písomnej forme (napr. knižný zvitok v Jer 36, 4; 6, 8. 11, Knihu zmluvy v Ex 24, 3 – 4 alebo v Ex 34, 27 – 28 sú Hospodinove slová zapísané na doskách Desatora). Hlad po Hospodinových slovách možno vykladať: 1. ako hlad v tom zmysle, že Boh prestane hovoriť, ľudia budú chcieť počuť Božie slovo, ale On bude mlčať; alebo 2. pôjde o duchovný hlad v tom zmysle, že ľudia nebudú Božie slovo počúvať v zmysle poslúchať, nebudú žiť podľa Božích slov (por. Ez 33, 30 – 33), ktoré sú k dispozícii

aj v písomnej podobe. Hebrejský pojem šm' použitý v 11. verši má oba významy: počúvať aj poslúchať. Oba výklady je možné aj spojiť: tým, ktorí odmietajú počúvať Božie slová a podriaďovať sa im, Boh prestane posilať prorokov. Aj na iných miestach v SZ sa stretáme s predstavou Božieho súdu, ktorý sa prejavuje v tom, že Boh prestane hovoriť, stane sa neprístupným, prestane posilať prorokov (por. 1S 14, 37; 28, 6. 15 – 16; Mich 3, 4). Pre niektorých, ako napríklad kňaza Amaciju v Bételi, s ktorým sa prorok Ámos dostal do konfliktu, táto hrozba ani nebola hrozbou, pretože tento kňaz nestál o Božie slovo; snažil sa proroka Ámosa umlčať a posilal ho zo severného kráľovstva preč, aby prorokoval v Judsku (por. Am 7, 12). Nielen Ámosa chceli kedysi umlčať, neskôr aj proroka Jeremiáša, ktorého odvliekli do Egypta (por. Jer 43) alebo Ezechiela, ktorého slová neuposlúchali (por. Ez 30, 30 – 33). Zatiaľ čo kedysi sa Mojžiš postil, nič nejedol a nepil, aby bol pripravený prijať Božie zjavenie na Sínaji a ľudia sa zmluvne zaviazali počúvať Božie slová, v časoch proroka Ámosa sa situácia zmenila. Ľudia nebudú hladní a smädní po telesnej stránke, ale v duchovnom zmysle: nebudú ochotní počúvať Božie slovo a žiť podľa neho.

Slová proroka Ámosa sa splnili v polovici 8. stor. pred Kristom. Po hospodárskej stránke za čias vlády Jarobeáma II. severné kráľovstvo rozkvitlo, no za pozlátkom blahobytu sa skrýval rozklad v náboženskej – kultovej a tiež v mravnej a sociálnej oblasti (formálna vonkajšia zbožnosť, utláčanie a vykorisťovanie atď.) Strata životnej orientácie sa prejavila v beznádeji a v pohanských praktikách (por. Am 8, 13 – 14). Boh nakoniec privodil izraelskému kráľovstvu zánik v r. 722 pred Kristom.

Verš 12: Opisuje beznádejné, zbytočné a bezvýsledné hľadanie Božieho vedenia. „Putovať budú“ (nv') označuje bezcieľne putovanie a kolísavý neistý ťačavý pohyb (to isté sloveso je použité aj v Am 4, 8 takisto v súvislosti so suchom, ktoré bolo prejavom Božieho súdu). Ďalšie sloveso „budú sa túlať“ (švt) opisuje chaotický neusporiadaný pohyb do vzdialených krajín. V SZ sa túlal Kain po bratovražde (1M 4, 12.14). Túľajú sa aj synovia bezbožného (Ž 109, 10). Človek bez Božieho slova stráca životnú orientáciu. Výrazy „od mora k moru“ (mijám 'ad jám) znamenajú: od Stredozemného mora, t. j. od západu, k Mŕtvemu moru, t. j. na juh; „od severu na východ“ (micafón ve'ad mizrach), t. j. od severnej (mýtickej) hory, ktorá bola pokladaná za

sídlo bohov (por. Iz 14, 30) k stratenému raju (por. 1M 2, 8). Ak bolo zámerom biblického pisateľa vymenovať všetky svetové strany, potom ľudia budú hľadať utíšenie duchovného hladu a smädu vo všetkých možných smeroch, po celom svete. Niektorí exegeti však neprekladajú „more“ v zmysle južnej svetovej strany a poukazujú na to, že vynechanie juhu nie je náhodné. Juh predstavuje Judské kráľovstvo. Prorok Ámos, ktorý pôsobil v Judsku, mohol byť presvedčený, že v Judsku sa Božie slovo ešte „nájde“. Ale je aj možný iný výklad, a to v spojitosti s Deut 30, 11 – 14, kde je napísané, že pre Božie slovo netreba podniknúť cestu do neba, lebo „Božie slovo je veľmi blízko teba; je v твоjich ústach a v tvojom srdci“ (Ex 30, 14). Svojím proroctvom by tak Ámos Božiu blízkosť v slove popieral.

Návrh propozície

Ježiš Kristus je pravý chlieb od Boha:

1. *majme v úcte Jeho slová,*
2. *sýtme sa Ním v cirkvi.*

Suspírium

*Pane, sýt ľud svoj chlebom jak Slovom,
by šťastne chodil v žití novom.
Kriste, i nás sýt, chráň všeho zlého,
žiť chleba časného i večného.
Amen.*

Myšlienky ku kázni

Je pôst – čas, ktorý charakterizuje zdržiavanie sa telesných pokrmov, aby sme svoju pozornosť intenzívnejšie a hlbšie sústredili na Pána Boha. Uprostred pôstu sme však samým Bohom pozvaní k tomu, aby sme si uvedomili pravdu slov Pána Ježiša, že „nie samým chlebom bude človek žiť“ (Mt 4, 4) a usilovali sa o pokrm, ktorý je pre večný život. Aj keď sme vďační za dostatok, ba hojnosť telesného chleba, prijímame ho v pokornom vedomí, že nás sýti k smrti a nemôže nás zachrániť pred telesnou smrťou a večným zahynutím. Boh nám však daroval *pravý* chlieb z neba, svojho Syna. Pán Ježiš nám aj dnes hovorí: „Ja som chlieb života; kto prichádza ku mne, nikdy nebude lačniť, a kto verí vo mňa, nikdy nebude žízniť“ (J 6, 35). „Ja som ten živý chlieb, ktorý zostúpil z neba; ak niekto je z toho chleba, bude žiť naveky, a chlieb, ktorý ja dám, je moje telo, ktoré vydám za život sveta“ (J 6, 51).

1. V čase proroka Ámosa ľudia prestali mať Božie slovo v úcte a brali ho na ľahkú váhu. Neposlúchali napomenutia prorokov. Aj kňazi sa spreneverili a prestali zvestovať čisté Božie slovo. Ľudia síce navonok

– formálne zachovávali náboženské obrady: prinášali obete, zachovávali sviatky, ale ich uctievanie Boha nebolo úprimné, srdečné. To, že ľudia nebrali Božie slovo vážne sa prejavilo na ich mravnom úpadku. Hoci severné (izraelské) kráľovstvo za čias proroka Ámosa prežívalo hospodársky rozkvet, pod pozlátkou hmotného blahobytu sa skrývala všelijaká nespravodlivosť, bezprávie a útlak. Pre neposlušnosť a nekajúcnosť prišiel na Izraelcov trest: Boh im odňal svoje slovo. Odmlčal sa. Prorok Ámos predpovedal dni, keď Boh zošle hlas a smäd po slove Božom. Toto proroctvo sa splnilo už v časoch Ámosa: Boh prestal hovoriť, keď tí, čo mali ľuďom ohlasovať slovo Božie – kňazi sa spreneverili tejto úlohe. Neboli už skutočnými pastiermi, ale nájomníkmi Božieho ľudu. Prorok Ámos sa dokonca s jedným takýmto pastierom – kňazom Amacjom dostal do konfliktu vo svätyni v Bételi. Kňaz Amacja vyhánal Ámosa zo severnej svätyne preč, na juh, do Judska (por. Am 7, 12). Po prorokovi Ámosovi v severnom kráľovstve Pán Boh nevzbudil už iného proroka. Pretože Boh v Izraeli odňal svoje slovo, v srdciach ľudí sa množila beznádej a strach. Zúfalí bezmocní ľudia hľadali životnú orientáciu a silu v rôznych okultných

praktikách, u iných bohov alebo veštcov a mravne upadali... Dôvod prečo ľudia kedysi v časoch proroka – a aj dnes neprikladajú vážnosť Božiemu slovu a Ho nerešpektujú, je hmotná prosperita a pocit istoty a bezpečnosti, ktorý tieto stvorené veci dávajú. A výsledok? Duchovný hlad a smäd sa utíši iba načas. Hladný človek zje všetko, len aby ukojil svoj hlad. Čím je hladnejší, tým menej vyberá z ponuky okolo seba, všeličo skúša a hľadá uspokojenie v omamných látkach, veštbách, horoskopoch... Hlad a smäd sa však opäť dostavia.

Ámosovo proroctvo nech je pre nás varovaním, aby sme si uprostred hmotného dostatku, ba i blahobytu, neprestali vážiť Božie slovo a ho nebrali na ľahkú váhu. Aby Boh pre neposlušnosť a nekajúcnosť Božie slovo neodňal aj nám. Majme Jeho slovo v úcte a odpovedzme naň vďačným prijatím – vierou. Veď bez Božieho slova by sme boli len dezorientovaní tuláci, odsúdení na smrť, večne nespokojní, zúfalí, bez istoty Božieho odpustenia a nádeje na život večný.

2. Boh sa v Izraeli odmlčal iba načas. Opäť prehovoril – no nielen k jednému národu, ale k celému svetu: vo svojom Synovi Ježišovi Kristovi. Ale tak ako

kedysi kňaz Amacja v bétéleskej svätyni umlčal Božieho proroka Ámosa, aj ten najväčší prorok v dejinách ľudstva – Ježiš Kristus, Boží Syn, bol umlčaný – násilím náboženskými autoritami. Platili slová pôstnej piesne (ES č. 95): „Zatíchli tie slová, čo toľkým žehnali, zrak slepým, hluchým sluch, nemým reč dávali... Zatíchli aj slová, čo pravde učili a mŕtvych zo smrti k životu kriesili, slová mocné, lásky plné. Po Kristovej smrti na kríži sa Boh opäť odmlčal. Ale len na chvíľu. Keď na tretí deň vzkriesil Ježiša z mŕtvych a začalo sa Jeho slovo rozhlasovať po celom svete, urobil svojho Syna chlebom života večného. ten ukrižovaný a vzkriesený Pán dodnes sýti naše duše hladné po istote Božej lásky a pomoci. Ak túto istotu stále nemáme, ak sme stále hľadajúci, neuspokojení, smädní a hladní, ak naša túžba po živote ešte stále nie je ukojená, potom si položíme otázku: Hľadáme naplnenie našich túžob a potrieb naozaj na správnom mieste?

Prorok Ámos predpovedal: ***Budú putovať od mora k moru, od severu k východu sa budú túlať, aby hľadali Hospodinovo slovo, ale ho nenájdu.*** V proroctve sa spomínajú všetky svetové strany okrem juhu: Budú putovať: „od mora k moru“, t. j. od západu k severu

a budú putovať aj „k východu“, ale Hospodina a Jeho slovo NENÁJDU! Medzi svetovými stranami, kde Boha a Jeho slovo nenájdu sa nespomína „juh“... Ámos teda predpovedá, že na juhu, t. j. v Judsku sa slovo Božie ešte nájde. A naozaj! Práve v judskom Betleheme, v meste, ktorého názov doslova znamená „dom chleba“ (hebr. Bét-lechem), Boh nasýtil nielen svoj ľud, ale celý svet vo svojom Synovi narodenom v Betleheme. A v ďalšom judskom meste, Jeruzaleme, Boh opäť nasýtil svoj ľud, keď Ho vzkriesil z mŕtvych a urobil Ho chlebom života pre celý svet. Dnes nemusíme Boha a Jeho slovo ťažko hľadať – putovať „od mora k moru“; alebo ako naši predkovia kedysi, keď v časoch protireformácie museli prejsť aj dlhú vzdialenosť, aby počuli slovo Božie v chráme. Nám stačí prejsť pomerne krátku cestu z domu do chrámu, aby sme sa s Ním stretli v cirkvi – vo zvesti Božieho slova a viditeľným spôsobom vo sviatostiach. Budme vďační za Božiu milosť, že za Božím slovom nemusíme podniknúť ďalekú cestu (ani) do neba, ale že „blízko teba je slovo; v твоjich ústach a v tvojom srdci je to slovo, ktoré kážeme“ (R 10, 8; por. Ex 30, 14).

Pán Boh nás ústami proroka Ámosa a nadovšetko ústami toho najväčšieho z prorokov, svojho milého Syna Ježiša Krista, nášho Spasiteľa, aj dnes volá k sebe ako zdroju a prameňu života: „Mňa hľadajte a budete žiť!“ (5, 8; por. Iz 55, 6). S radosťou túžobne hľadáme Pána Boha a jeho Slovo, dokiaľ čas Jeho milosti ešte trvá, dokiaľ sa nám ešte dáva nájsť – v cirkvi. Poslúchajme slová a sýtme sa ním v cirkvi – k spaseniu a večnému životu.

Použitá literatúra

NANDRÁSKY, K. *Ámos /exegéza/*. Vysokoškolské skriptá. EBF UK v Bratislave: UK Bratislava, 1996.
SHALOM, M. P. *Amos: A New Translation with Introduction and Commentary*. In *The Anchor Bible*. Doubleday: New York, 1989. *Amos: A Commentary on the Book of Amos*. Fortress Press :Minneapolis, 1991.

doc. ThDr. Sidonia Horňanová, PhD.

29. marec

5. nedeľa pôstna - Smrtná

Text: Žid 9, 11 - 15

Exegetické poznámky

Autor listu Židom predpokladá u svojich čitateľov prirodzenú znalosť obetných rituálov a liturgii praktizovaných v jeruzalemskom chráme. Slová a slovné spojenia ako stánok, liturgia zmierenia, svätyňa, krv kozlov a býkov, očisťujúca krv, telesná čistota boli nevyhnutnou súčasťou židovského prežívania viery. S takýmto náboženským prežívaním sa čitatelia určite stretli, na rozdiel od nás súčasných čitateľov. Autor listu Židom používa doterajšie (starozmluvné) obetné rituály ako základ na porovnanie s Ježišovou dokonalou obeťou a na deklarovanie kontrastu medzi doterajšími obeťami a Kristovým vykupiteľským dielom. Hoci pre prvotných čitateľov bol náš výsek textu zrozumiteľný a predstaviteľný, pre súčasných čitateľov a poslucháčov sa slová o krvi a obetiach môžu javiť ako úplne cudzie, či dokonca nepríjemné.

Preto je potrebné k výkladu, či ku kázni pripojiť citlivý výklad, avšak nie za cenu siahodlých vysvetlení o obetných praktikách, ktoré by poslucháčov odradili a zaťažili. Biblický text slúži ako vhodná výzva a povzbudenie pre poslucháčov hlbšie a osobnejšie uvažovať o Kristovej obeti a jej následkoch.

Verš 11: Ἀρχιερεὺς – úrad veľkňaza bol mimoriadne rešpektovaný, a to aj napriek tomu, že v medzitestamentárnom období prechádzal rôznymi úskaliaми a bol sprofanizovaný, t.j. nebol prideľovaný dedične podľa náboženskej tradície, ale na základe rozhodnutia panovníka.

Μεϊζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς – väčší (vznešenejší) a dokonalý stánok sa vykladá rôzne. Cez poukaz na dokonalú nebeskú svätyňu k zvýrazneniu dokonalosti Ježišovej obete. Samotný vznešenejší Kristov stánok je nepriamo opísaný ako pretrvávajúci do večnosti a zároveň viditeľnejší a otvorenejší.

Verš 12: Διὰ δὲ τοῦ ιδίου αἵματος – Cez vlastnú krv (na rozdiel od nášho prekladu tu vidíme dôležitosť predložky „cez“ svoju vlastnú krv). S predložkou „cez“ je viditeľnejšie, že krv je prostriedkom umožňujúcim vstup do svätyne. Ako aj na iných miestach Listu Židom, krv nepredstavuje iba

substanciu, ale zmierujúcu dokonalú a celistvú obeť na pozadí sviatku *jom kippur*.

Verš 13: Autor textu neznevažuje doterajšie zaužívané obetné liturgie, ale využíva ich veľmi kontrastne, aby vyzdvihol Kristovu obeť ako jedinečnú a dokonalú.

Verš 14: Večný veľkňaz Ježiš ručí svojou „nepoškvrnenou“ obeťou nezaťaženou slabosťami a hriechom. Veriaci na nej dostáva účasť, ktorá neposväcuje iba k telesnej čistote, ale k čistote svedomia, teda tam, kde padajú rozhodnutia k správne alebo nesprávne konaniu. Tu je výrazný rozdiel medzi obeťami, ktoré „iba“ očisťovali k vonkajšej čistote, ktorá následne umožnila bližší prístup k Bohu, ale nevyriešila záležitosti vnútorného človeka.

Ἀπὸ νεκρῶν ἔργων – od mŕtvych skutkov, ktoré sú zábranou pre prístup k Bohu. Skutky, ktoré vedú k smrti a ničia život(y). Spôsob života, ktorý poškvrňuje a zraňuje vonkajšok a vnútrajšok človeka. Autor listu tu hovorí o dokonaléj Kristovej obeti, ktorá sa zameriava na vnútro človeka, obnovenie človeka v jeho jadre a na Božie odpustenie, ktoré je tak predpokladom na život v spoločenstve

s Bohom. Život v spoločenstve s Bohom je chápaný ako služba živému Bohu.

Verš 15: Διαθήκης – zmluva alebo lepšie preložené - závet, ktorý nadobúda platnosť pri smrti zostavovateľa.

Μεσίτης v gréckom význame - ten, ktorý stojí medzi dvoma stranami ako zmierovateľ – mediátor a sprostredkovateľ dobra.

Κεκλημένοι – tí, ktorí boli pozvaní a oslovení

Návrh propozície

Pán Ježiš Kristus sa za nás obetoval:

1. *aby sme mohli byť zmierení s Bohom,*
2. *aby sme zažívali Jeho pôsobenie v našich životoch,*
3. *aby sme mali nádej večného života.*

Myšlienky ku kázni

Úvod:

Aké obete dnes vidíme okolo seba? Viem o niekom, kto sa obetoval za mňa?....

Vnímame ľudské obetavé správanie v našich rodinách (rodičia a deti, starostlivosť o slabších a chorých). Vnímame obete verných kresťanov, ktorí stáli za našimi kostolmi, za našou cirkvou. Slovné spojenie – „obetovať sa pre druhých“ je často spájané s príbehmi z minulosti, ako je to však dnes medzi

nami? Fascinujú nás príbehy ľudí, ktorí dokázali obetovať veľmi veľa pre druhých, no na druhej strane, dokážem sa obetovať, keď to druhí potrebujú, keď ma k tomu povzbudzuje Duch Svätý cez Božie slovo? Niekedy sa v stručnosti aj medzi kresťanmi zhodnotí, dnes sa už neprinášajú obete, už ich viac netreba... Nedávno som zachytil vetu istého stredoškólača, ktorý povedal vyznanie – „Obetoval som sa za všetkých...“, jediný som si písal poznámky a potom som to preposlal ostatným...“

Čo však hovoria biblické slová o obetovaní sa? Prečo sa Pán Ježiš Kristus za mňa obetoval? A čo to pre nás znamená?

Pokračovanie:

V liste Židom čítame o zaužívaných obetných bohoslužbách, pri ktorých kňazi prinášali Bohu obete v podobe zvierat. Veriaci prinášali obete cez kňazov v nádeji, že cez tieto obete budú očistení a spôsobilejší pre Božiu blízkosť a priazeň. Boli tam ľudia, ktorí prinášali obete do chrámu úprimne, ale aj takí čo to robili povrchné. Tento náboženský systém mal svoj význam, ale i mnoho nedostatkov a nevyriešených záležitostí pri ktorých si ľudia kladli otázky - odpustí mi Boh? Prijal Boh moju obeť?

Alebo ju vnímal ako obeť Kainovu? Spočinie na mne iba hnev Boží, alebo môžem zakúsiť Božiu milosť? Dokáže veľkňaz, ktorý je súčasťou politickej moci sprostredkovať pre mňa Božiu lásku a Božiu moc?

Do týchto pochybností a duchovného uvažovania vstupuje Pán Ježiš Kristus, ktorý berie na seba službu veľkňaza ako aj údel obete. Svoj čistý a dokonalý život prináša ako obeť. Niečo doteraz nevidané. Svoju slávu, svoju moc a dôstojnosť dáva úplne bokom a obetuje sa za každého z nás. Je to možno niečo, čo sme už počuli x- krát. Môžeme povedať, že je to dobrá správa, ktorá nás už neprekvapí, ani nerozcíti, ani nezmení? Dnes k nám Duch Svätý cez toto písmo prehovára a ukazuje, prečo sa za nás Pán Ježiš Kristus obetoval.

Každá obeť prináša na jednej strane ťažký fyzický aj duchovný zápas, niečo reálne nepríjemné, no na strane druhej je obeť druhého pre niekoho vzpruhou a povzbudením do života (nového). Kristova obeť prináša predovšetkým zmierenie s Bohom a Božie odpustenie. Božie odpustenie za všetky skutky, ktoré život a životy druhých ničili a zneprijemňovali. Za naše skutky, ktoré vedú k bolesti a k smrti...

Kristus prináša zmierenie hriešnych ľudí so svätým Bohom. Niečo, čo nebolo zďaleka samozrejmé kvôli našim hriechom. Priepasť medzi Bohom a človekom, dokázali a dokážu ľudia tak prehlibiť, že sa to zdá byť úplne stratené. Avšak tam, kde všetky ľudské vynaliezavé snahy o pokoj s Bohom končia, tam prichádza Kristus a všetko zlé berie na seba. Vinu za hriechy, či Boží hnev. Vstupuje medzi nás ako sprostredkovateľ mieru, ktorí robí to najviac, čo môže, aby nás zmieril so svojim Otcom. (2. List Korinským - *A to všetko je z Boha, ktorý nás zmieril so sebou v Kristovi a zveril nám službu zmierenia*) A práve zmierenie s Bohom je to, čo veľmi potrebujeme. Od nášho vzťahu s Bohom, do ktorého môžeme vďaka Kristovi, vstúpiť s nádejou a radosťou, sa veľmi veľa odvíja. Zmierenie tvorí základ budovania každého vzťahu. Prijímajme i my Ježišovu dokonalú a predrahou obeť ako pozvanie do vzťahu so živým Bohom.

Ježišova obeť nás pretvára a otvára Božiemu pôsobeniu. To čo sa stalo na golgotskom kríži nie je niečím, čím sa nachvíľu duchovne povzbudíme, „potešíme“ a ideme ďalej po svojom, tak ako doteraz. Tak to bolo neraz s obeťami v časoch staro-zmluvnej doby. Ježišova

láskavá a ohromujúca obeť má dosah podľa listu Židom na naše svedomie, na to ako žijeme a myslíme. Posväčuje naše vnútro Božou mocou a láskou. Má dosah na to, ako pristupujeme k Pánu Bohu a k ľuďom okolo nás. Cez prijatie Kristovej obete sa otvárame Božiemu pôsobeniu, ktoré nás potešuje, motivuje, dvíha a otvára oči pre službu a oslavu nášho Trojjediného Pána Boha. V Kristovej obeti prijímame obrovské povzbudenie a posilnenie k tomu, aby sme dokázali naplniť výzvu apoštola Pavla (1K 6,20) – *Veď veľmi draho ste boli kúpení! Oslávte teda Boha svojím telom i svojím duchom, čo oboje náleží Bohu.* (Môžu nasledovať konkrétne príklady zo života veriacich.)

Pisateľ Listu Židom nám zvestuje, že to, čo v láske pre nás urobil Boží Syn, nám dáva nádej večnosti. Boží Syn priniesol za nás dokonalú obeť, aby sme mohli byť raz v Božom kráľovstve v nebesiach. Aby sme v tejto nádeji žili, v nej sa povzbudzovali a ňou potešovali tých, ktorí to potrebujú. Vďaka Kristovi môžeme myslieť na to, čo je nad nami. Vďaka Jeho obeti, vďaka Jeho láske je nám otvorené nebo a zasľúbenie večného života. Nech nás Duch Svätý posilňuje k tomu, aby sme si toto všetko vážili a nezabúdali na tú obrovskú cenu

dokonalej Kristovej obete, ktorá nám prináša zmierenie s Bohom a to, že môžeme s Ním žiť a zažívať Jeho pomoc, lásku a nádej vo večnosť.

Použitá literatúra

Laub, Franz. *List Židom; Malý Stutgartský komentár, Nový Zákon 14*, Karmelitánske nakladateľstvá, 2001

Skarsaune, Oskar. *In the shadow of the Temple, jewish influences on early Christianity*, InterVarsity Press, 2002

[https://biblehub.com/commentaries / hebrews/](https://biblehub.com/commentaries/hebrews/)

Mgr. Daniel Beňuch

Tip na knihu

Vložení do Božích rúk Kristin Vindsetmo Zbierka pohrebných príhovorov

Predstavujeme vám zbierku 40 pohrebných príhovorov, ktoré pod súhrnným názvom „Vložení do Božích rúk“ vydala nórska farárka Kristin Vindsetmo a do slovenčiny ju preložila Daniela Štrbková a Zuzana Vaľovská.

Kto je Kristin Vindsetmo? Sama o sebe hovorí:

„Vyrástla som v Osle, v Nórsku, v domácnosti, ktorá nebola harmonická a bezpečná. Tento pocit som si dlho niesla so sebou. To sa zmenilo, keď som na strednej škole spoznala Ježiša. On mi dal bezpečie a istotu.

Vyštudovala som teológiu, no nato, aby som sa stala farárkou, som sa necítila dostatočne dobrá. Preto som pokračovala v štúdiu ďalej, vyštudovala som fyzioterapiu a v tomto povolaní som pracovala dlhé roky.

Bolo úžasné mať prácu, pri ktorej som cítila, že skutočne pomáham ľuďom.

Vydala som sa a presťahovala do vnútrozemia, odkiaľ pochádza môj manžel, a tam sa nám narodili dvaja synovia.

Pre mňa sa toto poznanie - že som pre Boha dostatočne dobrá presne taká, aká som - stalo dôležitým základom môjho života a som presvedčená, že je dobré sa o to podeliť aj s ostatnými. V roku 1990 som bola ordinovaná za farárku.

Som vďačná za to, že ľuďom môžem hovoriť o tom, že Ježiš ich miluje. Verím, že všetci ľudia potrebujú vedieť, že sú milovaní a prijatí takí, akí sú.

Som farárkou v oblasti, kde sa väčšina ľudí živí poľnohospodárstvom. Mnohí z nich nechodia pravidelne do kostola, no cítia sa byť súčasťou cirkvi. Stretávame sa pri rozhovoroch, krstoch, konfirmáciách, svadbách, rôznych aktivitách, ktoré usporadúvame či už v kostoloch, alebo aj v prírode.

A samozrejme, stretávame sa aj na pohreboch...

Uprostred tohto kraja s ľuďmi, ktorých mám okolo seba, viem, že byť farárkou práve tuje krásne a má to zmysel.“

V zbierke „Vložení do Božích rúk“ nájdete 40 + 1 pohrebných príhovorov. Nečakajte však klasické, síce evanjelizačné a kristocentrické, no často neosobné a dlhé kázne, či vyčerpávajúce teologické rozbor s dôrazom na smrť, vzkriesenie a večný život. Nič z toho samozrejme v príhovoroch Kristin Vindsetmo nechýba, avšak je to dávkované po kvapkách. To prvé, čo nás ako slovenských farárov na tejto knižke prekvapí, je rozsah jednotlivých príhovorov. Sú krátke, na naše pomery až nezvyčajne stručné. Práve preto im viac svedčí označenie „príhovor“ než „kázeň“. Každý však poslucháčom prináša dávku potešenia, ktoré pramení z Božieho slova - starozmluvného zaslúbenia, či novozmluvného evanjelia.

Každý príhovor je nadpísaný menom a začína krátkou charakteristikou človeka, ktorý odišiel do večnosti. Skôr než si teda prečítame príhovor, ktorý odznel pri jeho hrobe, dozvieme sa, kým bol, kde žil a čo dôležité ho v živote postretlo. Osobný charakter je pre autorku príznačný a v každom príhovore sa tak ocitáme v kruhu konkrétnych ľudí a priam vnímame atmosféru a situáciu tých, ktorí sa na pohrebe zhromaždili. Kazateľka hovorí do ich života a podáva im liek na ich bolesť a zármutok v podobe nápoja, ktorý obsahuje evanjelium o Božej láske i obyčajné teplé ľudské slovo.

Aj keď táto knižka neprináša kázne, na aké sme zvyknutí, môže nám byť skvelou inšpiráciou a učebnicou, ako popri zvesti Božieho slova, môžeme naše kázne rozohriať aj teplom adresného ľudského slova.

Štefan Kiss

Ukážka

Anette
1943 - 2016

Milujúca mama, stará mama a priateľka.

Narodila sa na hospodárstve a veľmi skoro musela pomáhať rodičom so statkom. Vydala sa a narodili sa im štyri deti. Mali veľa vnúčat a Anette mala so všetkými výborný vzťah, boli spolu úzko previazaní a trávili spolu veľa času. Milovala svoj domov, pretože bol pre ňu miestom, kde jej rodina nachádzala pokoj, kde mohli byť spolu a tešiť sa vzájomnej spoločnosti. Vytvárala pre svoju rodinu pokojný domov. Mala radosť, keď mohla pracovať v záhrade a sledovať, ako všetko rastie a kvitne. Jej dom bol otvorený pre každého, často mala návštevy a ľudia radi vyhľadávali jej spoločnosť.

Jej detsky úprimná a čistá viera v Boha ju sprevádzala celým životom, a dávala jej pokoj aj v hodine smrti.

Evanjelium podľa Jána 14. kapitola, 1. až 4. verš

Nech sa vám srdce nestrachuje! Verte v Boha a verte vo mňa! V dome môjho Otca je mnoho príbytkov; keby nebolo tak, či by som vám bol povedal: Idem vám pripraviť miesto, a keď odídem a pripravím vám miesto, zase prídem a poberiem vás k sebe, aby ste aj vy boli tam, kde som ja. A cestu, kam idem, poznáte.

Vždy, keď počujem tento text, predstavím si mamu, ako chodí po dome a pripravuje miesto pre svojich blízkych, ktorí majú čochvíľa prísť domov. Zatiaľ, kým sú deti preč z domu, ona umýva dlážku, natrasie periny a ustelie posteľ. Možno vyjde pred dom do záhrady, aby natrhala kvety, ktoré dá na stôl do vázy. Uvarí chutné jedlo, presne to, ktoré má jej rodina najradšej. Podchvíľou podíde k oknu, nevediac sa dočkať, kedy už jej milovaní konečne prídu domov.

Vy, ktorí ste boli v Anettinej blízkosti, ste presne takúto starostlivosť, lásku a prijatie od nej zažívali. To, ako vás stále nosila vo svojom srdci a stále mala na pamäti každého jedného z vás. Ako ešte pred tým, než ste prišli, myslela na všetko, čo by vám mohlo urobiť radosť, keď prídete znova domov. Vždy pre vás urobila to najlepšie, čo mohla, či už to boli drobné maličkosti, alebo veľké obete. Aj keď posledné roky boli pre ňu namáhavé a ťažké, nikdy vás neodmietla, práve naopak. Vždy ste boli túžobne žiadaní a s láskou a starostlivosťou prijatí.

Život každého človeka je iný. Niekomu je dopriate na tejto zemi pobudnúť len krátko, kým druhý dostane dlhší čas. Čas, ktorý Anette dostala, jej prišiel krátky. Rada by s vami - aj napriek chorobe, bolesti a utrpeniu - bola dlhšie.

Choroba posledné roky ničila jej telo a odoberala jej životnú silu. Smrť, ktorá nakoniec prišla, bola jediným možným vyslobodením. No aj napriek tomu, že dobre viete, že už viac nebolo v tele sily, že obrovská bolesť a utrpenie spôsobené chorobou sa už nedali vydržať, aj tak tu ostal pocit, že odišla príliš skoro.

Ale my veríme, že smrť je viac ako len posledný vysloboditeľ, ktorý nám prinesie úľavu, keď sa náš čas naplní. Veríme, že život je cesta, ktorá vedie do inej krajiny, a smrť je bránou do nebeského domova.

V texte, ktorý som čítala, Ježiš hovorí, že On ide pred nami do neba, a že tam na nás bude čakať. Rovnako, ako starostlivý rodič pripravuje pre nás príbytok, kým prídeme, stojí pri dverách a túžobne nás vyzerá.

My sa môžeme spoľahnúť, že jedného dňa, keď odídeme z nášho pozemského domova, budeme srdečne vítaní v našom domove v nebi. Môžeme sa spoľahnúť, že tam sme očakávaní presne tak isto, ako Anette čakávala na vás, keď ste boli na ceste domov...

Knihu Vložení do Božích rúk si môžete objednať na stránke www.nezabudnitecitat.sk

www.nezabudnitecitat.sk

VLOŽENÍ do Božích rúk

zbierka pohrebných príhovorov

Kristin Vindsetmo

Slovo o médiách

ECAV s vami

Médiá sú všade okolo nás a preto si myslíme, že by sme ich mali využívať v prospech šírenia radostnej zvesti evanjelia. Aj na nedávnej teologickej konferencii sme sa chceli odborne pozrieť na to, čo médiá sú a ako nás ovplyvňujú. Profesor **Dr. Hans Jürgen Luibl** okrem iného vo svojom príspevku povedal: *„Reformácia nezačína tým, čo chce povedať reformátor, ale tým, čo hovorí Boh. Radostná zvesť prichádza zvonku, z neba, od anjelov. A nezostáva vonku pred dverami, nezostáva v nebi, ale prichádza k ľuďom a cez ľudí. Radostná zvesť ide ďalej a je podávaná ďalej, dostáva sa do pohybu. Reformácia je zakorenená v radostnej zvesti a vyvíja sa ďalej – podáva túto zvesť ďalej, hľadá a nachádza nové kanály. Reformácia sa stáva mediálnou udalosťou.“*

Svet v ktorom žijeme, sa rýchlo vyvíja, posúva a ak adekvátne nezareagujeme na jeho potreby aj v duchovnej rovine, zmeškáme vlak, ktorého odchod nás môže v pomerne krátkej dobe mrziť. Ľudia dnes nevypnú počítače, či neodložia mobily len preto, že si to želáme. Čo však môžeme urobiť, je naplniť ich dobrým obsahom a použiť ich správnym spôsobom.

Facebook, YouTube a Instagram... To sú platformy sociálnych sietí, kde dnes vystupuje ECAV na Slovensku pod značkou „**ECAV s vami**“, ktorá vznikla v máji 2019. Ide o akési typické zjednotenie všetkých oficiálnych profilov ECAV na spomínaných sociálnych sieťach.

Facebook využíva na Slovensku približne 2,5 mil. obyvateľov a je jednoznačne najviac využívanou sociálnou sieťou na Slovensku. Aktuálne je dohľadateľných na FB 34% CZ ECAV. Facebookové profily všetkých CZ ECAV sleduje spolu viac ako 30 000 užívateľov FB. Celkovo sleduje profily vo vzťahu k ECAV (CZ, senioráty, dištrikty, školy, tlač, iné) cca 60 000 užívateľov. Počet unikátnych užívateľov je určite výrazne nižší, ale aj tak možno odhadovať, že ECAV profily na FB sleduje cca 10 000 – 20 000 unikátnych užívateľov. Z toho vyplýva, že **Facebook dnes patrí medzi najvýznamnejšie médiá ECAV na Slovensku**. Facebooková stránka **ECAV s vami** má v závere novembra 2019 1900 lajkov. Ide o počet ľudí, ktorí sa rozhodli sledovať dianie v ECAV a informácie z nášho profilu im Facebookový prehliadač zobrazuje medzi novinkami na ich plochách. **ECAV s vami** chce aj do facebookového priestoru priniesť evanjelióvu zvesť o radosti. Božie Slovo a Kristova láska sú pre nás vzácnym pokladom, o ktorý sa chceme podeliť so všetkými. Nájdete tu duchovné povzbudenie, informácie o našej cirkvi, pozvánky na väčšie či menšie podujatia, ktoré veríme, môžu byť povzbudením pre spoločnosť aj pre jednotlivcov. Tešíme sa na stretnutia s VAMI, aj keď len cez virtuálny priestor. A v čase príhodnom, veríme, aj v Božom kráľovstve.

„Pán nemešká so zaslúbením, ako sa niektorí nazdávajú, že mešká, ale vám zhovieva, lebo nechce, aby niekto zahynul, ale aby sa všetci dali na pokánie.“

2Pt 2,9

YouTube je v súčasnosti najväčší svetový systém na zdieľanie video súborov na internete. YouTube ponúka používateľom možnosť prezerat' svoje videá na webových stránkach aj mimo ich stránky. Aj tento priestor sme sa rozhodli ako ECAV na Slovensku využiť a preto pozývame aj vás, aby ste sa stali odberateľmi obsahu z kanála ECAV s vami na YouTube. V závere novembra 2019 ste to mohli cca. 50 videí.

Instagram je sociálnym priestorom mladých ľudí (hlavne tých -násť ročných). Všetko je tu rýchle, založené na fotografiách a rýchlom odovzdaní krátkych informácií. S textom dlhším ako 6 slov nepochodíte... ECAV s vami nájdete aj na Instagrame. Prečítate si tu každovečerné biblické zamyslenia a taktiež zaujímavé aktivity cirkvi. Samozrejme v skratke...

V dnešnom svete je potrebné premýšľať ako tieto nástroje použiť na vzájomnú informovanosť, Božiu slávu a šírenie evanjelia všetkým generáciám. Nie len ako jednotlivci, ale aj cirkevné zbory, senioráty či dištrikty.

Jana Nunvářová

Pozvánka

Východný dištrikt ECAV na Slovensku vás srdečne pozýva na pravidelné

Kázňové prípravky

So zameraním na pôst 2020. Tak ako po iné roky, aj teraz sa môžete tešiť na kvalitné inšpirácie k vašej kazateľskej službe pre náročné pôstne obdobie.

Kázňové prípravky sa budú konať v dňoch 17 – 18. februára 2020.

Miesto bude upresnené neskôr.

Pre viac informácií sledujte webovú stránku www.ecav.sk.

Peter Mihoč

Podporte Službu slova

Milí čitatelia, bratia a sestry!

Ak ste v čítaní našej novej Služby slova prišli až sem, znamená to, že vás zaujala. Budeme veľmi radi, ak sa s nami podelíte o vaše dojmy, vyjadríte svoj kritický či pochvalný názor, alebo prispejete podnetom či konkrétnym článkom. Redakciu môžete kedykoľvek kontaktovať e-mailom na adrese: sluzbaslova@ecav.sk alebo telefonicky na čísle: 0918 828 010.

Prečo podpora?

Hoci od januára 2016 vychádzala Služba slova zadarmo ako pomôcka pre všetkých kňazov ECAV, nie všetci ju využívali a náklady spojené s jej tlačou a distribúciou sa stali neefektívnymi. Preto sa Generálne presbyterstvo dňa 4. októbra 2019 rozhodlo vrátiť k predošlému stavu, kedy bola Služba slova poskytovaná za poplatok, ako každé iné periodikum v cirkvi. Zároveň GP rozhodlo vydávať Službu slova iba digitálne, čo tiež minimalizuje náklady na jej vydávanie.

Z povedaného by sa mohlo zdať, že príprava internetového časopisu nič nestojí a tak nemá zmysel hovoriť o financiách. Ani to však nie je celkom pravda. Aj príprava internetového časopisu si vyžaduje svoje náklady (honoráre pre autorov a spracovateľov), hlavne ak má časopis prinášať kvalitný obsah a má mať aj oku lahodiace grafické spracovanie. Preto sa uchádzame o vašu podporu vo forme predplatného.

Výška príspevku

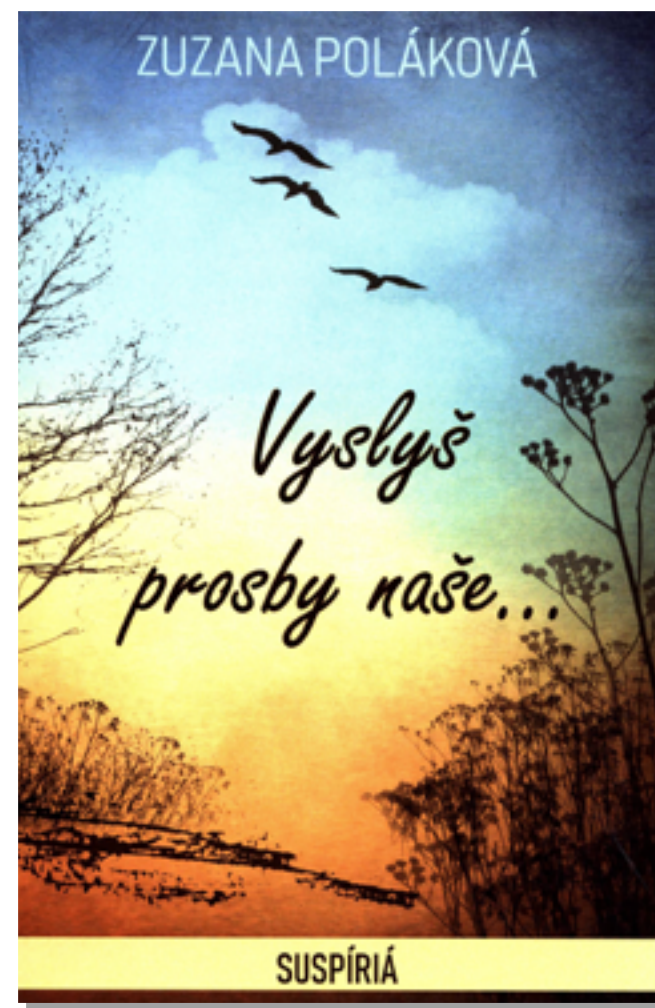
Generálne presbyterstvo stanovilo výšku príspevku na rok 2020 na 10 €. Keďže prvé číslo vám ponúkame zdarma ako „ochutnávku“, je výška predplatného na rok 2020 znížená na 8 €. Uvítame samozrejme aj milodary od cirkevných zborov či seniorátov. Nakumulovanie dostatočných finančných prostriedkov v tomto roku môže spôsobiť zníženie príspevku pre budúci rok. Preto je každá podpora vítaná.

Ako prispieť?

Službu slova si môžete zabezpečiť e-mailom na adrese sluzbaslova@ecav.sk. Napíšte, že máte záujem o Službu slova a zašlite sumu v minimálnej výške 8 € na číslo účtu SK55 0200 0000 0013 6875 6257 s použitím variabilného symbolu 663085. Ak prispejete minimálnou sumou 8 €, dostanete od nás ďalšie tri čísla Služby slova v roku 2020.

Žrebovanie

Sestra Zuzana Poláková vydala prednedávnom zbierku suspírií „Vyslyš prosby naše...“, inšpirované kolektami z Chrámovej Agendy. Táto knižka je vynikajúcou pomôckou pre kazateľov, vyšla však iba v obmedzenom náklade a nedá sa kúpiť. Autorka však jeden exemplár svojej knižky venovala redakcii Služby slova a tak na konci roka 2020 vyžrebujeme jedného podporovateľa Služby slova, ktorý ako darček dostane túto krásnu knižku.

Čaká na vás

V budúcom čísle Služby slova sa na chvíľu vrátíme ku Kázňovým prípravkám, ktoré sa v tomto období konajú v oboch našich dištriktoch a tiež k Teologickej konferencii 2019, na ktorej sa niektorí účastníci mohli zúčastniť seminára Slavomíra Slávika s témou „Ako osloviť ľudí okolo nás“.

Môžete sa teda tešiť na:

- kázňové prípravky na mesiac apríl až jún,
- reportáž z dištriktuálnych Kázňových prípraviek,
- spomienku na emeritného biskupa Západného dištriktu Jána Antala,
- rozhovor s riaditeľom Evanjelizačného strediska Slavomírom Slávikom,
- moderné podobenstvá,
- a ďalšie informácie, upútavky a zaujímavosti.

SLUŽBA SLOVA

1/2020

ročník 69.

Homiletický časopis Služba slova v rokoch 1952 - 2015 vychádzal ako príloha Cirkevných listov. Od roku 2016 vychádzal ako samostatná pracovná príručka pre duchovných ECAV na Slovensku. Od leta 2019 vychádza elektronicky.

Vydáva: Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku,
Palisády 46, Bratislava

IČO: 00179 213

Adresa redakcie: Generálny biskupský úrad ECAV na Slovensku, P.O. BOX 289,
810 00 Bratislava; tel.: 0918 828 010, misia@ecav.sk

Šéfredaktor: Štefan Kiss

Členovia redakcie: Simona Kapitáňová, Boris Mišina, Jana Nunvářová,
Zuzana Poláková

Jazyková úprava: Jana Nunvářová

Grafické spracovanie: Andrej Mišina

Periodicita vydania: štvrťročne

Dátum vydania: január 2020